

ပါဠိပါမောက္ခ ဆရာညွန့်

၏

အခြေပြုပါဠိဘာသာ

သာသနာ့ဝန်ကြီးဌာန
ဝိဇ္ဇာဌာန၊ ပါဠိ
ဌာန၊ ပါဠိတိုက်

ရန်ကုန်မြို့

မိမိလိလိလိလိလိလိလိလိလိလိ

၁၉၅၆

အခြေပြု ပါဠိဘာသာ

ပါဠိပါမောက္ခဘွဲ့ခံ ဆရာညွန့်

ရေးသားသည်

Elementary

PALI COURSE

(in Burmese)

By

Saya Nyan *Pali Pamokkha (Ceylon).*

All rights reserved.

THE HANTHAWADDY PRESS,
RANGOON.

1956

နိဒါန်း

ပါဠိဘာသာ ဘုရားစကားတော်ဖြစ်သော ပါဠိဘာသာကို လူတိုင်း လူတိုင်း သင်ကြားသင့်သည်ဟု ဘုရားသာသနာတော် ထွန်းကားရာ နိုင်ငံကြီးတခု၌ အထူးတလည် ရေးသားတိုက်တွန်းနေရန် မလိုတော့ချေ။ သို့သော် သင်ကြားတတ်မြောက်စေခြင်းဖြင့် ပါဠိဘာသာ အစဉ်ထွန်းကား နေရန်ကိုကား အားပေး ချီးမြှောက်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင် ပွဲကြီး ကိုလည်း ထိုပါဠိဘာသာ ထွန်းကားလာအောင် အားပေး ချီးမြှောက်သော ပွဲကြီးတရပ် ဟူ၍ပင် ဆိုရပေမည်။

ခေတ်မှီစာအုပ် သို့ရာတွင် ပါဠိဘာသာ တတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သာသနာဝန်ထမ်း ရဟန်း သံဃာတော် အရှင်မြတ်များသာဖြစ်၍ လူပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ ပြောပြလောက်အောင် အများအပြား မရှိကြကုန်။

ထို့ကြောင့် ပါဠိသင်လိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်များအဖို့ ခေတ်မှီစာအုပ် တအုပ် ရေးပေးပါဟု ရဟန်း ရှင်လူ အပေါင်းတို့၏ အထူးတိုက်တွန်းချက်အရ စာအုပ်ငယ်တခု ရေးသား ထုတ်ဝေရန် ကြိုးစားခဲ့လေရာ ယခုအခါ ထိုစာအုပ်မှာ ထမြောက်အောင်မြင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

စီစဉ်ပုံ ယင်းသို့ရေးသားရာတွင် ၁၉၅၁-ခုနှစ်ထုတ် အစိုးရပညာပိုင်း ဌာန၏ ဩဝါဒကထာ အစီရင်ခံစာတွင် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအဖို့ အသစ်ပြုပြင် ပြဇာန်းထားသော ပါဠိပညာရပ်များနှင့် သဘောသွားအားဖြင့် ကိုက်ညီအောင် စီစဉ်ရပါသည်။ ထိုသို့ စီစဉ်ရာ၌လည်း လေ့ကျင့်ရန် ပြဆိုထားသော ပါဠိမြန်မာဘာသာပြန် နှစ်မျိုးစလုံးမှာပင် သက်ဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာတွင် အရေးကြီးသော ပုဒ်များကို သတိမူနိုင်ရန်အတွက် မျက်နှာမည်းစာလုံး

(၁)

နိဒါန်း

ဖြင့် ငြိဆိုထားသည့်အပြင် ဘာသာပြန် လေ့ကျင့်သောအခါ တပည့်များအဘို့ လွယ်ကူစေရန် ပါဠိမြန်မာ၊ မြန်မာပါဠိအက္ခရာစဉ်အစီအစဉ် နှစ်မျိုး ကိုလည်း စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲ အဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်းထားပါသည်။

အထူးအားဖြင့် စာသင်ကျောင်း များ၌သာ မဟုတ် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌လည်း ပါဠိဘာသာ သင်ကြားသော အခါ အများဆုံး အကူအညီရရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းကြီးများနှင့် တညီတညွတ်တည်း ဖြစ်အောင် များစွာပင် ဂရုစိုက်ကာ ရေးသားရပါသည်။

ပါဠိအခြေရရှိစေရန်မည့် နည်းသစ်စံနစ်သစ်
အခြေရပုံ တို့ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့တိုင် အထူးတလည် စူးစမ်းပြီးမှ စည်းစံနစ်ကျနစွာ ရေးသားထားသဖြင့် ဤစာအုပ်ကို စည်းကမ်းတကျသာ သင်ယူကြပါမူ မည်သူမဆို ပါဠိဘာသာကို အခြေရရှိသည် အထိ တတ်မြောက်နိုင်မည်ဟူ၍ ယုံကြည်ပါသည်။

ပါဠိတတ်ပုံ ပါဠိကို သဒ္ဒါမှန်မှန် ရေးနိုင်ပြောနိုင်၍ ပါဠိကိုမြင်လျှင် ပုဒ်အနက်၊ ဝိဘတ်အနက်များ ထင်နိုင်ပါက ပါဠိတတ်သည်ဟု ဆိုရသည်။

ဤစာအုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာလည်း ထိုအချက်များ အလွယ်တကူ ပြီးမြောက်စေဘို့ အခြေပြုပေးရန်ပင် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ အခြေရပြီးနောက် ပါဠိအဘိဓာန် စသည်တို့ကို လေ့လာပါလျှင် အထက်တန်းစား ပါဠိတတ်ပုဂ္ဂိုလ် တယောက် ဖြစ်လာနိုင်စရာ အကြောင်းရှိပါသည်။

တိုက်တွန်းချက် အထူးအားဖြင့် ဤစာအုပ်ကို ရေးသားရာတွင် ဉာဏ်နုသော သောတုအခြေပြုတို့၏ အသိဉာဏ်ကို ပွင့်လင်းစေရန် ရည်သန်လျက် “အလွယ်မှ အခက်သို့” ဟူသော စကားအတိုင်း တဆင့်ထက်တဆင့် မြင့်ထက်မြင့်အောင် ဂရုစိုက်ကာ အစီအစဉ်အလိုက် ရေးသားရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤစာအုပ်ကို လက်ကိုင်ပြုကာ

နိဒါန်း

(၈)

အစဉ်အတိုင်းသာ မှန်မှန်လေ့လာမည် ဆိုပါလျှင် ပါဠိတတ်ရမည်မှာ
မလွဲနိုင်ပြီ ဟု ယုံကြည်လေးစားစွာနှင့် လေ့လာရန်သာ တိုက်တွန်း
လိုက်ရပါတော့သတည်း။

ယေ'မံ ဂန္ထံ သုသိက္ခန္တိ၊ ယေ ပဿန္တိ ပုနပ္ပုနံ၊
တေ ဝေ ပဋိလဘိဿန္တိ၊ ပါဠိဘာသာပဋုတ္တနံ။
တသ္မာ ဟိ ပါဠိပဏ္ဍိတံ၊ ပတ္ထေန္တာ ရဋ္ဌဝါသိနော၊
ဣမံ သောတုဇနာ နိစ္စံ၊ သိက္ခန္တု ဟိတကာမိနော။
သမောလောကေန္တု ဘိက္ခု။ စ၊ သာမဏေရာ စ သာဒရံ၊
ပါဠိကာမာ ဂဟဋ္ဌာ စ၊ မောဒမာနာ နိရန္တရံ။

ပါဠိပါမောက္ခ ဆရာဥာဏ်

၁၃၁၇-ခု တပို့တွဲလဆန်း ၅-ရက်။

မာတိကာစဉ်

အခန်း	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	ပဏာမ	၁
၁။	ပါဠိအက္ခရာများ	၃
	သရများ	၃
	ဗျည်းများ	၄
	ဗျည်းသရတွဲပုံ	၅
၂။	ပုဒ်များ	၆
	လိင်	၇
၃။	ဝိဘတ်နှင့် ပုဒ်	၈
	ပဒမာလာစဉ်ပုံ	၉
၄။	ပုရိသာဒိဂိုဏ်း သဒ္ဒါများ	၁၂
၅။	ပုဂ္ဂလနာမ်စားများ	၁၅
၆။	ဝါကျ	၁၉
	ကြိယာပုဒ်	၂၁
၇။	ပစ္စုပ္ပန်ကာလ	၂၄
	ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ကြိယာပုဒ်များ	၂၅
၈။	ဓာတ်တို့၏ဂိုဏ်းများ	၃၁
၉။	နာမ်ဝိဘတ်များ-ပဌမာဝိဘတ်....	၃၄
၁၀။	ပဌမာကတ္တား	၃၉
၁၁။	ဒုတိယာဝိဘတ်	၄၄
	အကမ္မကကြိယာ	၄၅
	သကမ္မကကြိယာ	၄၆
	အစ္စန္တသံယောဂ	၄၈
၁၂။	ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်-အတ္တနောပုဒ် ၆-ပါး	၅၀
၁၃။	တတိယာဝိဘတ်	၅၃
	တတိယာကတ္တား	၅၅

(၈)

မာတိကာ

အခန်း	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၄။	ကရိုဏ်း	၅၉
၁၅။	သဟာဒိယောဂ	၆၁
၁၆။	စတုတ္ထိဝိဘတ်	၆၃
၁၇။	ပဉ္စမိဝိဘတ်	၆၆
	ပဉ္စမိအနက်၌ တောပစ္စည်း	၆၈
၁၈။	ဆဋ္ဌိဝိဘတ်	၇၀
၁၉။	သတ္တမိဝိဘတ်	၇၃
	နိဒ္ဒါရဏ	၇၅
	အနာဒရ	၇၅
	လက္ခဏ	၇၆
၂၀။	အာဏတ္တိနှင့်အာသိဋ္ဌ	၇၈
	တားမြစ်ခြင်း	၇၉
၂၁။	အာလုပ်	၈၀
၂၂။	အတိတ်ကာလ	၈၃
၂၃။	စုရာဒိဂိုဏ်းကြိယာများ	၈၆
၂၄။	အနာဂတ်ကာလ	၈၈
၂၅။	နာမဝိသေသန	၉၀
၂၆။	သင်္ချာဝိသေသန	၉၄
၂၇။	ကြိယာဝိသေသန	၁၀၂
၂၈။	သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်များ	၁၀၄
၂၉။	သမာသ်ပုဒ်များ	၁၁၀
၃၀။	တဒ္ဓိတ်ပုဒ်များ	၁၁၂
၃၁။	ကိတ်ပုဒ်များ	၁၁၅
၃၂။	ကိစ္စပစ္စည်းများ	၁၁၈
၃၃။	မာန, အန္တ ပစ္စည်းများ	၁၂၀
၃၄။	ပုဗ္ဗကာလကြိယာ	၁၂၃
၃၅။	တုံပစ္စယန္တပုဒ်များ	၁၂၆
၃၆။	ကာရိတ်ပုဒ်များ	၁၂၈

မာတိကာ

(ဆ)

အခန်း	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၇။	ဥပသာရပုဒ်များ	၁၃၁
၃၈။	နိပါတ်ပုဒ်များ	၁၃၄
၃၉။	အမေးပုစ္ဆာများ	၁၃၇
၄၀။	စကားပြောခဏ်း	၁၄၀
	နိဂုံး	၁၄၅
	ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်	၁၄၇
	မြန်မာ-ပါဠိ အဘိဓာန်	၁၅၀

အပြေပါဠိဘာသာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမ

ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မော စ သံဃော စ၊
ယော ယော ယော ဝန္တနာရဟော။
တံ တံ တံ အဘိဝဋ္ဌိတွာ၊
ကဿံ ဘာသာဝတာရကံ။

ယော ဗုဒ္ဓေါ၊ သဗ္ဗညုတ ရှေ့ဉာဏ်တော်သခင်၊ အကြင်
မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဝန္တနာရဟော၊ မြဟွာ နတ် လူ၊ သုံးဘုံ
သူတို့၊ ကြည်ဖြူ ဝပ်စင်း၊ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းငှါ ထိုက်ပါပေ၏။
တံ၊ ထိုသုံးလူ့ထွတ်တင်၊ ဘုရားရှင်ကို။ အဘိဝဋ္ဌိတွာ၊
ကျေးဇူးတော်အစုံ၊ ဂုဏ်တော်အရပ်ရပ်၊ ရည်မှတ်ရိုက်ချိုး၊
ရှိခိုးဦးနှိမ် ဖြီး၍—

ယော ဓမ္မော စ၊ မဂ် ဖိုလ် ရှစ်တန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်၊ အကြင် ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်သည်လည်း။ ဝန္တနာရဟော၊ မြဟ္မာ နတ် လူ၊ သုံးဘုံသူတို့၊ ကြည်ဖြူဝပ်စင်း၊ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းငှါ ထိုက်ပါပေ၏။ တံ၊ ထိုအမြတ်ဆယ်တော်၊ တရားတော်ကိုလည်း။ အဘိဝန္တိတွာ၊ ကျေးဇူးတော်အစုံ၊ ဂုဏ်တော်အရပ်ရပ်၊ ရည်မှတ်ရုံကျိုး၊ ရှိခိုး ဦးနှိမ်ပြီး၍—

ယော သံဃော စ၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန် ဖလဋ္ဌာန်၊ ရှစ်တန်အရိယာ၊ အကြင် သံဃာတော်မြတ်သည်လည်း။ ဝန္တနာရဟော၊ မြဟ္မာ နတ် လူ၊ သုံးဘုံသူတို့၊ ကြည်ဖြူဝပ်စင်း၊ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းငှါ၊ ထိုက်ပါပေ၏။ တံ၊ ထိုရှစ်ပါးအရိယာ၊ သံဃာတော်အပေါင်းကိုလည်း။ အဘိဝန္တိတွာ၊ ကျေးဇူးတော်အစုံ၊ ဂုဏ်တော်အရပ်ရပ်၊ ရည်မှတ်ရုံကျိုး၊ ရှိခိုးဦးနှိမ်ပြီး၍—

ဘာသာဝတာရကံ၊ ပါဠိဘာသာသို့၊ ကောင်းစွာသက်ဆင်း၊ ဉာဏ်ထင်လင်းလျက်၊ ရှင်းရှင်းသိမှု၊ အခြေပြု ပါဠိဘာသာ၊ ဤကျမ်းစာကို။ ကဿံ၊ နည်းကောင်း နည်းသစ်၊ အဆီညှစ်၍၊ စိစစ်တည်ထွင်၊ ပြုစီရင်ပေအံ့သကည်း။

ဤ“ဘာသာဝတာရကံ” ဟူသော ပုဒ်၌ “ပါဠိဘာသာဝတာရကံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာအရာ ဖြစ်၍ “ပါဠိ” ပုဒ် ချေထားသည်။ “အက္ခရပဒမတော” ဟု ဆိုလိုရာ၌ “အက္ခရ” ပုဒ် ချေ၍ “ပဒမတော” ဟု ဆိုသကဲ့သို့ မှတ်လေ။

အခဏ်း-၁

ပါဠိ အက္ခရာများ

The Pali Alphabet.

အ အာ ဣ ဩ ဥ ဦ ဧ ဩ

က ခ ဂ ဃ င

စ ဆ ဇ ဈ ည, ဋ ဌ ဍ ဎ ဏ

တ ထ ဒ ဌ န, ပ ဖ ဖ ဘ ဖ

ယ ရ လ ဝ သ ဟ ဌ အံ

ဤကား ပါဠိဘာသာ၌ လာရှိသော အက္ခရာ ၄၁-လုံး တည်း။ အက္ခရာ ဟူသည် စာလုံးများကို ခေါ်ဆိုသောအမည် တခု ဖြစ်၏။ သုံးစွဲ၍ မကုန်ခန်းနိုင်သော အရာမျိုး-ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုအက္ခရာတို့ကို သရ, ဗျည်းအားဖြင့် နှစ်မျိုး နှစ်စား ခွဲခြား၍ သိရမည်။

သရများ

Vowels.

အက္ခရာ ၄၁-လုံးတို့တွင် အ-အစ ဩ-အဆုံးရှိသော အစ အက္ခရာ ၈-လုံးကို သရ-ဟု ခေါ်၏။ မိမိတို့ချည်း သက်သက် လည်း အသံ ထွက်ပေါ်စေနိုင်သော အက္ခရာမျိုး-ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုသရ ၈-လုံးတို့တွင် အ,ဣ,ဥ-ဟူသော ၃-လုံးကို ရသ-ဟု ခေါ်၏။ အသံ တိုသော သရမျိုး-ဟု ဆိုလိုသည်။

အာ, ဤ, ဦ, ဧ, ဩ-ဟူသော ၅-လုံးကို ဒီဃ-ဟု ခေါ်၏။ အသံ ရှည်သော သရမျိုး ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို ဒီဃသရ ၅-လုံးတို့တွင် ဧ, ဩ နှစ်လုံးမှာ ဧဝမေဝ, ဩကာသော စသည်ဖြင့် ဒီဃအသံ (ရှည်ရှည်) ရွတ်ဆိုရသော သရမျိုး ဖြစ်သော်လည်း အဆင့် အက္ခရာတို့၏ ရှေ့က နေသောအခါ၌မူ ရဿအသံကဲ့သို့ (တိုတို) ရွတ်ဆိုရမည်။

ပုံစံ

ဧတ္ထ သေယျော ဩဋ္ဌော သောတ္ထိ။

ဤ၌ ဧတ္ထ, ဩဋ္ဌော-တို့ကား ဧ, ဩ သက်သက် ပုံစံဖြစ်၍ သေယျော, သောတ္ထိတို့ကား ဗျည်းနှင့်ရောသော ဧ, ဩ ပုံစံဖြစ်သည်။

ဗျည်းများ

Consonants.

အက္ခရာ ၄၁-လုံးတို့တွင် သရ ၈-လုံးတို့မှ တပါးသော က-အစ အံ-အဆုံးရှိသော ၃၃-လုံးကို ဗျည်း- ဟု ခေါ်၏။ သရအကူအညီ ရရှိမှ အသံ ထွက်ပေါ်နိုင်သော အက္ခရာမျိုး ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ ဗျည်းတို့၏ မူလ အသွင် သဏ္ဌာန်ကား က်, ခ်-စသည် ဖြင့် တံခွန်လွှားနှင့် ဖြစ်သည်။ ထိုတံခွန်လွှား ဗျည်းများကို ပြိုပြိုသသ အသံ ပြည့်စုံစွာ ထွက်ပေါ်လာအောင် ရွတ်ဆိုခြင်းငှါ မလွယ်ကူပေ။ ထို့ကြောင့် ဗျည်းတို့ကို ပြဆိုရာ၌ အရွတ်အဖတ် လွယ်ကူစေရန် တံခွန်လွှားမပါဘဲ သရနှင့်တွဲနေသော ဗျည်းများကိုပင် ပြဆိုခဲ့လေသည်။

ဗျည်း သရ တွဲပုံ

Consonants with Vowels.

ဗျည်းတို့ကို သရ ဂ-လုံးနှင့် တွဲပုံ သိနိုင်ရန် အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ။

က်	အနှင့်တွဲ	(က် + ၊) = က
။	အာ ။	(က် + ဘ-ါ) = ကာ
။	အူ ။	(က် + ဝ) = ကိ
။	ဤ ။	(က် + ဝ) = ကီ
။	ဥ ။	(က် + ၊) = ကု
။	ဦ ။	(က် + ။) = ကူ
။	ဧ ။	(က် + ဧ) = ကေ
။	ဩ ။	(က် + ဧ ဘ-ေါ) = ကော

ဤနည်းအတိုင်း နိဂ္ဂဟိတ်ခေါ် သေးသေးတင်မှ တပါး သော ဗျည်း ၃၂-လုံးတို့၏ နောက်က သရ ဂ-လုံး အသီး အသီး တွဲပုံကို သိလေ။

နိဂ္ဂဟိတ် တွဲပုံ

အနှင့်	နိဂ္ဂဟိတ်တွဲ	အံ
အူ ။	။	အူ ^ဝ
ဥ ။	။	ဥ ^ဝ

မှတ်ချက်။ "နိဂ္ဂဟိတ်ကိုမူကား ဤသို့ ရသသရ ၃-လုံး၏နောက်၌ သာတွဲသည်။ မြန်မာစာ ရေးနည်း၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို သရပေါ်မှာရေးလေ့ ရှိသော်လည်း ရှုတ်ဆိုသောအခါ သရသံ ပဌမထွက်ပေါ်သည်ကို ထောက်၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နောက်၌ တွဲသည်-ဟု ဆိုရသည်။

အခဏ်း-၂

ပုဒ်များ

Parts of Speech.

ပုဒ် ဆိုသည်မှာ အက္ခရာတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော အရာမျိုး မဟုတ်ပေ။ ယင်း အက္ခရာတို့ကိုပင် တစုံတခုသော အနက်ကို ဟောပြနိုင်သော အခါ ပုဒ် ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရသည်။

ပါဠိဘာသာ၌ ပုဒ်တို့သည် မည်ရွေ့မည်မျှ ရှိသည် ဟု အတိုင်းအရှည် မရှိ၊ ခန့်မှန်း၍ မရနိုင်လောက်အောင်ပင် များပြားကြကုန်၏။

သို့ရာတွင် ထိုပုဒ်တို့ကို အချုပ်အားဖြင့် ပြပါမူ—

၁။ နာမ်ပုဒ်

၂။ အာချာတ်ပုဒ်

၃။ ဥပသာရပုဒ်

၄။ နိပါတ်ပုဒ်

ဟူ၍ လေးမျိုးသာ ရှိ၏။

ဆောင်ပုဒ်။ "နာမ်နှင့် အာချာတ်၊ ဥ, နိ ထပ်၊ လေးရပ် ပုဒ် အပြား။"

ထိုလေးမျိုးတို့တွင်—

၁။ နာမ်ပုဒ် ဆိုသည်မှာ သက်ရှိ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုကို ဟောပြတတ်သော နာမ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသောပုဒ်ကို ဆိုသည်။

၂။ အာချာတ်ပုဒ် ဆိုသည်မှာ ကြိယာကို ဟောပြတတ်သော အာချာတ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ပုဒ်ကို ဆိုသည်။

၃။ ဥပသာရပုဒ် ဆိုသည်မှာ နာမ်ပုဒ်၊ အာချာတ် ပုဒ်တို့ကို အထူးပြုတတ်သော ပ, ပရာ, နိ, နိ-စသော အရေအတွက် အားဖြင့် နှစ်ဆယ်သော ပုဒ်တို့ကို ဆိုသည်။

၄။ နိပါတ်ပုဒ် ဆိုသည်မှာ ပုဒ်တို့၏ အစ, အလယ်, အဆုံးတို့၌ ကျရောက်တတ်သော စ, ဝါ-စသော များစွာသော ပုဒ်တို့ကို ဆိုသည်။

လိင်

Gender

ပုဒ်လေးပါးတို့တွင် နာမ်ပုဒ်သည်-

ပုလ္လိင်

ဣတ္ထိလိင်

နပုန်းလိင်

ဟူသော လိင်သုံးပါး၌ ဖြစ်၏။ ယောက်ျား (သို့မဟုတ်) ယောက်ျား အခြင်းအရာကို ပြတတ်သော ပုဒ်တို့သည် ပုလ္လိင်၌ ဖြစ်ကုန်၏။

ပုရိသော = ယောက်ျား၊ ဝါနရော = မျောက်၊ ရုက္ခော = သစ်ပင်-အစရှိသည်တည်း။

မိန်းမ (သို့မဟုတ်) မိန်းမ အခြင်းအရာကို ပြတတ်သော ပုဒ်တို့သည် ဣတ္ထိလိင်၌ ဖြစ်ကုန်၏။

ဝနိတာ = မိန်းမ၊ မိဂိ = သမင်မ၊ မာလာ = ပန်း-အစရှိသည်တည်း။

ယောက်ျား မိန်းမ အခြင်းအရာတို့ကို မပြတတ်သော ပုဒ်တို့သည် နပုန်းလိင်၌ ဖြစ်ကုန်၏။

စိတ္တံ = စိတ်၊ ရူပံ = ရုပ်၊ ဓနံ = ဥစ္စာ-အစရှိသည်တည်း။
ဤကား လိင်သုံးပါး၏ သာမန် သဘောတည်း။

လိင်ကို သိမှတ်ရာ၌ ယော၊ သော ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်
တို့နှင့် တွဲ၍ သုံးနိုင်သော ပုဒ်မျိုးကို ပုလ္လိင် ဟူ၍၎င်း၊ ယာ၊
သာ ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ သုံးနိုင်သော ပုဒ်မျိုး
ကို ဣတ္ထိလိင် ဟူ၍၎င်း၊ ယံ၊ တံ ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နှင့်
တွဲ၍ သုံးနိုင်သော ပုဒ်မျိုးကို နပုန်းလိင် ဟူ၍၎င်း မှတ်လေ။

အာချာတ်ပုဒ်မှာ ကြိယာဟော သက်သက် ဖြစ်၍ လိင်
သုံးပါး မရှိ။

ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်တို့မှာလည်း လိင်ကြောင့် ရုပ်
အထူးအထွေ ဖြစ်မှု မရှိသဖြင့် လိင်သုံးပါး မရှိချေ။

အခဏ်း-၃

ဝိဘတ်နှင့် ဂုဏ်

Case and Number.

ပုရိသ သဒ္ဓါသည် ယောက်ျား ဟူသော အနက်ကို ဟော
၏။ ယောက်ျားသည် သွား၏။ ယောက်ျားကို ခေါ်ချေ-စ
သည်ဖြင့် ဆိုလိုသောအခါ နေရာတိုင်းမှာပင် ထို ပုရိသ သဒ္ဓါ
အတိုင်းချည်း အသုံးပြု၍ မဖြစ်နိုင်။ ထိုထိုအနက်တို့ကို ဟော
ပြနိုင်အောင် ထို ပုရိသသဒ္ဓါ၏ အဆုံးကို ပြုပြင် ပေးရလေ
သည်။ ယင်းသို့ ဝေဘန်သော အားဖြင့် ပြုပြင်၍ ပေးရသော
အဆုံး အဆက်ကို ဝိဘတ်-ဟု ခေါ်သည်။

ပါဠိဘာသာ၌ နာမ်ဝိဘတ် ခုနစ်ပါးရှိ၏။ ခုနစ်ပါးကား—

၁။	ပဌမာ	ဝိဘတ်	Nominative	Case.
၂။	ဒုတိယာ	။	Accusative	„
၃။	တတိယာ	။	Instrumental	„
၄။	စတုတ္ထီ	။	Dative	„
၅။	ပဉ္စမီ	။	Ablative	„
၆။	ဆဋ္ဌိ	။	Genitive	„
၇။	သတ္တမီ	။	Locative	„

ဟူသော ဤ ခုနစ်ပါးတည်း။

ပါဠိဘာသာ၌ အာလုပ် (Vocative.) သည် သီးခြား ဝိဘတ် တခုမဟုတ်။ ပဌမာဝိဘတ်၏ အထူးပင် ဖြစ်သည်။

ပဌမာ-ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်မှာ ရှေးဦး-ဟု ဆိုလို၏။ ဒုတိယာ-နှစ်ခုမြောက် စသည်ဖြင့် သတ္တမီ ဝိဘတ် အထိ သိလေ။

ထို ဝိဘတ် ခုနစ်ပါး၌ ဧကဝုတ်, ဗဟုဝုတ် အားဖြင့် ဝုတ် နှစ်ပါးစီ ရှိ၏။

သတ္တဝါ သို့မဟုတ် အရာဝတ္ထု တခုကို ဆိုလိုလျှင် ဧကဝုတ်, တခုထက် ပို၍ ဆိုလိုလျှင် ဗဟုဝုတ် ဝိဘတ်ကို အသုံးပြုရမည်။

ပဒမာလာ စဉ်ပုံ

Declension.

နာမ်ပုဒ်တို့ကို ပဒမာလာ စဉ်ရာ၌ ပုလ္လိင် ရုပ်သွားတမျိုး၊ ဣတ္ထိလိင် ရုပ်သွားတမျိုး၊ နပုန်လိင် ရုပ်သွားတမျိုး ပဒမာလာ စဉ်ရလေသည်။

ပုလ္လိင်၌လည်း အကာရန္တ (အ-အက္ခရာ အဆုံးရှိသော) သဒ္ဒါများ ရုပ်သွားတမျိုး၊ ဣကာရန္တ (ဣ-အက္ခရာ အဆုံးရှိသော) သဒ္ဒါများ ရုပ်သွားတမျိုး စသည်ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ရလေသည်။ အန္တချင်း တူနေစေကာမူ ပဒမာလာအား ဖြင့် ရံခါ မတူဘဲ ရှိလေသည်။

ပုရိသ သဒ္ဒါ၏ အဆုံး သ-အက္ခရာ၌ ရှိသော သရ-ကား အ-အက္ခရာပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကို အကာရန္တ သဒ္ဒါ ဟု ဆိုရသည်။ ဣကာရန္တ စသည် တို့ကိုလည်း ဤနည်း အတိုင်း သိလေ။ တံခွန်လွှားနှင့် သဒ္ဒါတို့မူကား ပါဠိဘာသာ၌ မထင်ရှားကြကုန်။

အကာရန္တ

ပုရိသသဒ္ဒါ ပဒမာလာစဉ်ပုံ

ဝိဘတ်	ကေပုစ်	ဗဟုပုစ်
၁။ ပဌမာ	ပုရိသော	ပုရိသာ
၂။ ဒုတိယာ	ပုရိသံ	ပုရိသေ
၃။ တတိယာ (ကတ္တား)	ပုရိသေန	ပုရိသေဘိ, ပုရိသေဟိ
။	(ကရိုဏ်း) ။	။ ။
၄။ စတုတ္ထိ	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
၅။ ပဉ္စမိ	ပုရိသာ, ပုရိသမ္ဘာ, ပုရိသဿာ	ပုရိသေဘိ, ပုရိသေဟိ
၆။ ဆဋ္ဌိ	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
၇။ သတ္တမိ	ပုရိသေ, ပုရိသမိ, ပုရိသသ္မိ	ပုရိသေသု
အာလုပ်	(ဘော) ပုရိသ, ပုရိသာ	(ဘောန္တော) ပုရိသာ

ဝိဘတ်နှင့် ဝုဇ်

၁၁

ပုရိသသဒ္ဒါနောက် သက်ထားသော ဝိဘတ် အစိတ်အပိုင်းများ

	ကေဝုဇ်	မဟုဝုဇ်
၁။	ဩ	အာ
၂။	အံ	ဧ
၃။	ဧန	ဘေ၊ ဧဟိ
	။	။ ။
၄။	ဿ	အာနံ
၅။	အာ၊ မှာ၊ သွာ	ဘေ၊ ဧဟိ
၆။	ဿ	အာနံ
၇။	ဧ၊ မိ၊ သ္မိ	ဧသု
	အ၊ အာ	အာ

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည်တို့ကား ပါဠိသဒ္ဒါ၌ လာရှိသည့် အတိုင်း ဝိဘတ်များ မဟုတ်ကြကုန်၊ အထူးထူးသော အစီရင်တို့ဖြင့် စီရင်ပြီးနောက် ကျန်ရှိနေသည့် အက္ခရာများကို တပည့်များအတွက် သိလွယ်နိုင်စေရန် သီးခြား ထုတ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုရိသ သဒ္ဒါ အဆုံး၌ တည်ရှိသော အ-အက္ခရာသည် များသောအားဖြင့် ကြေပျောက်တတ်လေ၏။

ပုရိသသဒ္ဒါ၏ ဝိဘတ်ခုနစ်သွယ်၌ မြန်မာအနက်များ

ဝိဘတ်	ကေဝုဇ်	မဟုဝုဇ်
၁။ ပဌမာ	ယောက်ျားသည်	ယောက်ျားတို့သည်
၂။ ဒုတိယာ(ကံ)	ယောက်ျားကို	ယောက်ျားတို့ကို
၃။ တတိယာ(ကတ္တား)	ယောက်ျားသည်	ယောက်ျားတို့သည်
။ (ကရိုဏ်း)	ယောက်ျားဖြင့်	ယောက်ျားတို့ဖြင့်

- ၄။ စတုတ္ထိ (သမ္ပဒါနံ) ယောကျာ်းအား ယောကျာ်းတို့အား
 ၅။ ပဉ္စမိ (အပါဒါနံ) ယောကျာ်းမှ ယောကျာ်းတို့မှ
 ၆။ ဆဋ္ဌိ (သမ္ပန်) ယောကျာ်း၏ ယောကျာ်းတို့၏
 ၇။ သတ္တမိ (ဩကာသ) ယောကျာ်း၌ ယောကျာ်းတို့၌
 အာလုပံ (အို)ယောကျာ်း (အို)ယောကျာ်းတို့
-

အခန်း-၄

ပုရိသသဒ္ဓါအတိုင်း ပဒမာလာစဉ်ရသော
 ပုရိသဒိဂိုဏ်း သဒ္ဓါများ

ဗုဒ္ဓ = ဘုရား	ဝါဏိဇ = ကုန်သည်
ဓမ္မ = တရား	လေခက = စာရေး
သံဃံ = သံဃာ	မိတ္တ = မိတ်ဆွေ
ဒေဝ = နတ်	ပုတ္တ = သား
မနုဿ = လူ	ကုမာရ = သူငယ်[ကလေး]
စန္ဒ = လ	ကမ္မကာရ = အလုပ်သမား
သုရိယ = နေ	ဒါသ = ကျေးကျွန်
အာစရိယ = ဆရာ	ဟတ္ထ = လက်
သိဿ = တပည့်	ပါဒ = ခြေ
ဥပါသက = ဥပါ	သဒ္ဓ = အသံ
သကာ (ရတနာ သုံးပါးဆည်းကပ်သူ)	

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်ပါ

၁။ ဗုဒ္ဓါနံ။ ၂။ မနုဿေသု။ ၃။ ဒေဝေါ။ ၄။ ဓမ္မေ။
၅။ ဟတ္ထံ။ ၆။ သံဃသ္မိံ။ ၇။ ကုမာရဿ။ ၈။ အာစရိ-
ယမှာ။ ၉။ ဝါဏိဇသ္မိံ။ ၁၀။ မိတ္တာနံ။ ၁၁။ လောကသ္မိံ။
၁၂။ ဒါသဿ။ ၁၃။ ကမ္မကာရေန။ ၁၄။ စန္ဒေ။
၁၅။ ပုတ္တေဟိ။ ၁၆။ သူရိယေန။ ၁၇။ ပါဒံ။ ၁၈။ ဥပါ-
သကေ။ ၁၉။ သိဿာ။ ၂၀။ သဒ္ဓိံ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

၁။ လူတို့၌။ ၂။ နတ်၏။ ၃။ လက်တို့ဖြင့်။ ၄။ ခြေ
တို့၌။ ၅။ အသံဖြင့်။ ၆။ သူငယ်အား။ ၇။ ဘုရားတို့ကို။
၈။ 'တရားသည်။ ၉။ သံဃာ၏။ ၁၀။ သားမှ။
၁၁။ ကျေးကျွန် တို့အား။ ၁၂။ လသည်။ ၁၃။ မိတ်ဆွေ
အား။ ၁၄။ တပည့်၏။ ၁၅။ စာရေးတို့သည်။ ၁၆။ ဆရာ
တို့၌။ ၁၇။ နေကို။ ၁၈။ ကုန်သည်သည်။ ၁၉။ အလုပ်
သမားတို့မှ။ ၂၀။ ဥပါသကာသည်။

ပုရိသဘဒ္ဒိဂိုဏ်း

နောက်ထပ် အချို့သဒ္ဒါများ

ဂါမ = ရွာ	ဗျဿ = ကျား
ရက္ခ = သစ်ပင်	အဿ = မြင်း
မဂ္ဂ = ခရီး (လမ်း)	မိဂ = သား, သမင်
ဒိပ = ဆီမီး, ကျွန်း	ဂေါဏ = နွား
လောက = (သုံးပါးသော) လောက	သူကရ = ဝက်
အာလောက = အရောင် အလင်း	သုနခ = ခွေး

အာကာသ = ကောင်းကင်
 ပါသာဒ = ပြာသာဒ်
 ဝိဟာရ = ကျောင်း
 သီဟ = ခြင်္သေ့

ဝါနရ = မျောက်
 ဗိဇ္ဇာရ = ကြောင်
 မူသိက = ကြွက်
 သကုဏ = ငှက်

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ ပြန်ပါ

၁။ ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မော။	၇။ သကုဏဿ သဒ္ဓေါ။
၂။ အာစရိယဿ သိဿော။	၈။ ဒီပဿ အာလောကော။
၃။ ပုရိသဿ ဂေါဏာ။	၉။ ဝါဏီဇဿ အဿော။
၄။ ဂါမေ မနုဿာ။	၁၀။ လေခကဿ မိတ္တော။
၅။ မဂ္ဂေ သုနခါ။	၁၁။ အာကာသေ သူရိယော။
၆။ သီဟဿ ပါဒါ။	၁၂။ ရုက္ခေသု ဝါနရာ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

၁။ နွား၏ ခြေတို့။	၇။ ကုန်သည်၏ စာရေး။
၂။ မျောက်တို့၏ လက်တို့ဖြင့်။	၈။ နေ၏ အလင်းဖြင့်။
၃။ ခြင်္သေ့၏ အသံ။	၉။ လူတို့၏ ရွာ။
၄။ ရွာ၌ သူငယ်တို့။	၁၀။ မိတ်ဆွေ၏ ကျွန်။
၅။ ကောင်းကင်၌ လ။	၁၁။ အလုပ်သမား၏လက်။
၆။ စာရေး၏ ခွေး။	၁၂။ ပြာသာဒ်၌ လူတို့။

ပုရိသ သဒ္ဓါ အတိုင်း ပဒမာလာစဉ်ရန် ပြဆိုခဲ့သော ပုဒ်တို့တွင် နှစ်ပုဒ် သုံးပုဒ်မျှ ပဒမာလာ စဉ်ပြရန် ဆရာက တပည့်များကို ခိုင်းရမည်။ လေ့ကျင့်ရန် မပြဆိုသော ပုဒ်များကိုလည်း ပေး၍ ဘာသာပြန်ဆိုစေရမည်။

အခန်း-၅

ပုဂ္ဂလ နာမ်စားများ

Personal Pronouns.

ဤ ပုဂ္ဂလ နာမ်စားများမှာ အမြဲအသုံးဝင်သော သဒ္ဒါများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားသဒ္ဒါတို့၏ ရှေးဦးစွာ ၎င်းတို့ကို ပြဆိုပေအံ့။ တုမှ, အမှ သဒ္ဒါတို့မှာ လိင်သုံးပါးမရှိချေ။

အမှ သဒ္ဒါ

1st Person.

ကေဝုန်

ဗဟုဝုန်

ဗဌမာ အဟံ = ကျွန်ုပ်သည်

မယံ, အမှေ, နော
= ကျွန်ုပ်တို့သည်

ဒုတိယာ မံ, မမံ = ကျွန်ုပ်ကို

အမှာကံ, အမှေ, နော
= ကျွန်ုပ်တို့ကို

တတိယာ (ကတ္တား) မယာ, မေ
= ကျွန်ုပ်သည်

အမှေဘိ, အမှေဟိ, နော
= ကျွန်ုပ်တို့သည်

။ (ကရိုဏ်း) မယာ
= ကျွန်ုပ်ဖြင့်

အမှေဘိ, အမှေဟိ
= ကျွန်ုပ်တို့ဖြင့်

ဓတုတ္တိ မမ, မယံ, မမံ, မေ
= ကျွန်ုပ်အား

အမှံ, အမှာကံ, နော
= ကျွန်ုပ်တို့အား

ပဉ္စမိ မယာ = ကျွန်ုပ်မှ

အမှေဘိ, အမှေဟိ
= ကျွန်ုပ်တို့မှ

ဆဋ္ဌိ မမ, မယံ, မမံ, မေ
= ကျွန်ုပ်၏

အမှံ, အမှာကံ, နော
= ကျွန်ုပ်တို့၏

သတ္တိ မယိ = ကျွန်ုပ်၌

အမှေသု = ကျွန်ုပ်တို့၌

တုမှ သဒ္ဒါ

2nd Person.

ကေရုဏ်	ဗဟုရုဏ်
ပဌမာ တံ,တုဝံ = သင်သည် ၈.၁	တုမေ, ဝေါ = သင်တို့သည်
ဒုတိယာ တံ,တဝံ,တုဝံ,တံ = သင်ကို	တုမှာကံ,တုမေ,ဝေါ = သင်တို့ကို
တတိယာ (ကတ္တား) တွယာ, တယာ,တေ = သင်သည်	တုမေဘိ,တုမေဟိ,ဝေါ = သင်တို့သည်
။ (ကရိုဏ်း) တွယာ, တယာ = သင်ဖြင့်	တုမေဘိ,တုမေဟိ = သင်တို့ဖြင့်
စတုတ္ထိ တဝ,တုယံ,တေ = သင်အား	တုမှံ,တုမှာကံ,ဝေါ သင်တို့အား
ပဉ္စမိ တယာ = သင်မှ	တုမေဘိ တုမေဟိ = သင်တို့မှ
ဆဋ္ဌိ တဝ,တုယံ,တေ = သင်၏	တုမှံ,တုမှာကံ,ဝေါ = သင်တို့၏
သတ္တမိ တွယိ,တယိ = သင်၌	တုမေသု = သင်တို့၌

မှတ်ချက်။ ။အမှ,တမှ သဒ္ဒါတို့၌ အာလုပ်ပုဒ် ဟူ၍ မရှိ၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေါ,နော,တေ,မေ ဟူသော ပုဒ်များကို ဝါကျ၏ အစ၌ ထား၍ မသုံးနိုင်၊ ဝေါ ဂါမံ ဂစ္ဆေယျာထ-စသည်ဖြင့် သုံးလေ့မရှိ ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်တခုနှင့် စပြီးနောက်မှ သာလျှင် ၎င်းတို့ကို သုံးရသည်။

အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ

- ၁။ ဂါမံ “ဝေ” ဂစ္ဆေယျာထ = သင်တို့သည် ရွာသို့ သွားကုန်ရာ၏။
- ၂။ ဂါမံ “နော” ဂစ္ဆေယျာမ = ကျွန်ုပ်တို့သည် ရွာသို့ သွားကုန်ရာ၏။
- ၃။ ကတံ “တေ” ကမ္ပံ = သင်သည် အမှုကို ပြုအပ်၏။
- ၄။ ကတံ “မေ” ကမ္ပံ = ကျွန်ုပ်သည် အမှုကို ပြုအပ်၏။

နာမ သဒ္ဒါ

3rd. Person.

တသဒ္ဒါ (ပုလ္လိင်)

ကေဝုဂ်

ဗဟုဝုဂ်

ပဌမာ သော = ထိုသူသည်

ဒုတိယာ တံ = ထိုသူကို

တတိယာ (ကတ္တာ) တေန

= ထိုသူသည်

။ (ကရိုဏ်း) တေန = ထိုသူဖြင့်

ဇတုတ္ထိ တဿ = ထိုသူအား

ပဉ္စမိ တမ္ဘာ, တဿာ

= ထိုသူမှ

ဆဋ္ဌိ တဿ = ထိုသူ၏

သတ္တမိ တမိ, တသ္မိ = ထိုသူ၌

တေ = ထိုသူတို့သည်

တေ = ထိုသူတို့ကို

တေဘိ, တေဟိ

= ထိုသူတို့သည်

တေဘိ, တေဟိ

= ထိုသူတို့ဖြင့်

တေသံ, တေသာနံ

= ထိုသူတို့အား

တေဘိ, တေဟိ

= ထိုသူတို့မှ

တေသံ, တေသာနံ

= ထိုသူတို့၏

တေသု = ထိုသူတို့၌

တသဒ္ဒါ (နှုတ်လိင်)

ကေဂုဏ်

မဟုတ်

ပ	သာ =	ထိုသူမသည်	တာ, တာယော =	ထိုသူမတို့သည်
ဒု	တံ =	ထိုသူမကို	တာ, တာယော =	ထိုသူမတို့ကို
တ	(ကတ္တား)	တာယ	တာဘိ, တာဟိ	
		= ထိုသူမသည်		= ထိုသူမတို့သည်
။	(ကရိုဏ်း)	တာယ	တာဘိ, တာဟိ	
		= ထိုသူမဖြင့်		= ထိုသူမတို့ဖြင့်
စ	တဿာ, တာယ	တာသံ, တာသာနံ		
		= ထိုသူမအား		= ထိုသူမတို့အား
ပ	တာယ =	ထိုသူမမှ	တာဘိ, တာဟိ =	ထိုသူမတို့မှ
ဆ	တဿာ, တာယ	တာသံ, တာသာနံ		
		= ထိုသူမ၏		= ထိုသူမတို့၏
သ	တဿံ, တာယံ =	ထိုသူမ၌	တာသု =	ထိုသူမတို့၌

တသဒ္ဓါ (နပုန်းလိင်)

၁ တံ = ထိုနပုန်းသည် တေ, တာနိ = ထို နပုန်းတို့သည်
 ၃ တံ = ထိုနပုန်းကို တေ, တာနိ = ထိုနပုန်းတို့ကို

ကြွင်း ပုလ္လင်နှင့် တူ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ တ သဒ္ဒါ၌လည်း အာလုပ်ပုဒ်-ဟူ၍ မရှိ၊ ပုလ္လိင်၊
 ဣတ္ထိလိင် ပဌမာ ကေဝုဏ်ကို ချန်လှပ်၍ ကြွင်းသော အရာတို့၌ နေ,နာ,
 နာယော, နံ,နာနိ-စသော န-အက္ခရာနှင့် ယှဉ်သော ပုဒ်များလည်း
 ပြီးနိုင်ကုန်၏။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်မာ

- ၁။ အမှာကံ ဂါမော။ ၅။ တဿ အဿော။
 ၂။ တဿ မိတ္တော။ ၆။ မယံ လေခကော။
 ၃။ မမ ပုတ္တော။ ၇။ တေသံ ဂေါဏာ။
 ၄။ တဝ သုနခါ။ ၈။ ဟုမှာကံဂါမေ မနုဿာ။
 ၉။ တေသု ရုက္ခေသု ဝါနရာ။
 ၁၀။ တဿ ဒီပဿ အာလောကော။

ပါဠိသို့ မြန်မာ

- ၁။ ထိုသူ၏ စာရေး။ ၆။ သင်၏ မိတ်ဆွေ။
 ၂။ သင်၏ သား။ ၇။ ထိုခွေး။
 ၃။ ထိုယောက်ျား၏ နွား။ ၈။ ထိုရွာ၌ လူတို့။
 ၄။ ထိုသူ၏ မျောက်။ ၉။ ထိုသစ်ပင်၌ ငှက်တို့။
 ၅။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မြင်း။ ၁၀။ ကျွန်ုပ်၏ သား၏ အသံ။

အခန်း-၆

ဝါကျ

Sentence.

ဝါကျ ဆိုသည်မှာ ပုဒ်တို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော အရာမျိုး မဟုတ်ပေ။ မိမိတို့အလိုရှိအပ်သော အကြောင်း အရာ တခုကို ပြည့်စုံအောင် ပြဆိုနိုင်သော ပုဒ်အပေါင်းကိုပင် ဝါကျ-ဟူ၍ ခေါ်၏။

နာမ်ပုဒ်နောင် ဝိဘတ်သက်နည်းကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုခဲ့လေပြီ။ သို့ရာတွင် ကြိယာပုဒ် မပါဘဲ နာမ်ပုဒ် သက်သက်ဖြင့် ဝါကျတခု ဖြစ်အောင် မပြုလုပ်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ ဝါကျ၌ ကြိယာပုဒ်လည်း ပါရှိရမည်။

ပုံစံ

ပုရိသော ဂစ္ဆတိ။

ယောက်ျားသည် သွား၏။

ဤ၌ ပုရိသော-ဟူသည် နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်းကို ရှေးက ပြဆိုခဲ့လေပြီ။ ဂစ္ဆတိ-ဟူသည်ကား ကြိယာပုဒ်တည်း။ ထိုနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့်ပင် ယောက်ျားတယောက် သွား၏-ဟု ဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနေသဖြင့် အခြားစကားလုံး တစုံတရာ မထည့်သွင်း မပါဝင်သော်လည်း ၎င်းကို ဝါကျ တခု-ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။

အာချာတ် ကြိယာ တခု ပါရှိသော ကာရကနှင့် တကွသော ပုဒ်အပေါင်းကို “ဝါကျ” ဟူ၍ မာဂဓ အဘိဓာန်၌ ပြဆို၏။

ဝါကျ တခုမှာ အာချာတ် ကြိယာ တခုသာ ရနိုင်၍ ကြွင်းသော ပုဒ်တို့မှာမူ ဆိုလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအား လျော်စွာ အနည်း၊ အများ ဖြစ်နိုင်လေသည်။

ဝါကျစီကုံးနည်း လေ့လာသောအခါ ကတ္တား၊ ကံ စသည် အထား အသို စံနစ်တကျ ဖြစ်စေရန် ရှေးဦးစွာ ဝါကျတိုများကို လေ့လာပြီး၍ နောင်မှ တဆင့် တဆင့် ဝါကျရှည်များကို လေ့လာရပေမည်။

ကြိယာပုဒ်

Verbs.

ဝါကျ၌ ကြိယာသည် ပဓာန ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ကြိယာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိအပ်သော အရင်းခံ အကြောင်း အရာ အနည်းငယ် ဖော်ပြပေအံ့။

ကြိယာကို အချိန်ကာလ အလိုက် သုံးမျိုး ခွဲခြားထား၏။ သုံးမျိုး ဆိုသည်မှာ-

ဝတ္ထုမာန် (ဖြစ်ဆဲ) ကာလ

အတိတ် (လွန်ပြီး) ကာလ

အနာဂတ် (မရောက်သေးသော) ကာလ

ဟူသော ဤ သုံးမျိုးတည်း။

ထို သုံးမျိုးသော ကြိယာကို ပြုလုပ်ရာ၌ သူတို့သော်၎င်း၊ သင်တို့သော်၎င်း၊ ကျွန်ုပ်တို့သော်၎င်း တဦးဦးက ပြုလုပ်ရ ပေမည်။ ထို့ကြောင့် မည်သူ ပြုလုပ်သနည်း-ဟု သိနိုင်ရန် အ တွက် သက်ဆိုင်ရာ လူနှင့် လျော်သော ကြိယာပုဒ်ကို ခွဲခြား ၍ သုံးရသည်။ ယင်းသို့ ခွဲခြားမှုသည် ပုရိသ၏ အရာ ဖြစ် ပေသည်။

ပုရိသသည်-

၁။ ပဌမ ပုရိသ

၂။ မဇ္ဈမ ပုရိသ

၃။ ဥတ္တမ ပုရိသ

} ဟူ၍ သုံးမျိုး ရှိ၏။

ထို သုံးမျိုးတို့တွင် ပရဿပုဒ်၊ အတ္တနောပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ် ခြောက်မျိုးစီ ရှိသည့်အနက် အစ နှစ်လုံးသည် ပဌမပုရိသ မည်၏။ အလယ် နှစ်လုံးသည် မဇ္ဈမပုရိသ မည်၏။ အဆုံး နှစ်လုံးသည် ဥတ္တမ ပုရိသ မည်၏။

ပုရိသ် သုံးပါးနှင့် ယှဉ်သော သဒ္ဒါလည်း - သုံးမျိုးရှိ၏။
သုံးမျိုးကား-

၁။ နာမ သဒ္ဒါ	} ဟူသော ဤ သုံးမျိုးတည်း။
၂။ တုမှ သဒ္ဒါ	
၃။ အမှ သဒ္ဒါ	

ထို သုံးမျိုးတို့တွင် “သင်” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရှိသော တံ၊
တုဝံ၊ ဝေါ၊ တုမှ ဟူသော သဒ္ဒါစုသည် တုမှ သဒ္ဒါ မည်၏။
“ငါ၊ ကျွန်ုပ်” ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ရှိသော အဟံ၊ မယံ၊
နော၊ အမှ ဟူသော သဒ္ဒါစုသည် အမှသဒ္ဒါ မည်၏။ တုမှ၊
အမှ သဒ္ဒါတို့မှ ကြွင်းသော “သူ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ရှိ
သော သော၊ တေ၊ ပုရိသော၊ ပုရိသာ စသော အလုံးစုံ
သော သဒ္ဒါစုသည် နာမသဒ္ဒါ မည်၏။

သဒ္ဒါ နှင့် ပုရိသ် တွဲပုံ

၁။ နာမ သဒ္ဒါနှင့်—ပဌမ ပုရိသ်	} တွဲစပ်ရမည်။
၂။ တုမှ သဒ္ဒါနှင့်—မဇ္ဈမ ပုရိသ်	
၃။ အမှ သဒ္ဒါနှင့်—ဥတ္တမ ပုရိသ်	

အချုပ် မှတ်ရန်

ကြိယာပုဒ်နှင့် အရတူသော နာမသဒ္ဒါကို^၁ တိုက်ရိုက်
ယှဉ်သည်ဖြစ်စေ၊ တိုက်ရိုက်ပင် မယှဉ်ငြားသော်လည်း
ဤအရာ၌ နာမသဒ္ဒါ ဖြစ်သင့်သည် ဟု ထောက်ဆ နှိုင်းချိန်၌
သိနိုင်သည် ဖြစ်စေ ပဌမပုရိသ်ကို ယှဉ်စပ်၍ အသုံးပြုနိုင်
သည်ဟု မှတ်ပါ။

၁-နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေမိ တုလျာဓိကရဏေ ပဌမော-ဟူသော သဒ္ဒါဥပဒေ
အရဖြစ်သည်။

ကြိယာပုဒ်နှင့် အရတူသော တုမှသဒ္ဒါကို^၁ တိုက်ရိုက် ယှဉ်သည်ဖြစ်စေ၊ တိုက်ရိုက်ပင် မယှဉ်ငြားသော်လည်း ဤအရာ၌ တုမှသဒ္ဒါ ဖြစ်သင့်သည် ဟု ထောက်ဆ နှိုင်းချိန်၌ သိနိုင်သည် ဖြစ်စေ မဇ္ဈိမပုရိသကို ယှဉ်စပ်၍ အသုံး ပြုနိုင် သည် ဟု မှတ်ပါ။

ကြိယာပုဒ်နှင့် အရတူသော အမှသဒ္ဒါကို^၂ တိုက်ရိုက် ယှဉ်သည်ဖြစ်စေ၊ တိုက်ရိုက်ပင် မယှဉ်ငြားသော်လည်း ဤအရာ၌ အမှသဒ္ဒါ ဖြစ်သင့်သည် ဟု ထောက်ဆ နှိုင်းချိန်၌ သိနိုင်သည် ဖြစ်စေ ဥတ္တမပုရိသကို ယှဉ်စပ်၍ အသုံး ပြုနိုင် သည် ဟု မှတ်ပါ။

ဆောင်ပုဒ်။ ၁။ နာမ၊တုမှ၊အမှ-သုံးပါး၊ ယောဂအား၊ မှတ်သား ပုရိသ သုံးစဉ်တည်း။

၂။ သူ နှင့် သင် ငါ၊ မှတ်သားရာ၊ သုံးဖြာ ယောဂ အစဉ်တည်း။

ပူရိသ တခု တခု၌ ဝိဘတ် နှစ်လုံးစီ ရှိရာ တဦးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုလိုရာ၌ ဧကဝုဏ်၊အများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုလို ရာ၌ ဗဟုဝုဏ်ကို အသုံး ပြုရမည်။

၁-တုမှ မဇ္ဈိမော-ဟူသော သဒ္ဒါဥပဒေအရ ဖြစ်သည်။

၂-အမှ ဥတ္တမော-ဟူသော သဒ္ဒါ ဥပဒေအရ ဖြစ်သည်။

ပု-မှာ နာမ၊ မဇ္ဈိ တုမှ၊ အမှ ဥတ္တမော-ဟူသော နိယံကိုလည်း ထောက်လေ။

အခဏ်း-၇

ပစ္စုပ္ပန် ကာလ

Present Tense.

လောကဝေါဟာရ အားဖြင့် သူ သွား၏၊ သူ သွားပြီ၊ သူ သွားလိမ့်မည်-ဟု ဆိုသောအခါ အချိန် ကာလ အမျိုးမျိုးကို ခွဲ၍ ပြကြောင်းကို သိရသည်။ သူ သွား၏ = သော ဂစ္ဆတိ ဟု ဆိုသောအခါ ပြုလုပ်နေဆဲ ကြိယာဖြစ်၍ ပစ္စုပ္ပန် ကာလ နှင့် ဆိုင်၏။ ပစ္စုပ္ပန် ကာလ၌ သက်သော ဝိဘတ်ကို ဝတ္တ မာန် ဝိဘတ် ဟု ခေါ်၏။

ဘူဝါဒ ဂိုဏ်း

* ပစ-ဓာတ်သည် ချက်ခြင်း၌ ဖြစ်၏။

ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်

ပရဿပုဒ် ၆-ပါး

တိ၊ အန္တိ၊ သိ၊ ထ၊ မိ၊ မ

ဤ ပရဿပုဒ် ခြောက်ပါးသည် ကတ္တားကို ဟော၏။

ဆောင်ပုဒ်။ "ပုဒ်ပရသ်-ဟု၊ ရှေ့ခြောက်ခု၊ ဟောမှု ကတ္တားသာ။

ပုံစံ

ကေပုဒ်

ဗဟုပုဒ်

3rd. ပဌမ ပုရိသ် (သော) ပစတိ။ (တေ) ပစန္တိ။
(သူ) ချက်၏။ (သူတို့) ချက်ကုန်၏။

2nd. မဇ္ဈိမ ပုရိသ် (တံ) ပစသိ။ (တုမေ) ပစထ။
(သင်) ချက်၏။ (သင်တို့) ချက်ကုန်၏။

* အာချာတ်ဝိဘတ် မသက်မီ ကြိယာပုဒ်ရင်းကို ဓာတ်-ဟု ဆို၏။

1st. ဥတ္တမ ပုရိသ် (အဟံ) ပစာမိ။ (မယံ) ပစာမ။
(ကျွန်ုပ်) ချက်၏။ (ကျွန်ုပ်တို့) ချက်ကုန်၏။

မှတ်ချက်။ "ဤ၌ အစ လေးပုဒ်မှာ ပစအတိုင်း တည်ရှိ၍ ဥတ္တမ ပုရိသ် မိ, မ ဝိဘတ်တို့၏ ရှေ့၌မူ အ-ကို အာဒိဃ ပြုရသည်။

ဘူဝါဒီဂိုဏ်း ကြိယာပုဒ်များ

ဂစ္ဆတိ = သွား၏	ဟသတိ = ရယ်၏
အာဂစ္ဆတိ = လာ၏	ခါဒတိ = ခဲ၏ (စား၏)
တိဋ္ဌတိ = ရပ်၏	ဘုဉ္ဇတိ = စား၏
နိဿိဒတိ = ထိုင်၏	ပိဝတိ = သောက်၏
သယတိ = အိပ်၏	ကိဋ္ဌတိ = ကစား၏
ဝသတိ = နေ၏	ရောဒတိ = ငို၏
ဟရတိ = ဆောင်သွား၏	သောဘတိ = တင့်တယ်၏
အာဟရတိ = ဆောင်လာ၏	ကသတိ = လယ်ထွန်၏
ဝိဟရတိ = နေ၏	ပတတိ = ကျ၏
ဓာဝတိ = ပြေး၏	အာရဟတိ = တက်၏
ပဿတိ = မြင်၏	ပဟရတိ = ရိုက်ပုတ်၏
ပုစ္ဆတိ = မေး၏	ယာစတိ = တောင်း၏
လိခတိ = ရေး၏	ရက္ခတိ = စောင့်ရှောက်၏

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဘူဝါဒီဂိုဏ်း ကြိယာပုဒ်တို့တွင် နှစ်ပုဒ်သုံးပုဒ်မျှ ပစ ဓာတ်၌ကဲ့သို့ ပရဿပုဒ်ဆိုင်ရာ ပုရိသ်သုံးပါး၌ ပဒမာလာ စဉ်ပြုရန် ဆရာက တပည့်များကို ခိုင်းရမည်။ လေ့ကျင့်ရန် မပြခဲ့သော ပုဒ်များကို လည်း ပေး၍ ဘာသာပြန်ဆိုစေရမည်။

ဤနေရာတွင် စာသင်သားတို့အား ယောဂနှင့် ပုရိသ် ယှဉ်စပ်ပုံ နည်းရလောက်အောင် သင်ပေးရမည်။

သင်ပေးပုံ

(ဆရာက မေး တပည့်က ဖြေ)

မေး။ ပုဒ် ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိသလဲ။

ဖြေ။ လေးမျိုး ရှိပါသည်။

မေး။ ဘယ် ပုဒ်များလဲ။

ဖြေ။ နာမ်၊ အာချာတ်၊ ဥပသာရ၊ နိပါတ် ပုဒ်များပါ။

မေး။ ဘာကို ထောက်၍ သိသလဲ။

ဖြေ။ နာမ်နှင့် အာချာတ်၊ ဥ, နိ ထပ်၊ လေးရပ် ပုဒ်အ
ပြား-ဟူသော နိယံကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ ဂစ္ဆတိ ဘာပုဒ်လဲ။

ဖြေ။ အာချာတ်ပုဒ်ပါ။

မေး။ ဘာကြောင့် သိသလဲ။

ဖြေ။ အာချာတ် တိဝိဘတ် ဆုံးသည်ကို မြင်၍ သိပါ
သည်။

မေး။ ပရဿပုဒ်လား-အတ္တနောပုဒ်လား။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်ပါ။

မေး။ ပုရိသ် ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိသလဲ။

ဖြေ။ သုံးမျိုး ရှိပါသည်။

မေး။ ဘယ်ဟာ များလဲ။

ဖြေ။ ပဌမ၊ မဇ္ဈိမ၊ ဥတ္တမ ပုရိသ် များပါ။

မေး။ ယောဂ ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိသလဲ။

ဖြေ။ သုံးမျိုး ရှိပါသည်။

မေး။ ဘယ်ဟာ များလဲ။

ဖြေ။ နာမ၊ တုမှ၊ အမှ ယောဂ များပါ။

မေး။ နာမ၊ တုမှ၊ အမှ ယောဂ တို့၌ ဘယ်ပုရိသ်များ သက်ရသလဲ။

ဖြေ။ နာမယောဂ၌ ပဌမ၊ တုမှယောဂ၌ မဇ္ဈိမ၊ အမှ ယောဂ၌ ဥတ္တမ ပုရိသ်များ သက်ရပါသည်။

မေး။ ဘာကို ထောက်၍ သိသလဲ။

ဖြေ။ ပ၊မှာ နာမ၊ မဇ္ဈိ-တုမှ၊ အမှ- ဥတ္တမာ-ဟူသော နိယံနှင့် နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ တုလျာဓိကရဏေ ပဌမော၊ တုမှ မဇ္ဈိမော၊ အမှ ဥတ္တမော- ဟူသော ကစ္စည်း သုတ်တို့ကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ နာမကို ဘယ်စကားမျိုး၊ တုမှ ကို ဘယ်စကား မျိုး၊ အမှ ကို ဘယ်စကားမျိုးနှင့် သုံးစွဲ ပြောဆို ရသလဲ။

ဖြေ။ နာမကို သူ၊ တုမှကို သင်၊ အမှကို ငါ-ဟူသော စကားမျိုးနှင့် သုံးစွဲပြောဆိုရပါသည်။

မေး။ ဂစ္ဆတိကား ဘာပုဒ်၊ ဘာပုရိသ်၊ ဘာယောဂ များလဲ။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်၊ ပဌမပုရိသ်၊ နာမယောဂများပါ။

မေး။ ဘာဂုဏ်လဲ။

ဖြေ။ ဧကဂုဏ်ပါ။

မေး။ ပရဿပုဒ်က ဘာဟောသလဲ။

ဖြေ။ ကတ္တားကို ဟောပါသည်။

မေး။ ဘာထောက်လို့ သိသလဲ။

ဖြေ။ ပုဒ် ပရသ် ဟု၊ ရှေ့ခြောက်ခု၊ ဟောမှု ကတ္တား သာ-ဟူသော နိယံနှင့် ကတ္တရိ ပရဿပဒံ-ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ ကတ္တား ဟောလျှင် ကတ္တား ပုဒ်မှာ ဘာဝိဘတ် နှင့် ထားရသလဲ။

ဖြေ။ ပဌမာ ဝိဘတ်နှင့် ထားရပါသည်။

မေး။ ဘာကြောင့် သိသလဲ။

ဖြေ။ “ဟောရာ ဟောရာ ပဌမာ” ဆိုသောကြောင့် သိပါသည်။

မေး။ ပဌမာ ဝိဘတ် နှင့် ဘယ်လို ထည့်ရသလဲ။

ဖြေ။ ပုရိသော ဟု ထည့်ရပါသည်။

မေး။ ပုရိသော ဘာသဒ္ဒါလဲ။

ဖြေ။ နာမ သဒ္ဒါပါ။

မေး။ ဘာ ဝုစ်လဲ။

ဖြေ။ ဧကဝုစ်ပါ။

မေး။ ဘာကြောင့် ပုရိသောဟု-ဧကဝုစ် ထည့်ရသလဲ၊ ပုရိသာ-ဟုဗဟုဝုစ် မထည့်ရဘူးလား။

ဖြေ။ မထည့်ရပါ။

မေး။ ဘာကြောင့်လဲ။

ဖြေ။ ဂစ္ဆတိ ကြိယာက ဧကဝုစ် ဖြစ်သောကြောင့်ပါ။

မေး။ ဘာကြောင့် ပုရိသော ထည့်ရသလဲ၊ တုံ့, အဟံ ပုဒ်များ မထည့်ရဘူးလား။

ဖြေ။ ဂစ္ဆတိ-က ပဌမပုရိသ် ဖြစ်၍ နာမ ကတ္တားသာ ထည့်ရပါသည်။ တုမှ, အမှ ကတ္တား မထည့်ရပါ။

မေး။ ဘာထောက်လို့ သိသလဲ။

ဖြေ။ ပ-မှာ နာမ၊ မဇ်-တုမှ၊ အမှ-ဥတ္တမာ-ဟူသော နိယံနှင့် နာမမှိ ပယုဇ္ဇမ္ဘာနေဝိ တုလျာဓိကရဏေ ပဌမော-ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ ဘာ အဓိပ္ပါယ် ရသလဲ။

ဖြေ။ ယောက်ျား သွား၏-ဟု အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။

မေး။ ဂစ္ဆသိ ဘာပုဒ်၊ ဘာပုရိသ်၊ ဘာယောဂ၊ ဘာဟောသလဲ။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်၊ မဇ္ဈိမပုရိသ်၊ တုမှယောဂ၊ ကတ္တား ဟောပါ။

မေး။ ကတ္တား ဘယ်လို ထည့်ရသလဲ။

ဖြေ။ တွံ-ဟု ထည့်ရပါသည်။

မေး။ ဘာကြောင့် တွံ ထည့်ရသလဲ၊ ပုရိသော၊ အဟံ ပုဒ်များ မထည့်ရဘူးလား။

ဖြေ။ ဂစ္ဆသိ-က တုမှယောဂ ဖြစ်၍ တုမှကတ္တားသာ ထည့်ရပါသည်။ နာမ၊ အမှ ကတ္တားများ မထည့် ရပါ။

မေး။ ဘာကြောင့် သိသလဲ။

ဖြေ။ ပ-မှာ နာမ၊ မဇ်-တုမှ၊ အမှ-ဥတ္တမာ-ဟူသော နိယံနှင့် တုမှေ မဇ္ဈိမော-ဟူသော ကစ္စည်းသုတ် ကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ တွံ-ဂစ္ဆသိ ဘာ အဓိပ္ပါယ် ရသလဲ။

ဖြေ။ သင် သွား၏-ဟု အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။

မေး။ ဂစ္ဆာမိ ဘာပုဒ်၊ ဘာပုရိသ်၊ ဘာယောဂ၊
ဘာဟောသလဲ။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်၊ ဥတ္တမပုရိသ်၊ အမှယောဂ၊ ကတ္တား
ဟောပါ။

မေး။ ကတ္တား ဘယ်လို ထည့်ရသလဲ။

ဖြေ။ အဟံ-ဟု ထည့်ရပါသည်။

မေး။ ဘာကြောင့် အဟံ ထည့်ရသလဲ၊ ပုရိသော၊ တံ
ပုဒ်များ မထည့်ရဘူးလား။

ဖြေ။ ဂစ္ဆာမိ-က အမှယောဂ ဖြစ်၍ အမှကတ္တားသာ
ထည့်ရပါသည်။ နာမ၊ တုမှ ကတ္တားများ မထည့်
ရပါ။

မေး။ ဘာကြောင့် သိသလဲ။

ဖြေ။ ပ-မှာ နာမ၊ မဇ-တုမှ၊ အမှ-ဥတ္တမာ-ဟူသော
နိယံနှင့် အမှေ ဥတ္တမော-ဟူသော ကစ္ဆည်းသုတ်
ကို ထောက်၍ သိရပါသည်။

မေး။ အဟံ ဂစ္ဆာမိ ဘာအဓိပ္ပါယ် ရသလဲ။

ဖြေ။ ကျွန်ုပ် သွား၏ဟု အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပရဿပုဒ် ဗဟုဝုဋ်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဆရာက
မေး၍ တပည့်က ဖြေဆိုနိုင်စေရမည်။

လွေကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

၁။ သော ဂစ္ဆိတိ။

၄။ တုမှေ ကိဋ္ဌထ။

၂။ တေ အာဂစ္ဆန္တိ။

၅။ အဟံ ဝသာမိ။

၃။ တံ ဓာဝသိ။

၆။ မယံ နိသိဒါမ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

၁။ သူသည် လာ၏။ ၄။ သင်တို့သည် ပြေးကုန်၏။
 ၂။ သူတို့သည် သွားကုန်၏။ ၅။ ကျွန်ုပ်သည် ထိုင်နေ၏။
 ၃။ သင်သည် ကစား၏။ ၆။ ကျွန်ုပ်တို့သည် နေကုန်၏။

အခန်း-၈

ခေတ်တို့၏ ဂိုဏ်းများ

နာမ်ပုဒ်တို့ကို ပဒမာလာ စဉ်ရာ၌ လိင်နှင့် အန္တကို စွဲ၍
ထူးခြားမှု ဖြစ်ရ၏။

ကြိယာပုဒ်တို့ကို ပဒမာလာ စဉ်ရာ၌ ထိုထို ဇာတ်အစုတို့
ကို စွဲ၍ ထူးခြားမှု ဖြစ်ရလေသည်။ ဤ၌ ထိုဇာတ်အစုတို့ကို
အပြည့်အစုံ ပြဆိုနိုင်ခွင့် မရှိ။

ထို့ကြောင့် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဘူဝါဒီဂိုဏ်းမှ တပါးသော
အသုံးများသော ဂိုဏ်းနှစ်ခုကို ဤ၌ ပြဆိုပေအံ့။

စုရာဒိ ဂိုဏ်းဝင် ဓာတ်တို့သည် ရုပ်နေ ရုပ်သွား အားဖြင့် နှစ်မျိုး နှစ်စား ဖြစ်၏။ ဟောကြားခြင်း အနက်ရှိသော ဒိသ ဓာတ်၌ ဒေသေ၊ ဒေသယ-ဟု ရုပ်နှစ်မျိုး ဖြစ်၏။

ပဒမာလာ စဉ်ပုံ

ကေ့

မဟုတ်

ပဌမ ဒေသေတိ = (သု)

ဒေသေန္နိ = (သုတိ)

ဟောကြား၏

ဟောကြားကုန်၏

မနို့မ ဒေသေသိ = (သင်)

ဒေသေထ = (သင်္ဂဟိ)

ဟောကြား၏

ဟောကြားကုန်၏

၂၈၈ မဒေသေမိ = (ကျန်)

ဒေသေမ = (ကျွန်ုပ်တို့)

ဟောကြား၏

ဟောကြားကုန်၏

ပဌမ	ဒေသယတိ = (သူ)	ဒေသယန္တိ = (သူတို့)
	ဟောကြား၏	ဟောကြားကုန်၏
မဇ္ဈိမ	ဒေသယသိ = (သင်)	ဒေသယထ = (သင်တို့)
	ဟောကြား၏	ဟောကြားကုန်၏
ဥတ္တမ	ဒေသယာမိ = (ကျွန်ုပ်)	ဒေသယာမ = (ကျွန်ုပ်တို့)
	ဟောကြား၏	ဟောကြားကုန်၏

၎င်းနည်းတူ ပဒမာလာ စဉ်ရသော
ကြိယာများ

စောရေတိ = ခိုး၏	ဩလောကေတိ = ကြည့်၏
စိန္တေတိ = ကြံ၏	ဇာလေတိ = (မီး) ထွန်း၏
ပူဇေတိ = ပူဇော်၏	မန္တေတိ = တိုင်ပင်၏
မာရေတိ = သတ်၏	ဝိဋ္ဌေတိ = နှိပ်စက်၏
ပါလေတိ = စောင့်ရှောက်၏	ကထေတိ = ပြောဆို၏
ဌပေတိ = ထား၏	ဆာဒေတိ = ဖုံးလွှမ်း၏

စုရဒိဂိုဏ်းမှ တပါးသော ဂိုဏ်းအချို့

ကိယဒိဂိုဏ်း ဝိရှေရှိသော ကိဇာတ်

ကေဓုန်	မဟုဓုန်
ပဌမ ဝိက္ခိဏာတိ = (သူ) ရောင်း၏	ဝိက္ခိဏန္တိ = (သူတို့) ရောင်းကုန်၏
မဇ္ဈိမ ဝိက္ခိဏာသိ = (သင်) ရောင်း၏	ဝိက္ခိဏာထ = (သင်တို့) ရောင်းကုန်၏
ဥတ္တမ ဝိက္ခိဏာမိ = (ကျွန်ုပ်) ရောင်း၏	ဝိက္ခိဏာမ = (ကျွန်ုပ်တို့) ရောင်းကုန်၏

၎င်းနည်းတူ ပဒမာလာ စဉ်ရသော
ကြိယာ အချို့

ကိဏာတိ = ဝယ်၏	ဇိနာတိ = အောင်၏
သုဏာတိ = နာ၏	ဇာနာတိ = သိ၏
ဂဏာတိ = ယူ၏	မိနာတိ = ချိန်၏
ဥဂဏာတိ = သင်ယူ၏	သြစိနာတိ = ဆွတ်ခူး၏

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

၁။ သော စိန္တေတိ။	၆။ မနုဿာ ကိဏန္တိ။
၂။ ကုမာရော ဩလောကေတိ။	၇။ တေ သုဏန္တိ။
၃။ မိတ္တာ မန္တေန္တိ။	၈။ စောရာ ဂဏန္တိ။
၄။ ပုရိသော ကထေတိ။	၉။ ပုတ္တော ဥဂဏာတိ။
၅။ ဂေါပါလော ဝိတ္တိဏာတိ။	၁၀။ ဒါသော မိနာတိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

၁။ ကျွန်ုပ်သည် ရောင်း၏။	၆။ သူတို့သည် သိကုန်၏။
၂။ သူခိုးသည် ခိုး၏။	၇။ မြတ်စွာ ဘုရား သည်
၃။ ဆရာသည် ကြံစည်၏။	ဟောတော်မူ၏။
၄။ ကျွန်ုပ်တို့သည်	၈။ ကျွန်ုပ်သည် ပူဇော်၏။
ကြည့်ကုန်၏။	၉။ သင်တို့သည်
၅။ လယ်သွားသည်	နားထောင်ကုန်၏။
ဝယ်ယူ၏။	၁၀။ ခိုးသူတို့သည် ခိုးကုန်၏။

အခဏ်း-၉

နာမ်ဝိဘတ်များ

ပဌမာဝိဘတ်

လိင်အနက်

Nominative Case.

ပဌမာ ဝိဘတ် ကေဝုဏ်၌ သည် ဟူ၍ ၎င်း၊ ဗဟုဝုဏ်၌
 တို့သည် ဟူ၍၎င်း မြန်မာအနက် ပေးရသည်။

ပုံစံများ

ပုလ္လိင်

တည်ပုဒ် အဆုံး

ကေဝုဏ်

ဗဟုဝုဏ်

ပုရိသ အသရ ပုရိသော

ပုရိသံ

= ယောက်ျားသည်

= ယောက်ျားတို့သည်

အဂ္ဂိ ဣ ။

အဂ္ဂိ

အဂ္ဂိ, အဂ္ဂယော

= မီးသည်

= မီးတို့သည်

ဒဏ္ဍိ ဤ ။

ဒဏ္ဍိ

ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော

= တုတ်ရှိသူသည်

= တုတ်ရှိသူတို့သည်

ဘိက္ခု ဥ ။

ဘိက္ခု

ဘိက္ခု, ဘိက္ခုဝေ

= ရဟန်းသည်

= ရဟန်းတို့သည်

ဝိညူ ဦ ။

ဝိညူ

ဝိညူ, ဝိညူနော

= ပညာရှိသည်

= ပညာရှိတို့သည်

ပုရိသသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်သွားတူသော အကာရန္တ သဒ္ဒါတို့ကို
 နောက်က ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ဣကာရန္တ ပုလ္လိင် နာမ်များ

အဂ္ဂိ = မီး	အသိ = သန်လျက်
ဣသိ = ရသေ့	အဟိ = မြေ
မဏိ = ပတ္တမြား	အရိ = ရန်သူ
ရဝိ = နေ	ဉ္ဇတိ = ဆွေမျိုး
ကဝိ' = ပညာရှိ	ဂဟပတိ = သူကြွယ်
ကပိ = မျောက်	သေနာပတိ = စစ်သူကြီး

ဤကာရန္တ ပုလ္လိင် နာမ်များ

ဒဏ္ဍိ = တုတ်ရှိသူ	မာလိ = ပန်းရှိသောသူ၊
ပက္ခိ = (အတောင်ရှိသော)ငှက်	ဥယျာဉ်မှူး
ဓနိ = ဥစ္စာရှိသူ	မန္တိ = မင်းတိုင်ပင်အမတ်
ဉ္ဇဏိ = ဉ္ဇဏ်ရှိသူ	ယောဂီ = တရား အားထုတ်
ဟတ္ထိ = ဆင်	သု
သာမိ = အရှင်, သခင်	ပါပကာရိ = မကောင်းမှုပြုသူ

ဥကာရန္တ ပုလ္လိင် နာမ်များ

ဘိက္ခု = ရဟန်း	သတ္တု = ရန်သူ
ဥစ္ဆု = ကြံ	ဝေဠု = ဝါး
ဗန္ဓု = ဆွေမျိုး	ဖရသု = ပုဆိန်
ကေတု = အလံ, တံခွန်	ဇန္တု = သတ္တဝါ
သေတု = တံတား	ဂရု = ဆရာ

ဦကာရန္တ ပုလ္လိင် နာမ်များ

ဝိညု =	} ပညာရှိ	သဗ္ဗညု = မြတ်စွာဘုရား
ဝိဒ္ဓု =		ကတညု = ကျေးဇူးသိသူ

ဣတ္ထိလိင်

တည်ပုဒ်	အဆုံး	ကေဝုဒ်	မဟုဝုဒ်
ကညာ	အာသရ	ကညာ = သတို့ သမီးသည်	ကညာ, ကညာယော = သတို့သမီးတို့သည်
ရတ္တိ	ဣ ။	ရတ္တိ = ညဉ့်သည်	ရတ္တိ, ရတ္တိယော = ညဉ့်တို့သည်
နဒိ	ဤ ။	နဒိ = မြစ်သည်	နဒိ, နဒိယော = မြစ်တို့သည်
ယာဂ	ဥ ။	ယာဂ = ယာဂ သည်	ယာဂ, ယာဂယော = ယာဂတို့သည်

အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် နာမ်များ

ကညာ = သူငယ်မ (သတို့ သမီးငယ်)	ပညာ = ဉာဏ်ပညာ
မာလာ = ပန်း	မေတ္တာ = ချစ်ခြင်း
နာဝါ = လှေ	သိဿာ = တပည့်မ
သာလာ = စရပ်	ဘရိယာ = မယား
သေနာ = စစ်သည်	ပရိသာ = ပရိသတ် (လူစု လူဝေး)
သဒ္ဓါ = သဒ္ဓါတရား	ဒေဝတာ = နတ်

ဣကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် နာမ်များ

ရတ္တိ = ညဉ့်	သတိ = အောက်မေ့ခြင်း
ဘူမိ = မြေ	မတိ = ပညာ
ခန္တိ = သည်းခံခြင်း	ပတ္တိ = ခြေလျင်တပ်
ဝီတိ = နှစ်သက်ခြင်း	အင်္ဂုလိ = လက်ချောင်း

ဤကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် နာမ်များ

နဒိ = မြစ်	သိဟိ = ခြင်္သေ့မ
မဟိ = မြေ	မိဂိ = သမင်မ
ဣတ္ထိ = မိန်းမ	ဒေဝိ = မိဖုရား
ကုမာရီ = သူငယ်မ (သတို့သမီး ငယ်)	ဒါသိ = ကျွန်မ
တရုဏီ = အပျို	ကဒလီ = ငှက်ပျော
ဘဂိနီ = နှမ	ဘိက္ခုနီ = ရဟန်းမိန်းမ

ဥကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် နာမ်များ

ယာဂ = ယာဂ (ရက်မန်း)	ရဇ္ဇု = ကြိုး
ဓေန = သားဖွားစ နွားမ	ဝိဇ္ဇု = လျှပ်စစ်
ကာသု = တွင်း	သဿု = ယောက်ျားမိန်းမသူ
ဓာတု = ဓာတ်	ကဏ္ဍု = ယားယံခြင်း

နပုန်းလိင်

တည်ပုန်	အဆုံး	ကေဝုန်	မဟုဝုန်
ဝိတ္တ	အသရ	ဝိတ္တံ = ဝိတ်သည်	ဝိတ္တာ, ဝိတ္တာနိ = ဝိတ်တို့သည်
အဋ္ဌိ	ဣ ။	အဋ္ဌိ = အရိုးသည်	အဋ္ဌိ, အဋ္ဌိနိ = အရိုးတို့သည်
စက္ခု	ဥ ။	စက္ခု = မျက်စိသည်	စက္ခု, စက္ခုနိ = မျက်စိတို့သည်

အကောရန္တ နပုန်းလိင် နာမ်များ

စိတ္တ = စိတ်
 ကမ္မ = ကံ, အလုပ်
 ရူပ = ရုပ်, အဆင်း
 သောတ = နား
 သာန = နှာခေါင်း
 သုခ = ချမ်းသာ
 ဒုက္ခ = ဆင်းရဲ
 ပဏ္ဏ = အရွက်
 ဖလ = အသီး, အကျိုး
 ပုပ္ဖ = အပွင့်

ဓန = ဥစ္စာ
 သီလ = အကျင့်သီလ
 ပုည = ကောင်းမှု
 ပါပ = မကောင်းမှု
 ဒါန = အလှူဒါန
 အရည = တော
 နဂရ = မြို့
 စိဝရ = သင်္ကန်း
 စေတိယ = စေတီ
 လေခန = စာ

ဣကာရန္တ နပုန်းလိင် နာမ်များ

၁။ အဋ္ဌိ = အရိုး
 ၂။ ဝါရိ = ရေ
 ၃။ အက္ခိ = မျက်စိ

၄။ ဒဓိ = ဒိန် (နို့ချဉ်)
 ၅။ သတ္ထိ = ပေါင်
 ၆။ သပ္ပိ = ထောပတ်

ဥကာရန္တ နပုန်းလိင် နာမ်များ

စက္ခု = မျက်စိ
 အာယု = အသက်
 ဓနု = လေး
 အဗ္ဗု = ရေ

အဿု = မျက်ရည်
 မဿု = မုတ်ဆိတ်, ကြင်စွယ်
 မရု = ပျားရည်
 ဒါရု = ထင်း, သစ်သား

ဂိုဏ်းထူးနာမ်များ

တည်ပုဒ်	အဆုံး	ကေဝုဒ်	မဟုဝုဒ်
အတ္တ	အသရ	အတ္တာ = မိမိသည်	အတ္တာနော = မိမိတို့သည်
ရာဇ	အ ။	ရာဇာ = မင်းသည်	ရာဇာနော = မင်းတို့သည်
ဝိတု	ဥ ။	ဝိတာ = အဘသည်	ဝိတရော = အဘတို့သည်
မာတု	ဥ ။	မာတာ = အမိသည်	မာတရော = အမိတို့သည်

မှတ်ချက်။ ။ ညီအစ်ကိုဟော ဘာတု သဒ္ဒါသည် ဝိတု သဒ္ဒါနှင့်တူ၏။ သမီးဟော ဝိတု, ဒုဟိတု သဒ္ဒါများသည် မာတုသဒ္ဒါနှင့် တူကြ၏။

အခဏ်း-၁၀

ပဌမာ ကတ္တား

Active Voice.

သည်, တို့သည် ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည် ကတ္တားပုဒ် မည်၏။

ကတ္တား ဆိုသည်မှာ ကြိယာကို ပြီးမြောက်စေတတ်သူကို ဆိုသည်။ ထိုကတ္တားကို ပဌမာဝိဘတ်က မဟောပြနိုင်၊ ကတ္တားကို ဟောပြနိုင်ရန် တတိယာဝိဘတ် သော်လည်း ရှိရမည်။ သို့တည်းမဟုတ် ကတ္တား အနက်၌ စီရင်ထားသော ကြိယာပုဒ်သော်လည်း ရှိရမည်။

ထိုနှစ်ခုတို့တွင် ကတ္တားအနက်၌ စီရင်ထားသော ကြိယာပုဒ် ရှိနေလျှင် ၎င်းကြိယာပုဒ်ကပင် ကတ္တားကို ဟောပြနေသောကြောင့် ကတ္တားပုဒ်၌ တတိယာ ဝိဘတ်သက်၍ အကျိုးမရှိတော့ပြီ။ ထိုကဲ့သို့သော အရာမျိုး၌ ဝိဘတ်မပါဘဲ သဒ္ဒါသက်သက်မျှ ပါဠိဘာသာ၌ ထားရိုးထုံးစံ မရှိသောကြောင့် လိင်အနက်သာမညကို ထင်ရှား ပေါ်လွင်စေရန် ပဌမာ ဝိဘတ်နှင့်သာ ထားရလေသည်။

ပုံစံ

ပုရိသော ဂစ္ဆတိ။

ယောက်ျားသည် သွား၏။

ဤ၌ ဂစ္ဆတိ ဟူသော ကြိယာပုဒ်တွင် တိ-ဟူသော ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်သည် “ပုဒ်ပရသ်ဟု၊ ရှေ့ခြောက်ခု၊ ဟောမှု ကတ္တားသာ” ဟူသော သဒ္ဒါ ဥပဒေအရ ကတ္တား အနက်၌ စီရင်ထား၏။ သို့ဖြစ်၍ အာချာတ် ကြိယာကပင် ကတ္တားကို ဟောပြနေသဖြင့် တတိယာ ဝိဘတ်က ထပ်မံ၍ ကတ္တားကို ဟောသော်လည်း အပို ဖြစ်နေသောကြောင့် ပုရိသ သဒ္ဒါ နောင် တတိယာ ဝိဘတ်သက်ရန် မလိုတော့ပြီ။ “ပုရိသ ဂစ္ဆတိ” ဟု ဝိဘတ်မပါဘဲ သဒ္ဒါသက်သက် ပါဠိဘာသာ၌ ထားရိုးထုံးစံ မရှိသောကြောင့် လိင်အနက် သာမညကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေရန် ပုရိသသဒ္ဒါနောင် ပဌမာဝိဘတ် သက်ရသည်။

ထိုသို့ သက်ရာ၌လည်း ပဌမာ ဝိဘတ်သည် ဧကဝုဏ်၊ ဗဟုဝုဏ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိရာ ဂစ္ဆတိ ဟူသော ကြိယာပုဒ်သည် ဧကဝုဏ် ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း၏ ကတ္တား ပုဒ်ကိုလည်း ပုရိ

သော-ဟု ကေတုဖြစ်စေရမည်။ ထို့ကြောင့် ဂစ္ဆတိ ဟူသော ကေတု ကြိယာ၏ ကတ္တားပုဒ်ကို ပုရိသာ-ဟု ဗဟုဝုဇ် ထား၍ “ပုရိသာ ဂစ္ဆတိ = ယောက်ျားတို့သည် သွား၏” ဟု ဆိုလျှင် မှားလေသည်။

အကယ်၍ အများကို ဖော်ပြသော ဗဟုဝုဇ် ကြိယာနှင့် တွဲလိုလျှင် ကတ္တားကိုလည်း အများဟော ဗဟုဝုဇ်ကတ္တားကို ပြောင်းလဲ ထားရမည်။

ပုံစံ

ပုရိသာ ဂစ္ဆန္တိ။
ယောက်ျားတို့သည် သွားကုန်၏။

ဤ၌ ဂစ္ဆန္တိ ဟူသော ဗဟုဝုဇ် ကြိယာ၏ ကတ္တားကို ပုရိသော-ဟု ကေတုထား၍ “ပုရိသော ဂစ္ဆန္တိ = ယောက်ျားသည် သွားကုန်၏” ဟု ဆိုလျှင်လည်း မှားလေသည်။

အာချာဟ် ဟူသည် လိင် မရှိသော ပုဒ်မျိုးဖြစ်၍ ဝါစပုဒ်၏ (မိမိသည် ဟောအပ်သော ပုဒ်၏) လိင်ကို မယူသော်လည်း ကေတု၊ ဗဟုဝုဇ် သင်္ချာကိုကား ယူရသေးသည်။ ထို့ကြောင့် ကြိယာနှင့် ကတ္တားသည် ကေတု၊ ဗဟုဝုဇ် သင်္ချာအားဖြင့် အမြဲ တူစေရမည် ဟု ဆိုလိုသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာ့ဆို မြန်မာ

- ၁။ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ။
- ၂။ အိက္ခန္တိ နိသိဒ္ဓန္တိ။
- ၃။ ဝိဇ္ဇာ ဝဒတိ။
- ၄။ ဂရဓေါ ဥပဒိသန္တိ။

- ၅။ ဟတ္ထိနော ဝိဝန္တိ။
 ၆။ ကညာယော နဟာယန္တိ။
 ၇။ ဣသယော ဝစ္ဆန္တိ။
 ၈။ ဟံ ဘုဉ္ဇသိ။
 ၉။ ရာဇာ ပါလေတိ။
 ၁၀။ မမ မာတာ ပိက္ခိဏာတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သူငယ်တို့သည် ကစားကုန်၏။
 ၂။ ဆရာသည် ညွှန်ကြား၏။
 ၃။ ဆင်သည် အိပ်၏။
 ၄။ ရဟန်းတို့သည် နေကုန်၏။
 ၅။ သတို့သမီးတို့သည် ရေချိုးကုန်၏။
 ၆။ ကျွန်ုပ်သည် သွား၏။
 ၇။ သူငယ်မသည် ထိုင်နေ၏။
 ၈။ အဘသည် သေဝက်၏။
 ၉။ ပညာရှိတို့သည် တိုင်ပင်ကုန်၏။
 ၁၀။ ကျွန်ုပ်၏ သားသည် သင်ယူ၏။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ အမှတ်ကံ ဂါမော သောဘတိ။
 ၂။ တဿ မိတ္တော ဟသတိ။
 ၃။ မမ ပုတ္တော ဘုဉ္ဇတိ။
 ၄။ တဝ သုနခါ ခါဒန္တိ။
 ၅။ တဿ အသော ဓာဝတိ။

- ၆။ မယုံ လေခကော လိခတိ။
- ၇။ တဿ ဂေါဏာ အာဂစ္ဆန္တိ။
- ၈။ တုမှာကံ ဂါမေ မနုဿာ ဝသန္တိ။
- ၉။ တေသု ရုက္ခေသု ဝါနရာ ကိဋ္ဌန္တိ။
- ၁၀။ တသ္မိံ ဂါမေ အဟံ ဝသာမိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ သူ၏ စာရေးသည် လာ၏။
- ၂။ ထို သူငယ်တို့သည် ကစားကုန်၏။
- ၃။ ထို ယောက်ျား၏ နှားသည် ပြေး၏။
- ၄။ ထို သူ၏ မျောက်သည် ကျ၏။
- ၅။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မြင်းသည် စား၏။
- ၆။ သင်၏ မိတ်ဆွေသည် ထိုင်နေ၏။
- ၇။ ထို ခွေးသည် အိပ်၏။
- ၈။ ထိုရွာ၌ လူတို့သည် နေကုန်၏။
- ၉။ ထို သစ်ပင်၌ ငှက်တို့သည် အိပ်ကုန်၏။
- ၁၀။ ကောင်းကင်၌ နေ၏ အရောင် အလင်းသည် တင့်တယ်၏။

- ၅။ ဟတ္ထိနော ဝိဝန္တိ။
 ၆။ ကညာယော နဟာယန္တိ။
 ၇။ ဣသယော ဂစ္ဆန္တိ။
 ၈။ တုံ ဘုဉ္ဇသိ။
 ၉။ ရုဇာ ပါလေတိ။
 ၁၀။ မမ မာတာ ဝိက္ကိဏာတိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ သူငယ်တို့သည် ကစားကုန်၏။
 ၂။ ဆရာသည် ညွှန်ကြား၏။
 ၃။ ဆင်သည် အိပ်၏။
 ၄။ ရဟန်းတို့သည် နေကုန်၏။
 ၅။ သတို့သမီးတို့သည် ရေချိုးကုန်၏။
 ၆။ ကျွန်ုပ်သည် သွား၏။
 ၇။ သူငယ်မသည် ထိုင်နေ၏။
 ၈။ အဘသည် သေဘက်၏။
 ၉။ ပညာရှိတို့သည် တိုင်ပင်ကုန်၏။
 ၁၀။ ကျွန်ုပ်၏ သားသည် သင်ယူ၏။

လေ့ကျင့်ရန်
 မြန်မာဆို ပြန်ပါ

- ၁။ အမှောက် ဂါမော သောဘတိ။
 ၂။ တဿ ဖိတ္တော ဟသတိ။
 ၃။ မမ ပုတ္တော ဘုဉ္ဇတိ။
 ၄။ တဝ သုနခါ ခါဒန္တိ။
 ၅။ တဿ အသော ဓာဝတိ။

- ၆။ မယုံ လေခကော လိခတိ။
- ၇။ တဿ ဂေါဏာ အာဂစ္ဆန္တိ။
- ၈။ တုမှာကံ ဂါမေ မနုဿာ ဝသန္တိ။
- ၉။ တေသု ရုက္ခေသု ဝါနရာ ကိဋ္ဌန္တိ။
- ၁၀။ တသ္မိံ ဂါမေ အဟံ ဝသာမိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ သူ၏ စာရေးသည် လာ၏။
- ၂။ ထို သူငယ်တို့သည် ကစားကုန်၏။
- ၃။ ထို ယောက်ျား၏ နွားသည် ပြေး၏။
- ၄။ ထို သူ၏ မျောက်သည် ကျ၏။
- ၅။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မြင်းသည် စား၏။
- ၆။ သင်၏ မိတ်ဆွေသည် ထိုင်နေ၏။
- ၇။ ထို ခွေးသည် အိပ်၏။
- ၈။ ထိုရွာ၌ လူတို့သည် နေကုန်၏။
- ၉။ ထို သစ်ပင်၌ ငှက်တို့သည် အိပ်ကုန်၏။
- ၁၀။ ကောင်းကင်၌ နေ၏ အရောင် အလင်းသည် တင့်တယ်၏။

အခဏ်း-၁၁

ဒုတိယာ ဝိဘတ်

ကံ အနက်

Accusative Case.

ဒုတိယာ ဝိဘတ် ဧကဝုဉ်၌ ကို ဟူ၍၎င်း၊ ဗဟုဝုဉ်၌ တို့ကို ဟူ၍၎င်း မြန်မာအနက် ပေးရသည်။

ပုလ္လိင်

ဧကဝုဉ်

ဗဟုဝုဉ်

ပုရိသံ = ယောက်ျားကို

ပုရိသေ = ယောက်ျားတို့ကို

အဂ္ဂိ° = မီးကို

အဂ္ဂိ, အဂ္ဂယော = မီးတို့ကို

ဒဏ္ဍိ° = တုတ်ရှိသူကို

ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော = တုတ်ရှိသူတို့ကို

ဘိက္ခု = ရဟန်းကို

ဘိက္ခု, ဘိက္ခဝေါ = ရဟန်းတို့ကို

ဝိညု = ပညာရှိကို

ဝိညု, ဝိညုနော = ပညာရှိတို့ကို

ဣတ္ထိလိင်

ကညံ = သတို့သမီးကို

ကညာ, ကညာယော = သတို့

သမီးတို့ကို

ရတ္ထိ° = ညဉ့်ကို

ရတ္ထိ, ရတ္ထိယော = ညဉ့်တို့ကို

နဒိ° = မြစ်ကို

နဒိ, နဒိယော = မြစ်တို့ကို

ယာဂုံ = ယာဂုကို

ယာဂူ, ယာဂူယော = ယာဂုတို့ကို

နပုန်းလိင်

စိတ္တံ = စိတ်ကို

စိတ္တေ, စိတ္တာနိ = စိတ်တို့ကို

အဋ္ဌိ° = အရိုးကို

အဋ္ဌိ, အဋ္ဌိနိ = အရိုးတို့ကို

စက္ခု = မျက်စိကို

စက္ခူ, စက္ခူနိ = မျက်စိတို့ကို

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

ကေဂုဏ်

ဗဟုဂုဏ်

အတ္တာနံ, အတ္တံ = မိမိကို	အတ္တာနော = မိမိတို့ကို
ရာဇာနံ, ရာဇံ = မင်းကို	ရာဇာနော = မင်းတို့ကို
ပိတရံ = အဘကို	ပိတရေ, ပိတရော = အဘတို့ကို
မာတရံ = အမိကို	မာတရေ, မာတရော = အမိတို့ကို

ကို ဟူ၍၎င်း, တို့ကို ဟူ၍၎င်း မြန်မာ အနက်ပေးရသော ပုဒ်သည် ကံပုဒ် မည်၏။

ကံ ဆိုသည်မှာ ကတ္တား ပြုအပ်သော အမှုကို ဆိုသည်။
ကံ ဟူသည် ကမ္မ ဟူသော ပါဠိပျက် မြန်မာ စကားတည်း။

အကမ္မက ကြိယာ

Intransitive.

အချို့သော ကြိယာပုဒ်များမှာ ကတ္တား တခုတည်းနှင့် ပင် အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနေ၍ ကံကို ရှာဖွေရန် မလိုချေ။

ပုံစံ

ပုရိသော တိဋ္ဌတိ။

ယောက်ျားသည် ရပ်နေ၏။

ဤ၌ ယောက်ျားတယောက် ရပ်နေသည် ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနေသဖြင့် ဘာကို ရပ်နေသနည်း-ဟု ကံကို ရှာဖွေရန် မရှိပြီ။

ဤကဲ့သို့ ကံမဲ့သော ကြိယာပုဒ်များကို အကမ္မက ကြိယာ ဟု ခေါ်၏။

သကမ္မက ကြိယာ

Transitive.

အချို့သော ကြိယာပုဒ်များမှာ ကတ္တား တခုတည်းဖြင့် အဓိပ္ပါယ် မပြည့်စုံနိုင်။

ပုံစံ

ပုရိသော ဆိန္ဒတိ။
ယောကျာ်းသည် ဖြတ်၏။

ဤ၌ ဘာကို ဖြတ်သည်-ဟု ဖြတ်အပ်သော အရာဝတ္ထု၊ မပါသဖြင့်အဓိပ္ပါယ် မပြည့်စုံနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့်ယောကျာ်း ဖြတ်အပ်သော အရာဝတ္ထုကိုပါ ထည့်၍-

ပုရိသော ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ။
ယောကျာ်းသည် သစ်ပင်ကို ဖြတ်၏-စသည်ဖြင့် ပြောဆို မှသာ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနိုင်လေသည်။ ဤ၌ ဆိန္ဒတိ-ဟူသော ကြိယာပုဒ်သည် (ကတ္တားဟောဖြစ်၍) ကံကို မဟောသော ကြောင့် ရုက္ခံ-ဟူသော ကံပုဒ်သည် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် တည်နေ၏။ ဤကဲ့သို့သော ကြိယာပုဒ်များကို -သကမ္မက ကြိယာဟု ခေါ်၏။

မှတ်ချက်။ "အကမ္မက ကြိယာနှင့် ယှဉ်သော ဝါကျသည် ကံမရှိဘဲ ပြည့်စုံသော်လည်း သကမ္မကကြိယာနှင့် ယှဉ်သော ဝါကျမှာမူ ကံ မရှိဘဲ မပြည့်စုံနိုင်-ဟု မှတ်လေ။

ဆောင်ပုဒ်။ "သကမ္မကကြိယာ၊ ရှိပါဌားက၊ ကတ္တားနှင့်ကံ၊ ဤ နှစ်တန်၊ အမှန်ရှိလေပြီ။

ကတ္တားနှင့် ကြိယာ ဧကဝုဏ် သင်္ချာနှင့် တည်ရှိသော အရာတို့၌ ကံကို ဧကဝုဏ်သာ ဖြစ်စေရမည်-ဟု မမှတ်လင့်။

တယောက်တည်းသော ယောက်ျားသည် သစ်တပင်ကို ဖြစ်စေ၊ များစွာကို ဖြစ်စေ ဖြတ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကတ္တား နှင့် ကြိယာ ဧကဝုဏ် ဖြစ်သော အခါ ကံကို ဗဟုဝုဏ် သင်္ချာ ဖြင့်လည်း ထားနိုင်လေသည်။

ထို့အတူ များစွာသော ယောက်ျားတို့သည် သစ်တပင် ကို ဖြစ်စေ၊ များစွာကို ဖြစ်စေ ဖြတ်နိုင်သောကြောင့် ကတ္တား နှင့် ကြိယာ ဗဟုဝုဏ် ဖြစ်ရာ၌ ကံကို ဧကဝုဏ် သင်္ချာဖြင့်လည်း ထားနိုင်လေသည်။

အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ

ပုရိသော	ရုက္ခံ	ဆိန္ဒတိ။
ယောက်ျားသည်	သစ်ပင်ကို	ဖြတ်၏။
ပုရိသော	ရုက္ခေ	ဆိန္ဒတိ။
ယောက်ျားသည်	သစ်ပင်တို့ကို	ဖြတ်၏။
ပုရိသာ	ရုက္ခံ	ဆိန္ဒန္တိ။
ယောက်ျားတို့သည်	သစ်ပင်ကို	ဖြတ်ကုန်၏။
ပုရိသာ	ရုက္ခေ	ဆိန္ဒန္တိ။
ယောက်ျားတို့သည်	သစ်ပင်တို့ကို	ဖြတ်ကုန်၏။

ဤနေရာတွင် စာသင်သားတို့အား ကတ္တား၊ ကံ ကွဲအောင် ခွဲပေး ရမည်။

ခွဲပေးပုံ

(ဆရာက မေး တပည့်က ဖြေ)

မေး။ သော ဂစ္ဆတိ = သူ သွား၏-ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၍ ဘယ်ကို သွားသနည်းမေးရန် ကံနှင့် မကင်းနိုင်၊ ကံ ဘယ်လို ထည့်မလဲ။

ဖြေ။ မဂ္ဂံ ထည့်ပါမည်။

မေး။ ဘာကြောင့် မဂ္ဂံ ထည့်သလဲ၊ မဂ္ဂေါ ဟု ပဌမာကံ
မထည့်သင့်ဘူးလား။

ဖြေ။ “မဟော ဒုတိယာ တတိယာ” ဆိုသောကြောင့်
ဂစ္ဆတိ-က (ကတ္တားဟော ဖြစ်သဖြင့်) ကံကို
မဟော၍ ဒုတိယာ ကံသာ ထည့်ရပါသည်။
ပဌမာ ကံ မထည့်သင့်ပါ။

မေး။ ဂစ္ဆသိ ဘာပုဒ်၊ ဘာပုရိသ်၊ ဘာယောဂ၊
ဘာဟောသလဲ၊ ကတ္တား၊ ကံ အစုံနှင့် ယောဂ
များ သင့်အောင် ထားပြပါ။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်၊ မဇ္ဈိမပုရိသ်၊ တုမှယောဂ၊ ကတ္တား
ဟောဖြစ်၍ တံ ဂါမံ ဂစ္ဆသိ-ဟု ထားသင့်ပါ
သည်။

မေး။ ဂစ္ဆာမိ ဘာပုဒ်၊ ဘာပုရိသ်၊ ဘာယောဂ၊
ဘာဟောသလဲ၊ ကတ္တား၊ ကံ အစုံနှင့် ယောဂ
များသင့်အောင် ထားပြပါ။

ဖြေ။ ပရဿပုဒ်၊ ဥတ္တမပုရိသ်၊ အဗ္ဗယောဂ၊ ကတ္တား
ဟောဖြစ်၍ အဟံ ဂါမံ ဂစ္ဆာမိ-ဟု ထားသင့်
ပါသည်။

မှတ်ချက်။ “ပရဿပုဒ် ဗဟုဝုဉ်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဆရာက
မေး၍ တပည့်က ဖြေဆိုနိုင်စေရမည်။

အစ္စန္ဒသံယောဂ

အစ္စန္ဒသံယောဂ အနက်၌လည်း ဒုတိယာဝိဘတ် သက်
ရ၏။

အစ္စန္ဒသံယောဂ ဆိုသည်ကား မပြတ်မလပ် ယှဉ်ခြင်း
ကိုဆိုသည်။ ပတ်လုံး၊ တိုင်တိုင်ဟူ၍ မြန်မာအနက်ပေးရ
သော စကားမျိုးကို အစ္စန္ဒသံယောဂ ဆို၏။

ပုံစံ

သော မာသံ ကမ္မံ ကရေတိ။
 သူသည် တလပတ်လုံး အလုပ် လုပ်၏။
 သော ယောဇနံ ဓာဝတိ။
 သူသည် တယူဇနာတိုင်တိုင် ပြေး၏။

လေ့ကျင့်ရန်
 မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ ပုရိသော ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ။
- ၂။ မယံ အဂ္ဂိံ အာဟရာမ။
- ၃။ ဝါဏိဇာ ဂါမံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၄။ မနုဿာ သူရိယံ သြလောကေန္တိ။
- ၅။ တုမေ ဝိညု ပူဇေထ။
- ၆။ ပိတာ ဓမ္မံ သုဏာတိ။
- ၇။ ကညာ နဒိံ ဂစ္ဆတိ။
- ၈။ မာတာ ယာဂုံ ပစတိ။
- ၉။ ဒါရကော ဘိက္ခုံ ဝန္တတိ။
- ၁၀။ ယောဇနံ ဒိဿော ပဗ္ဗတော။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ မျောက်သည် သစ်သီးတို့ကို စား၏။
- ၂။ သင်သည် ရွာသို့ သွား၏။
- ၃။ ကုန်သည်သည် ခြင်္သေ့ကို ကြည့်၏။
- ၄။ ရဟန်းသည် တရားကို ဟော၏။
- ၅။ သားသည် အမိကို ရှိခိုး၏။
- ၆။ ကျွန်သည် နွားကို မိုက်၏။

- ၇။ မျောက်တို့သည် သစ်ပင်တို့သို့ တက်ကုန်၏။
 ၈။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘုရားကို ရှိခိုးကုန်၏။
 ၉။ သူငယ်သည် မြစ်သို့ သွား၏။
 ၁၀။ သူသည် တလပတ်လုံး သရဇ္ဈာယ်၏ (သဇ္ဈာယတိ)။

အခဏ်း-၁၂

ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်

အတ္တနောပုဒ် ၆-ပါး

တေ, အေ, ဂေ, ငေ, ဇေ, ခေ။

ဤ အတ္တနောပုဒ် ခြောက်ပါးသည် ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တား
သုံးပါးကို ဟော၏။

ဆောင်ပုဒ်။ ။နောက် အတ္တနော၊ ပုဒ်အဟော၊ ဘောနှင့် ကံ၊
ကတ္တား။

ကတ္တရပ် ပုံစံ

Active Voice.

ပဌမ ပစကေ = (သူ)
ချက်၏

မဇ္ဈိမ ပစယေ = (သင်) ချက်၏ ပစေဌေ = (သင်တို့) ချက်ကုန်၏

ဥက္ကဋ္ဌမ ပဝေ = (ကျွန်ုပ်)
ချက်၏

ကမ္မရုပ် ပုံစံ

Passive Voice.

ကံဟော ပုံစံများ၌ ဓာတ်နှင့်ဝိဘတ်အကြား ယပစ္စည်း သက်ရသည်။ ထို ယ ပစ္စည်းယှဉ်ခိုက် များသော အားဖြင့် ၎င်း၏ရှေ့က ဤ-အက္ခရာ လာရသည်။

ကေဝုဇ်

ဗဟုဝုဇ်

(သော) ပစီယတေ

(တေ) ပစီယန္တေ

(သူကို) ချက်အပ်၏

(သူတို့ကို) ချက်အပ်ကုန်၏

(တံ) ပစီယသေ

(တုမေ) ပစီယဂေ

(သင်ကို) ချက်အပ်၏

(သင်တို့ကို) ချက်အပ်ကုန်၏

(အဟံ) ပစီယေ

(မယံ) ပစီယာမေ

(ကျွန်ုပ်ကို) ချက်အပ်၏

(ကျွန်ုပ်တို့ကို) ချက်အပ်ကုန်၏

မှတ်ချက်။ "ကမ္မရုပ် ပုံစံများ၌ ကံပုဒ်ကိုသာ အရေး ပေးရသောကြောင့် ကေဝုဇ်၊ ဗဟုဝုဇ်ကိန်းနှင့် နာမ၊တုမှ၊ အမှယောဂများ ကံပုဒ်သို့ လိုက်ကြောင်းကို သတိပြုလေ။

ဤ ယ ပစ္စည်းသည်တခါတရံ ဓာတ်အစိတ် မျည်းနှင့်အလားတူဖြစ်၏။ ပစ + ယ + တေ ဟု ရှိရာ ဓာတွန် အ အက္ခရာ ကြေ၍ ပဗျတေ ဟု တည်ရှိသောအခါ ယ အက္ခရာမှာ ဓာတ်အစိတ် စနှင့် အလားတူဖြစ်၍ ပစ္စတေ ဟု ဖြစ်၏။

ပစ္စတေ = ချက်အပ်၏ ပစ္စန္တေ = ချက်အပ်ကုန်၏

ပစ္စသေ ။ ပစ္စဂေ ။

ပစ္စေ ။ ပစ္စာမေ ။

အတ္တနော ပုဒ်များ ပရဿပုဒ် အဖြစ်သို့ ပြောင်း၍ ပစီယတိ၊ ပစ္စတိ စသည်ဖြင့်လည်း ကမ္မရုပ်များ ဖြစ်သေး၏။

ယ ပစ္စည်းအတိုင်း တည်ရှိသော ကမ္မရုပ်များ

ပ-ရှေးရှိသော ဟရဇာတ်

ကေဂုဏ်

ကတ္တား	ကံ	ကြိယာပုဒ်
၁။ စောရေန ခိုးသူသည်	သော သူကို	ပဟရိယတိ ရိုက်ပုတ်အပ်၏
၂။ စောရေန ခိုးသူသည်	တွံ သင်ကို	ပဟရိယသိ ရိုက်ပုတ်အပ်၏
၃။ စောရေန ခိုးသူသည်	အဟံ ကျွန်ုပ်ကို	ပဟရိယာမိ ရိုက်ပုတ်အပ်၏

ဗဟုဂုဏ်

၁။ စောရေန ခိုးသူသည်	တေ သူတို့ကို	ပဟရိယန္တိ ရိုက်ပုတ်အပ်ကုန်၏
၂။ စောရေန ခိုးသူသည်	တုဗ္ဗေ သင်တို့ကို	ပဟရိယထ ရိုက်ပုတ်အပ်ကုန်၏
၃။ စောရေန ခိုးသူသည်	မယံ ကျွန်ုပ်တို့ကို	ပဟရိယာမ ရိုက်ပုတ်အပ်ကုန်၏

၎င်းနှင့်တူသော ပုံစံ အချို့

ကရိယတိ	= ပြုအပ်၏	နိဟရိယတိ	= ထုတ်ဆောင်
ဒိယတိ	= ပေးအပ်၏		အပ်၏
ဟရိယတိ	= ဆောင်သွား အပ်၏	ဒေသိယတိ	= ဟောကြား အပ်၏
အာဟရိယတိ	= ဆောင်လာ အပ်၏	ဝန္တိယတိ	= ရှိခိုးအပ်၏
		ဗန္တိယတိ	= နှောင်ဖွဲ့အပ်၏

မာရိယတိ = သတ်အပ်၏	ဘာသိယတိ = ဆိုအပ်၏
ပုစ္ဆိယတိ = မေးအပ်၏	ဇောဝိယတိ = ဖွတ်လျှော် အပ်၏
ယာစိယတိ = တောင်းအပ်၏	ရက္ခိယတိ = စောင့် ရှောက်အပ်၏
ဆိန္ဒိယတိ = ဖြတ်အပ်၏	အာကမ္ပိယတိ = ဆွဲငင် အပ်၏
ဂဏ္ဍိယတိ = ယူအပ်၏	ကသိယတိ = လယ်ထွန် အပ်၏
ကိဏ္ဍိယတိ = ဝယ်အပ်၏	
ဝိက္ခိဏ္ဍိယတိ = ရောင်း အပ်၏	
ဘုဠိယတိ = စားအပ်၏	

အခဏ်း-၁၃

တတိယာ ဝိဘတ်

တတိယာ ဝိဘတ် ကတ္တား ဧကဝုဉ် သည် ဟူ၍၎င်း၊
ဗဟုဝုဉ် ဟူ၍၎င်း မြန်မာအနက် ပေးရသည်။

ပုလ္လိင်

ဧကဝုဉ်

ဗဟုဝုဉ်

ပုရိသေန = ယောက်ျားသည်

ပုရိသေဘိ, ပုရိသေဟိ
= ယောက်ျားတို့သည်

အဂ္ဂိနာ = မီးသည်

အဂ္ဂိဘိ, အဂ္ဂိဟိ
= မီးတို့သည်

ကေရုဏ်

ဗဟုရုဏ်

ဒဏ္ဍိနာ = တုတ်ရှိသူသည်

ဒဏ္ဍိဘိ, ဒဏ္ဍိဟိ
= တုတ်ရှိသူတို့သည်

ဘိက္ခုနာ = ရဟန်းသည်

ဘိက္ခုဘိ, ဘိက္ခုဟိ
= ရဟန်းတို့သည်

ဝိညုနာ = ပညာရှိသည်

ဝိညုဘိ, ဝိညုဟိ
= ပညာရှိတို့သည်

အတ္ထိလိင်

ကညာယ = သတို့သမီးသည်

ကညာဘိ, ကညာဟိ
= သတို့သမီးတို့သည်

ရတ္တိယာ = ညဉ့်သည်

ရတ္တိဘိ, ရတ္တိဟိ
= ညဉ့်တို့သည်

နဒိယာ = မြစ်သည်

နဒိဘိ, နဒိဟိ
= မြစ်တို့သည်

ယာဂုယာ = ယာဂုသည်

ယာဂုဘိ, ယာဂုဟိ
= ယာဂုတို့သည်

(နပုန်းလိင် ပုံစံများမှာ ပုလ္လိင် ပုံစံများနှင့် မထူးပြီ။)

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

အတ္တေန, အတ္တနာ = မိမိသည်

အတ္တနေဘိ, အတ္တနေဟိ
= မိမိတို့သည်

ရညာ, ရာဇေန = မင်းသည်

ရာဇုဘိ, ရာဇုဟိ, ရာဇေဘိ,
ရာဇေဟိ = မင်းတို့သည်

ကေရုဏ်	မဟုရုဏ်
ပိတရာ = အဘသည်	ပိတရေဘိ, ပိတရေဟိ, ပိတူဘိ, ပိတူဟိ = အဘတို့သည်
မာတရာ, မာတုယာ = အမိသည်	မာတရေဘိ, မာတရေဟိ, မာတူဘိ, မာတူဟိ = အမိတို့သည်

တတိယ ကတ္တား

ရုတ္တံ

Passive Voice.

သည်, တို့သည် ဟူ၍ မြန်မာအနက် ပေးရသော ပုဒ်သည် ကတ္တားပုဒ် မည်၏။

ကြိယာပုဒ်ကို ကတ္တားအနက်၌ မစီရင်သော အခါ ထို ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားကိုမဟောပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုကတ္တား ကို အဝုတ္တကတ္တား (ဝါ) ကြိယာပုဒ်သည် မဟောအပ်သော ကတ္တားဟု ဆိုရသည်။

“မဟော ဒုတိယာ တတိယာ” ဆိုသည့်အတိုင်း ကြိယာ က မဟောအပ်သော အဝုတ္တ ကတ္တားပုဒ်ကို ဆိုင်ရာ တတိ ယာဝိဘတ်က ဟောပြရသည်။

ပုံစံ

ပုရိသေန သြဒနော ပစိယတေ။
ယောက်ျားသည် ထမင်းကို ချက်အပ်၏။

ဤ၌ ပစိယတေ ဟူသော ကြိယာပုဒ်မှာ ကံ အနက်၌ တေ ဝိဘတ်, ယပစ္စည်းတို့ကို သက်၍ ပြီးသော ကံဟော ကြိယာ ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထို ကြိယာပုဒ်၏ လက်

အောက်ခံ ဖြစ်သော ကံပုဒ်ကို မိမိနှင့် သဘောတူ နာမ
ယောဂ ပဌမာဝိဘတ် ဧကဝုဇ် သင်္ချာဖြင့် သြဒနော ဟု
ထားရ၏။ ဤကံမျိုးကို ဝုတ္တကံ-ဟု ခေါ်၏။

ကတ္တားပုဒ်မှာ မိမိကို ဟောပြောနိုင်ရန်အတွက် တတိယာ
ဝိဘတ်ဖြင့် ပုရိသေန ဟု ထားရလေသည်။ ဤကတ္တားမျိုးကို
အဝုတ္တကတ္တား-ဟု ခေါ်၏။

သို့ရာတွင် ထိုကတ္တားပုဒ်မှာ ကြိယာ၏ လက်အောက်ခံ
မဟုတ်သောကြောင့် ပုရိသေန ဟူ၍သာ မဟုတ်၊ ပုရိသေဟိ၊
တယာ၊ တုမေဟိ၊ မယာ၊ အမေဟိ ဟူသော တတိယာ
ဝိဘတ် မည်သည့် ယောဂ၊ မည်သည့် သင်္ချာနှင့်မဆို ထား
နိုင်ခွင့် ရှိသည် ဟူ၍လည်း မှတ်လေ။

ဤနေရာတွင် စာသင်သားတို့အား ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ ကွဲအောင် ခွဲပေး
ရမည်။

ခွဲပေးပုံ

(ဆရာက မေး တပည့်က ဖြေ)

မေး။ ဂစ္ဆိယတေ ဘာပုဒ်လဲ။

ဖြေ။ အာချာတ်ပုဒ်ပါ။

မေး။ ဘယ်ပုဒ်၊ ဘယ်ပုရိသ်၊ ဘယ်ယောဂမျှားလဲ။

ဖြေ။ အတ္တနောပုဒ်၊ ပဌမပုရိသ်၊ နာမယောဂပါ။

မေး။ အတ္တနောပုဒ်က ဘာဟောသလဲ။

ဖြေ။ ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တား သုံးပါးကို ဟောပါသည်။

မေး။ ဘာကြောင့် သိသလဲ။

ဖြေ။ “နောက်အတ္တနော၊ ပုဒ်အဟော၊ ဘောနှင့် ကံ၊
ကတ္တား” ဟူသော နိယံနှင့် အတ္တနောပဒါနိ
ဘာဝေစ ကမ္မနိ၊ ကတ္တရိ စ-ဟူသော ကစ္စည်း
သုတ်တို့ကို ထောက်၍ သိပါသည်။

မေး။ ဤ၌ ဘာကို ဟောသလဲ။

ဖြေ။ ကံကို ဟောပါသည်။

မေး။ ကံ ဘယ်လို ထည့်မလဲ။

ဖြေ။ မဂ္ဂေါ ထည့်ပါမည်။

မေး။ ဘာကြောင့် မဂ္ဂေါ ထည့်သလဲ၊ မဂ္ဂံ ဟု ဒုတိယာကံ မထည့်သင့်ဘူးလား။

ဖြေ။ ဤ၌ တေ ဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်းတို့က ကံ ဟောဖြစ်၍ “ဟောရာ ဟောရာ ပဌမာ” ဆိုသည့်အတိုင်း ပဌမာကံသာ ထည့်ရပါသည်။ ဒုတိယာကံ မထည့်သင့်ပါ။

မေး။ ကတ္တား ဘယ်လို ထည့်မလဲ။

ဖြေ။ ပုရိသေန ဟု တတိယာ ကတ္တား ထည့်ပါမည်။

မေး။ ဘာကြောင့် တတိယာ ကတ္တား ထည့်သလဲ၊ ပုရိသော ဟု ပဌမာ ကတ္တား မထည့်သင့်ဘူးလား။

ဖြေ။ “မဟော ဒုတိယာ တတိယာ” ဆိုသည့် အတိုင်း ဂစ္ဆိယတေ ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်က ကတ္တားကို မဟောသောကြောင့် ပဌမာ ကတ္တား မထည့်သင့်ပါ။ တတိယာ ကတ္တားသာ ထည့်ရပါသည်။

မေး။ ပုရိသေန မှ တပါး အခြား ကတ္တားမျိုး မထည့်နိုင်ဘူးလား။

ဖြေ။ အာချာတ် က မဟောသော ကတ္တားဖြစ်၍ တတိယာ ဝိဘတ် နာမ၊ တုမှ၊ အမှ ကတ္တား တခုခုကို ကေဂုဏ် ဖြစ်စေ၊ ဗဟုဂုဏ် ဖြစ်စေ ထည့်နိုင်ပါသည်။

(ဤနည်း အတူ နောက်နောက် ပုရိသ် ယောဂ များကိုလည်း အစိတ် အစိတ် စေ့စုံအောင် မေး ဖြေလေ။)

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ပုရိသေန ဩဒနော ပစိယတေ။ (ပစ္စတေ, ပစိယတိ,
ပစ္စတိများလည်းသင့်၏)
- ၂။ ဘိက္ခုနာ ဓမ္မော ဒေသိယတိ။
- ၃။ ဒါသေန ရုက္ခာ ဆိန္ဒိယန္တိ။
- ၄။ သိဟေန မိဂါ ဟနိယန္တိ။
- ၅။ ကညာယ ဥဒကံ အာဟရိယတိ။
- ၆။ ဘိက္ခုဟိ သီလံ ရက္ခိယတိ။
- ၇။ ဣတ္ထိယာ ဝတ္ထာနိ ဓောဝိယန္တိ။
- ၈။ ဂဟပတိနာ ဒါနံ ဒိယတိ။
- ၉။ မာတုယာ ဩဒနော ဘုဉ္ဇိယတိ။
- ၁၀။ ပိတရာ ခေတ္တံ ကသိယတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ဥပါသကာသည် အရှုကို ပေးလှူအပ်၏။
- ၂။ မိန်းမသည် ထမင်းကို ချက်အပ်၏။
- ၃။ ပညာရှိတို့သည် တရားကို သင်ယူအပ်၏။
- ၄။ ငှက်တို့သည် အသီးတို့ကို စားအပ်ကုန်၏။
- ၅။ လူတို့သည် ရွာသို့ သွားအပ်၏။
- ၆။ ကျွန်တို့သည် နွားတို့ကို ရိုက်ပုတ်အပ်ကုန်၏။
- ၇။ ရဟန်းတို့သည် တရားကို ဟောအပ်၏။
- ၈။ လူတို့သည် ဘဏ္ဍာတို့ကို ဝယ်အပ်ကုန်၏။
- ၉။ သူငယ်တို့သည် ထိုခွေးကို ဖွဲ့ချည်အပ်၏။
- ၁၀။ မိန်းမတို့သည် သရက်သီးတို့ကို ရောင်းအပ်ကုန်၏။

အခဏ်း-၁၄

ကရိုဏ်း အနက်

Instrumental Case.

ဖြင့်၊ ဟိုဖြင့် ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည် ကရိုဏ်းပုဒ် မည်၏။ ပုံစံများ နောက်က တတိယက ကတ္တား၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်းပင်။

ကရိုဏ်း ဆိုသည်မှာ ကတ္တား၏ ကြိယာကို ပြုလုပ်ရာ၌ အလွန်အမင်း ကျေးဇူးပြုတတ်သော အရာကို ဆိုသည်။ ကရိုဏ်း ဟူသည် ကရုဏ ဟူသော ပါဠိပျက် မြန်မာ စကား တည်း။

ဤ ကရိုဏ်းပုဒ် မပါလျှင် ကတ္တား၏ ကြိယာ ပြီးစီးရာ၌ မည်သည့် အရာဝတ္ထုသည် အထူးသဖြင့် ကူညီကြောင်းကို မသိနိုင်ချေ။

ပုံစံ

ပုရိသော ဂစ္ဆတိ။
ယောက်ျားသည် သွား၏။

ဤ၌ ယောက်ျားတယောက် သွား၏ ဟူသော အနက် သာ ရှိ၍ ထိုသွားရာ၌ ကူညီသော အရာဝတ္ထု ဟူ၍ မရှိသောကြောင့် ခြေဖြင့် သွားသလော၊ ရထားဖြင့် သွားသလော-စသည်ဖြင့် သံသယ မကင်း ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ကူညီသော အရာဝတ္ထုပါ ထည့်၍-

ပုရိသော ပါဒေန ဂစ္ဆတိ။
ယောကျာ်းသည် ခြေဖြင့် သွား၏။

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုရ၏။ ဤ၌ သွားခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ပုရိသော ဟူသော ကတ္တား၏ အကူအညီ ပုဒ်မှာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ပါဒေန ဟူသော ပုဒ်နှင့်၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ခြေဖြင့် ဟူသော ပုဒ်ဖြစ်၍ ၎င်းကို ကရဏ = ကရိုဏ်း ဟု ခေါ်သည်။

ကတ္တားသည် ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ သူပါမှ ဖြစ်သည်။ သူမပါက မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဤကရိုဏ်းကို ကြိယာကို အထူးသဖြင့် ပြီးစေတတ်သော သဘောရှိသည် ဟု ဆိုရသည်။

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ အဟံ စက္ခုနာ ရူပေ ပဿာမိ။
- ၂။ မယံ သောတေန သဒ္ဓိ သုဏာမ။
- ၃။ မနုဿာ ဃာနေန ဂန္ဓံ ဃာယန္တိ။
- ၄။ တရုဂ္ဂီ ဇိတ္တိယ ရသံ သာယတိ။
- ၅။ အရိ အသိနာ ဂေါဏံ ပဟရတိ။
- ၆။ ဒါသော ဟတ္ထေန ဒိပံ ဟရတိ။
- ၇။ ပါပကာရိ ခဏ္ဍေန ဘောဂိံ မာရေတိ။
- ၈။ ကဿကော ဒါတ္ထေန ဝိဟိံ လုနာတိ။
- ၉။ ပုရိသော နာဝါယ နဒိံ တရတိ။
- ၁၀။ သူဒေါ အဂ္ဂိနာ ဩဒနံ ပစတိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ လူတို့သည် ကိုယ်ဖြင့် အတွေ့ကို တွေ့ထိကုန်၏။
- ၂။ သူတော်ကောင်းသည် ကောင်းမှုဖြင့် နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏။
- ၃။ သူမိုက်သည် မကောင်းမှုဖြင့် ငရဲသို့ ကျ၏။
- ၄။ သူငယ်သည် လက်ဖြင့် စာကို ရေး၏။
- ၅။ ယောက်ျားသည် ပုဆိန်ဖြင့် သစ်ပင်ကို ဖြတ်၏။
- ၆။ ကျွန်ုပ်၏ အဘသည် ခြေဖြင့် ရွာသို့ သွား၏။
- ၇။ သူငယ်သည် ရထားဖြင့် မြို့၌ လှည့်လည်၏။
- ၈။ ကုန်သည်သည် သင်္ဘောဖြင့် သမုဒြာကို ကူး၏။
- ၉။ သတ္တဝါတို့သည် အစာဖြင့် အသက် ရှင်ကုန်၏။
- ၁၀။ မင်းသည် သန်လျက်ဖြင့် ခိုးသူ၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်၏။

အခဏ်း-၁၅

သဟာဒိယောဂ

Words which help to Instrumental case.

သဟာဒိယောဂ အနက်၌လည်း တတိယာဝိဘတ် သက်ရ၏။

သဟာဒိယောဂ ဆိုသည်ကား သဟ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်သည်ကို ဆိုသည်။

သဟ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကား သဟ, သဒ္ဓိ°, သမံ, နာနာ, ဝိနာ, ကိ°, အလံ စသော သဒ္ဒါတို့တည်း။

ဤ သဟာဒိယောဂ အရာ မြန်မာ အနက်ပေးသော အခါ များသောအားဖြင့် နှင့်, တို့နှင့် ဟူ၍ ပေးရသည်။

ပုံစံ

ဝိတာ ပုတ္တေန သဟ အာဂစ္ဆတိ။
အဘသည သားနှင့် အတူ လာ၏။

ဤ၌ ပုတ္တေန ပုဒ်ကို သဟ သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်နေသောကြောင့်
သဟာဒိယောဂပုဒ် ဖြစ်၍ တတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့် ထားရ၏။

သဟအနက် ဖြစ်သင့်သော အချို့သော အရာ၌ သဟာ
ဒိယောဂ သဒ္ဒါတို့ မယှဉ်ဘဲလည်း ရှိလေသည်။

ပုံစံ

ဒုက္ခော ဗာလေဟိ သံဝါသော။
သူမိုက်တို့နှင့် ပေါင်းဖော်ခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏။

သဟာဒိယောဂပုဒ်များ

သဒ္ဓိ° = အတူတကွ	ဝိနာ = ကင်း၍
ကိ° = အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း	သမံ = အညီအမျှ
အလံ = တန်ပြီ, အကျိုးမရှိ	နာနာ = ကြဉ်၍

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သေနာပတိ ယောဓေဟိ သဒ္ဓိ° နိက္ခမတိ။
- ၂။ အဟံ မမ မိတ္တေန သဒ္ဓိ° အာဂစ္ဆာမိ။
- ၃။ နိဿိဒိ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိ°။
- ၄။ ဂဟပတိ ပုတ္တေန သဟ အာဂစ္ဆတိ။
- ၅။ သုနခေါ သုနဒိယာ သဟ သိဂါလံ အနုဗန္ဓိ။
- ၆။ အလံ တေ ဣဓ ဝါသေန။
- ၇။ ဘူပတိ ဓမ္မေန ဝိနာ န သောဘတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ထိုသူနှင့် အတူ မနေလင့်။
- ၂။ ဤသူနှင့် အတူ ထိုင်လော့။
- ၃။ မင်းသည် အမတ်တို့နှင့် အတူ ထွက်၏။
- ၄။ စစ်သူကြီးသည် စစ်သားတို့နှင့် ကင်း၍ မသွား။
- ၅။ အဘသည် သားနှင့် အတူ စား၏။
- ၆။ လသည် ညဉ့်နှင့် ကင်း၍ မတင့်တယ်။
- ၇။ ငါ့အား ရွှေဖြင့် အကျိုးမရှိ။

အခဏ်း-၁၆

စတုတ္ထိ ဝိဘတ်

သမ္ပဒါန် အနက်

Dative Case.

စတုတ္ထိ ဝိဘတ် ကေဝုဉ် အား ဟူ၍၎င်း၊ ဗဟုဝုဉ် တို့အား ဟူ၍၎င်း မြန်မာ အနက် ပေးရသည်။

ပုလ္လိင်

ကေဝုဉ်

ပုရိသဿ = ယောက်ျားအား

အဂ္ဂိနော, အဂ္ဂိဿ = မီးအား

ဒဏ္ဍိနော, ဒဏ္ဍိဿ

= တုတ်ရှိသူအား

ဘိက္ခုနော, ဘိက္ခုဿ

= ရဟန်းအား

ဝိညနော, ဝိညဿ

= ပညာရှိအား

ဗဟုဝုဉ်

ပုရိသာနံ = ယောက်ျားတို့
အား

အဂ္ဂိနံ = မီးတို့အား

ဒဏ္ဍိနံ = တုတ်ရှိသူတို့အား

ဘိက္ခုနံ = ရဟန်းတို့အား

ဝိညနံ = ပညာရှိတို့အား

ဣတ္ထိလိင်

ကေရုဏ်

ဗဟုရုဏ်

ကညာယ = သတို့သမီးအား

ကညာနံ = သတို့သမီးတို့
အား

ရတ္တိယာ = ညဉ့်အား

ရတ္တိနံ = ညဉ့်တို့အား

နဒိယာ = မြစ်အား

နဒိနံ = မြစ်တို့အား

ယာဂုယာ = ယာဂုအား

ယာဂုနံ = ယာဂုတို့အား

(နပုန်းလိင်မှာ ပုလ္လိင် ရုပ်သွားနှင့် မထူးပြီ)

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

အတ္တနော = မိမိအား

အတ္တာနံ = မိမိတို့အား

ရညော, ရာဇိနော
= မင်းအား

ရညံ, ရာဇုနံ, ရာဇာနံ
= မင်းတို့အား

ပိတု, ပိတုဿ, ပိတုနော
= အဘအား

ပိတရာနံ, ပိတာနံ, ပိတူနံ
= အဘတို့အား

မာတု, မာတုယာ
= အမိအား

မာတရာနံ, မာတာနံ, မာတူနံ
= အမိတို့အား

အား, တို့အား ဟူ၍ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည် သမ္ပဒါန်ပုဒ်မည်၏။

သမ္ပဒါန် ဆိုသည်မှာ ခြိမ် ဝတ္ထုနှင့် ကြိယာကို ခံယူတတ်သော အရာကို ဆိုသည်။ သမ္ပဒါန်-ဟူသော ပါဠိပုဒ်ကို မြန်မာအသံဖြင့် သမ္ပဒါန် ဟု ခေါ်၏။ သမ္ပဒါန်ပုဒ် လိုအပ်သော အရာ၌ တိုသမ္ပဒါန်ပုဒ် မပါလျှင် အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံနိုင်။

ပုံစံ

ဘတ္တံ
ထမင်းကို (ဆွမ်းကို)

ဒေတိ။
ပေး၏။

ဤ၌ သမ္ပဒါန်ပုဒ် မပါသောကြောင့် သူတောင်းစားအား ထမင်း ပေးသလော၊ ရဟန်းအား ဆွမ်း လှူသလော-စသည် ဖြင့် သံသယမကင်း ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပဒါန်ပုဒ်ပါ ထည့်၍-

ယာစကဿ
သူတောင်းစားအား

ဘတ္တံ
ထမင်းကို

ဒေတိ။
ပေး၏။

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှသာ လိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံ နိုင်လေသည်။ ဤ၌ မည်သူက ထမင်းကို ခံယူသနည်း-ဟု စိစစ်လျှင် သူတောင်းစားက ခံယူကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိဘာသာအားဖြင့် “ယာစကဿ” ဟူသော ပုဒ် မြန်မာဘာသာအားဖြင့် “သူတောင်းစား” ဟူသော ပုဒ်ကို သမ္ပဒါန်ကာရက ဟု ဆိုရသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ ဒါရကော ရုက္ခဿ ဇလံ ဒေတိ။
- ၂။ ဒါယကော ဘိက္ခုနံ ဥပဋ္ဌာတိ။
- ၃။ ဒါသော သာမိကဿ ဆတ္တံ ဓာရေတိ။
- ၄။ ဂရု ကုမာရီနံ ဝိဇ္ဇံ ဥပဒိသိ။
- ၅။ မယံ မုနီနံ အာဟာရံ ဒဒါမ။
- ၆။ သောတ္တိံ တေ ဟောတု သဗ္ဗဒါ။
- ၇။ ဗုဒ္ဓေါ လောကဟိတာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ အမိသည် သူတောင်းစားအား ထမင်းကို ပေး၏။
- ၂။ ပညာရှိအား မှန်သော စကားသည် နှစ်သက်၏။
- ၃။ သူယုတ်သည် သူတပါးအား အမျက်ထွက်၏။
- ၄။ ဒါယကာသည် ရသေ့အား အဝတ်ကို ပေးလှူ၏။
- ၅။ ဘုရားသည် ရဟန်းတို့အား တရား ဟောတော်မူ၏။
- ၆။ သားသမီးတို့သည် မိဘတို့အား လုပ်ကျွေးကုန်၏။
- ၇။ သူငယ်ကလေးသည် မိန်းကလေးအား စာပေး၏။

အခင်း-၁၇

ပဉ္စမိ ဝိဘတ်

အပါဒါန် အနက်

Ablative Case.

ပဉ္စမိ ဝိဘတ် ကေဝုဉ် ဗှ ဟူ၍၎င်း၊ ဗဟုဝုဉ် တို့မှ ဟူ၍၎င်း မြန်မာအနက် ပေးရသည်။

ပုလ္လိင်

ကေဝုဉ်

ပုရိသာ, ပုရိသမ္ဘာ, ပုရိသ သ္မာ
= ယောက်ျားမှ

အဂ္ဂိနာ, အဂ္ဂိမ္ဘာ, အဂ္ဂိသ္မာ = မီးမှ

ဒဏ္ဍိနာ, ဒဏ္ဍိမ္ဘာ, ဒဏ္ဍိသ္မာ
= တုတ်ရှိသူမှ

ဗဟုဝုဉ်

ပုရိသေဘိ, ပုရိသေဟိ
= ယောက်ျားတို့မှ

အဂ္ဂိဘိ, အဂ္ဂိဟိ = မီးတို့မှ

ဒဏ္ဍိဘိ, ဒဏ္ဍိဟိ
= တုတ်ရှိသူတို့မှ

ကေဝုဏ်

ဗဟုဝုဏ်

ဘိက္ခုနာ, ဘိက္ခုမ္မာ, ဘိက္ခုဿာ
= ရဟန်းမှ

ဝိညုနာ, ဝိညုမ္မာ, ဝိညုဿာ
= ပညာရှိမှ

ဘိက္ခုဘိ, ဘိက္ခုဟိ
= ရဟန်းတို့မှ

ဝိညုဘိ, ဝိညုဟိ
= ပညာရှိတို့မှ

ဣတ္ထိလိင်

ကညာယ = သတို့သမီးမှ

ရတ္တိယာ = ညဉ့်မှ

နဒိယာ = မြစ်မှ

ယာဂုယာ = ယာဂုမှ

ကညာဘိ, ကညာဟိ
= သတို့သမီးတို့မှ

ရတ္တိဘိ, ရတ္တိဟိ = ညဉ့်တို့မှ

နဒိဘိ, နဒိဟိ = မြစ်တို့မှ

ယာဂုဘိ, ယာဂုဟိ
= ယာဂုတို့မှ

(နပုန်းလိင်မှာ ပုလ္လိင် ရုပ်သွားနှင့် မထူးပြီ)

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

အတ္တနာ = မိမိမှ

ရညာ = မင်းမှ

ဝိတရာ = အဘမှ

မာတရာ, မာတုယာ
= အမိမှ

အတ္တနေဘိ, အတ္တနေဟိ
= မိမိတို့မှ

ရာဇုဘိ, ရာဇုဟိ, ရာဇေဘိ,
ရာဇေဟိ = မင်းတို့မှ

ဝိတရေဘိ, ဝိတရေဟိ,
ဝိတူဘိ, ဝိတူဟိ = အဘတို့မှ

မာတရေဘိ, မာတရေဟိ,
မာတူဘိ, မာတူဟိ
= အမိတို့မှ

မှ, တို့မှ ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည်
အပါဒါန်ပုဒ် မည်၏။

အပါဒါန် ဆိုသည်မှာ ကတ္တား၏ ဖွဲ့စည်းမှုကို ဆိုသည်။ အပါဒါန်-ဟူသော ပါဠိပုဒ်ကိုပင် မြန်မာသံဖြင့် အပါဒါန် ဟူ၍ ခေါ်၏။ အပါဒါန်ပုဒ် လိုအပ်သောအရာ၌ ထိုအပါဒါန် ပုဒ် မပါက အဓိပ္ပါယ် မပြည့်စုံနိုင်။

ပုံစံ

ပုရိသော

အပေတိ။

ယောကျာ်းသည်

ဖဲသွား၏။

ဤ၌ ယောကျာ်း တယောက် ဖဲသွားသည် ဟူသော အနက်သာရှိ၍ ရွာမှ ဖဲသွားသလော၊ အိမ်မှ ဖဲသွားသလော စသည်ဖြင့် သံသယမကင်း ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် အပါဒါန် ပုဒ်ပါ ထည့်၍-

ပုရိသော

ဂါမသွာ

အပေတိ။

ယောကျာ်းသည်

ရွာမှ

ဖဲသွား၏။

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှသာ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံလေသည်။

ဤ၌ ယောကျာ်းသည် ဘယ်အရပ်က ဖဲခွါသနည်းဟု ဖဲခွါရာ အရပ်ကို စိစစ်လျှင် ဂါမသွာဟူသော ပုဒ်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိဘာသာအားဖြင့် “ဂါမသွာ” ဟူသောပုဒ် မြန်မာဘာသာအားဖြင့် “ရွာမှ” ဟူသော ပုဒ်သည် ဖဲခွါရာ ဖြစ်၍ အပါဒါန်ကာရက မည်၏။

ပဉ္စမီအနက်၌ တောပစ္စည်း

“မှ” ဟူသော အနက်ကို ပြဆိုရန် များစွာသော သဒ္ဒါ တို့နောင် တော ပစ္စည်း သက်ရသည်။ ၎င်း တော ပစ္စည်း သည် ပဉ္စမီ ဝိဘတ်၏ ဧကဝုဏ်၊ ဗဟုဝုဏ် နှစ်နက် စလုံး၌ပင် ဖြစ်နိုင်၏။ ဤ တော ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်များကို နိပါတ် ပုဒ်တို့၌ ရေတွက်ရသည်။

ပုံစံ

ပုရိသတော = ယောက်ျားမှ, ယောက်ျားတို့မှ
ရုက္ခတော = သစ်ပင်မှ, သစ်ပင်တို့မှ

ဂေဟတော = အိမ်မှ	စောရတော = ခိုးသူမှ
ဂါမတော = ရွာမှ	အဂ္ဂိတော = မီးမှ
နဂရတော = မြို့မှ	ဥဒကတော = ရေမှ
မာတိတော = အမိမှ	သဗ္ဗတော = အလုံးစုံမှ
ပိတိတော = အဘမှ	ကုတော = အဘယ်မှ

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ပုရိသော ဂါမသ္မာ အပေတိ။
- ၂။ ဒါရကော စောရသ္မာ ဘာယတိ။
- ၃။ ပဏ္ဍိတာ ဒုက္ခေဟိ မုစ္ဆန္တိ။
- ၄။ မာတာ ပုတ္တံ ဝိပတ္တိယာ ရက္ခတိ။
- ၅။ ဓမ္မသ္မာ ဝိနာ သုခံ နတ္ထိ။
- ၆။ ဒါသော ဂေဟတော ပလာယတိ။
- ၇။ ဝါနရော ရုက္ခတော ပတတိ။
- ၈။ သော ကုတော အာဂစ္ဆတိ။
- ၉။ သော နဂရတော အာဂစ္ဆတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ မင်းသည် မြို့မှ ထွက်၏။
- ၂။ မကောင်းမှုမှ စိတ်ကို တားမြစ်၏။
- ၃။ တပည့်သည် ဆရာမှ အတတ်ကို သင်ယူ၏။
- ၄။ ရသေ့တို့သည် တောမှ လာကုန်၏။

- ၅။ ယောက်ျားသည် ဆင်မှ ကျ၏။
 ၆။ သစ်ပင်တို့မှ အရွက်တို့သည် (ကြွေ) ကျကုန်၏။
 ၇။ လူတို့သည် ရွာမှ ထွက်ကုန်၏။
 ၈။ သင်သည် ဘယ်က လာသနည်း။
 ၉။ ကျွန်ုပ်သည် မြို့မှ လာပါသည်။

အခက်:-၁၈

ဆဋ္ဌိဝိဘတ်

သမ္ပန် အနက်

Genitive Case.

ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ် ကေဂုဏ်၌ ၏ ဟူ၍၎င်း၊ ဗဟုဂုဏ်၌ တို့၏ ဟူ၍၎င်း မြန်မာအနက် ပေးရသည်။

[ဆဋ္ဌိ ပုံစံများမှာ စတုတ္ထိနှင့် မထူးပြီ၊ ပုရိသဿ-ယောက်ျား၏ အဂ္ဂိနော-မီး၏ စသည်ဖြင့် အနက်ပေးလေ။]

၏, တို့၏ ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည် သမ္ပန်ပုဒ် မည်၏။

သမ္ပန် ဆိုသည်မှာ ပျဉ်နှစ်ချပ်တို့၏ အကြားကို အစပ်ဆို သကဲ့သို့ စပ်ခြင်း ရှိသော ဝတ္ထု နှစ်ခုတို့၏ အကြားကို ဆို သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္ပန်သည် ရှေ့နောက် နှစ်ပုဒ်လုံးနှင့်ပင် ဆက်ဆံ၏။

သို့ရာတွင် နောက်ပုဒ်၌ ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ် သက်ပါက သမ္ပန် အနက်ကို မပြုစွမ်းနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပန် အနက်ကို ပြုစွမ်း နိုင်သော ပိုင်ဆိုင်ခြင်း သဘောရှိသော ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ် သက်ရသည်-ဟု မှတ်လေ။

သမ္ပန္တဟူသော ပါဠိပုဒ်ကို မြန်မာသံဖြင့် သမ္ပန် ဟူ၍ခေါ်
၏။ သမ္ပန်ပုဒ် လိုအပ်သော အရာ၌ ထိုသမ္ပန်ပုဒ် မပါလျှင်
အဓိပ္ပါယ် မပြည့်စုံနိုင်။

ပုံစံ

ပုတ္တော	ကိဋ္ဌတိ။
သားသည်	ကစား၏။

ဤ၌ သားတယောက် ကစားနေသည် ဟူ၍သာ ရှိ၍
မင်း၏ သားလော၊ ပုတ္တော၏ သားလော စသည်ဖြင့် သံသ
ယ မကင်းဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပန်ပုဒ်ပါ ထည့်၍-

ရညော	ပုတ္တော	ကိဋ္ဌတိ။
မင်း၏	သားသည်	ကစား၏။

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှသာ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနိုင်လေသည်။
ဤ၌ မည်သူ၏သားနည်းဟု သာ၏အရှင်ကို စိစစ်လျှင် မင်း
၏သား ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိဘာသာအားဖြင့် “ရညော”
ဟူသောပုဒ် မြန်မာ ဘာသာ အားဖြင့် “မင်း၏” ဟူသော
ပုဒ်ဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ခြင်းကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပိုင်ဆိုင်ခြင်းကို
ပြသော ပုဒ်သည် သမ္ပန်ပုဒ် မည်၏။

၎င်းသမ္ပန်သည် ပါဠိဘာသာ၌ သမ္ပဒါန ကာရကနှင့် ပုဒ်နေ ပုဒ်
ထားမှာ တူသော်လည်း မြန်မာဘာသာအားဖြင့်၎င်း အဓိပ္ပါယ်အား
ဖြင့်၎င်း များစွာ ခြားနားလေသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ မယှံ ပိတာ သယတိ။
- ၂။ တဝ ဘာတာ ကိဏာတိ။
- ၃။ ဧတသ ပုတ္တော နစ္စတိ။

- ၄။ ပထိကဿ ဘဏ္ဍံ စောရော ဟရတိ။
 ၅။ မယံ သေဠိနော ဂေဟံ ဂမိဿာမ။
 ၆။ ပညာ န ရာနံ ရတနံ ဟောတိ။
 ၇။ ဟတ္ထိ ရုက္ခဿ သာခံ ဆိန္ဒတိ။
 ၈။ တုမှေ ကညာယ ဟတ္ထေ မာလံ ဌပေထ။
 ၉။ ယဿိန္ဒြိယာနိ သမထံ ဂတာနိ၊ တဿ ဒေဝါပိ
 ပိဟယန္တိ။

မှတ်ချက်။ "ယဿိန္ဒြိယာနိကို "ယဿ ဣန္ဒြိယာနိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
 နောက် ဣသရကြောင့် ရှေ့ သ ဣက္ခရာ၌ တည်သော အသရကို ချေ၊
 သရကင်းသော သ ဗျည်းကို နောက် ဣသရသို့ကပ်၊ ဤကဲ့သို့ ပုဒ်တခုနှင့်
 တခု စပ်ထားသည်ကို "သန္ဓိ" ဟု ခေါ်၏။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သင်၏ အမိသည် ချက်၏။
 ၂။ သိကြားသည် နတ်တို့၏ မင်းဖြစ်၏။
 ၃။ မြို့၏ မနီးမဝေး၌ ကျောင်းတိုက်သည် ရှိ၏။
 ၄။ သစ်ပင်၏ အကိုင်းသည် လေဖြင့် တုန်လှုပ်၏။
 ၅။ ခြင်္သေ့သည် အခြေလေးချောင်းရှိ သတ္တဝါ တို့၏
 မင်း ဖြစ်၏။
 ၆။ ထိုသူတို့၏ သားတို့သည် ကစားကုန်၏။
 ၇။ ကံတို့၏ အကျိုးသည် ရှိ၏။
 ၈။ ကျွန်ုပ်၏ သားတို့သည် သူဌေး၏ ရွာ၌ နေကုန်၏။
 ၉။ သူ၏ အဘသည် အိမ်၌ အိပ်၏။

အခဏ်း-၁၉

သတ္တမီ ဝိဘတ်

သြကာသ အနက်

Locative Case.

သတ္တမီ ဝိဘတ် ကေဝုဏ်၌ ၌ ဟူ၍၎င်း၊ ဗဟုဝုဏ်၌ တို့၌ ဟူ၍၎င်း မြန်မာ အနက် ပေးရသည်။

ပုလ္လိင်

ကေဝုဏ်

ဗဟုဝုဏ်

ပုရိသေ, ပုရိသမိ, ပုရိသသ္မိ°
= ယောကျ်ား၌

ပုရိသေသု = ယောကျ်ား
တို့၌

အဂ္ဂိမိ, အဂ္ဂိသ္မိ° = မီး၌

အဂ္ဂိသု = မီးတို့၌

ဒဏ္ဍိမိ, ဒဏ္ဍိသ္မိ° = တုတ်ရှိသူ၌

ဒဏ္ဍိသု = တုတ်ရှိသူတို့၌

ဘိက္ခုမိ, ဘိက္ခုသ္မိ° = ရဟန်း၌

ဘိက္ခုသု = ရဟန်းတို့၌

ဝိညမိ, ဝိညသ္မိ° = ပညာရှိ၌

ဝိညသု = ပညာရှိတို့၌

ဣတ္ထိလိင်

ကညာယံ, ကညာယ = သတို့
သမီး၌

ကညာသု = သတို့သမီး
တို့၌

ရတ္တိယာ, ရတ္တိယံ = ည၌

ရတ္တိသု = ည၌တို့၌

နဒိယာ, နဒိယံ = မြစ်၌

နဒိသု = မြစ်တို့၌

ယာဂုယာ, ယာဂုယံ = ယာဂု၌

ယာဂုသု = ယာဂုတို့၌

(နပုန်းလိင်မှာ ပုလ္လိင် ရုပ်သွားနှင့် မထူး၍၊)

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

ကေရုဏ်

ဗဟုရုဏ်

အတ္တနိ = မိမိ၌

အတ္တနေသု = မိမိတို့၌

ရညေ, ရာဇိနိ = မင်း၌

ရာဇူသု, ရာဇေသု
= မင်းတို့၌

ဝိတရိ = အဘ၌

ဝိတရေသု, ဝိတူသု
= အဘတို့၌

မာတရိ = အမိ၌

မာတရေသု, မာတူသု
= အမိတို့၌

၌, တို့၌ ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော ပုဒ်သည်
ဩကာသကာရက မည်၏။

ဩကာသ ဆိုသည်မှာ ကတ္တား, ကံ တို့နှင့် ဆိုင်ရာ
ကြိယာ၏ တည်ရာဖြစ်သော အနက် သဘောကို ဆိုသည်။
ဤ ဩကာသကို “အာဓာရ” ဟူ၍လည်း ခေါ်၏။ ထိုအာဓာ
ရပုဒ် လိုအပ်သော အရာ၌ ၎င်းပုဒ် မပါလျှင် အဓိပ္ပါယ်
မပြည့်စုံနိုင်။

ပုံစံ

ပုရိသော

ဝသတိ။

ယောက်ျားသည်

နေ၏။

ဤ၌ ယောက်ျားတယောက် နေသည် ဟူသော အနက်
သာ ရှိ၍ အိမ်၌ နေသလော, ရွာ၌ နေသလော စသည်ဖြင့်
သံသယမကင်း ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် လိုအပ်သော အာဓာရ
ပုဒ်ပါ ထည့်၍—

ပုရိသော ဂေဟေ ဝသတိ။
 ယောကျာ်းသည် အိမ်၌ နေ၏။
 စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှသာ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံနိုင်လေသည်။

ဤ၌ “ယောကျာ်း ဘယ်မှာ နေသနည်း” ဟု ကတ္တားနှင့် ဆိုင်ရာ ကြိယာ၏ တည်ရာအရပ်ကို စိစစ်လျှင် အိမ်၌ နေရ ကား ပါဠိဘာသာအားဖြင့် ဂေဟေ ဟူသော ပုဒ်၊ မြန်မာ ဘာသာအားဖြင့် အိမ်၌ ဟူသော ပုဒ်သည် ဩကာသ ကာ ရက မည်၏။

နိဒ္ဒါရဏ

နိဒ္ဒါရဏ အနက်၌လည်း သတ္တမီဝိဘတ် သက်ရ၏။ ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်လည်း သက်နိုင်၏။

နိဒ္ဒါရဏ ဆိုသည်ကား အပေါင်းအစုထဲမှ တမျိုးကို အ သီးအခြား ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို ဆိုသည်။ **တို့တွင်** ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော စကားမျိုးကို နိဒ္ဒါရဏ ဟု ဆို၏။

ပုံစံ

နရေသု	ခတ္တိယော	သူရတမော။
နရာနံ	ခတ္တိယော	သူရတမော။
လူတို့တွင်	မင်းမျိုးဖြစ်သောသူသည် အလွန်အထူး သဖြင့် ရဲရင့်၏။	

အနာဒရ

အနာဒရ အနက်၌လည်း သတ္တမီ ဝိဘတ်သက်ရ၏။ ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်လည်း သက်နိုင်၏။

အနာဒရ ဆိုသည်ကား တစုံတခုသော ကြိယာကို ပြုလုပ်သောအခါ ထိုကို အလေးမပြု ဂရုမစိုက်မှုကို ဆိုသည်။ စဉ်ဟူ၍ မြန်မာအနက် ပေးရသော စကားမျိုးကို အနာဒရ ဆို၏။ ဤအနာဒရ အရာ၌ ရှေးဖြစ်နှင့်ရင်း ကြိယာနှင့် ၎င်း၏ကတ္တား ပုဒ်နောက် ဝိဘတ်သက်လေ။

ပုံစံ

ရဒန္တသ္မိ° ဒါရကေ သော ပဗ္ဗဇိ။

ရဒန္တဿ ဒါရကဿ သော ပဗ္ဗဇိ။

သူငယ် ငိုစဉ် သူသည် ရဟန်းပြုပြီ။

လက္ခဏ

လက္ခဏ အနက်၌လည်း သတ္တမီ ဝိဘတ်သက်ရ၏။

လက္ခဏ ဆိုသည်ကား နောက်ကြိယာကို မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်သော ရှေ့ကြိယာကို ဆိုသည်။ သော် ဟူ၍ မြန်မာ အနက် ပေးရသော စကားမျိုးကို လက္ခဏ ဟု ဆို၏။

“တစုံတခု ပြုသည်ရှိသော် (ဝါ) ပြုပြီးသည် ရှိသော်” ဟူသော အနက်ကို ပြသော ရှေ့ကြိယာပုဒ်နှင့် ထိုပုဒ်၏ ကတ္တားပုဒ် နောက် သတ္တမီ ဝိဘတ်သက်လေ။

ပုံစံ

ပုရိသေ ဂစ္ဆန္တေ = ယောက်ျားသည် သွားသည်ရှိသော်။

ပုရိသေ ဂတေ = ယောက်ျားသည် သွားပြီးသည်ရှိသော်။

လွေကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ သပ္ပုရိသာ ဗုဒ္ဓေ ပဿိဒန္တိ။
- ၂။ ကုမာရာ ပါသာဒေ ကိဠန္တိ။
- ၃။ ဇမ္ဗုဒီပေ ဧဝ ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။
- ၄။ အာရာမေ ဗဟူ ဘိက္ခု ဝသန္တိ။
- ၅။ တုမေ ဘူမိယံ သယထ။
- ၆။ ဣသိသု ကောဓော နတ္ထိ။
- ၇။ မမ မာတာ ဂေဟေ ဩဒနံ ပစတိ။
- ၈။ မြာဟ္မဏေသု ဒေဝဒတ္တော ပဏ္ဍိတော။
- ၉။ မာတာပိတုသု ဂုဗန္တေသု ပုတ္တော ပဗ္ဗဇိ။
- ၁၀။ ဘိက္ခုသံဃေသု ဘောဇိယမာနေသု ဂတော။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ တော၌ တိရစ္ဆာန်တို့သည် နေကုန်၏။
- ၂။ နွားသည် မြေ၌ အိပ်၏။
- ၃။ ကုန်သည်သည် မြစ်၌ ရေချိုး၏။
- ၄။ ရသေ့တို့သည် ရွာ၌ လှည့်လည်ကုန်၏။
- ၅။ ကောင်းကင်၌ ငှက်တို့သည် ပျံကုန်၏။
- ၆။ မျောက်တို့သည် သစ်ပင်တို့၌ အိပ်ကုန်၏။
- ၇။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လောက၌ နေကုန်၏။
- ၈။ မိန်းမတို့တွင် ရွှေအဆင်း ရှိသော မိန်းမသည် အဆင်းလှ၏။
- ၉။ သူငယ်ငိုစဉ် အဘသည် ရဟန်း ပြုပြီ။
- ၁၀။ နေသည်ထွက်သည်ရှိသော် ပဒုမာကြာပန်းတို့သည် ပွင့်ကုန်၏။

အခန်း-၂၀

အာဏတ္တိ နှင့် အာသိဋ္ဌ

Imperative Mood and Optative Mood.

မြန်မာ ဘာသာ အားဖြင့် အမိန့်ပေးရာ၌ သွားလော့၊ ချက်လော့ စသော စေခိုင်း တိုက်တွန်းခြင်း ကြိယာများကို သုံးရသည်။ ဤသို့ အမိန့်ပေးခြင်းကို ပါဠိဘာသာ၌ “အာဏတ္တိ” ဟု ဆို၏။

သွားစေသတည်း စသည်ဖြင့် မိမိလိုအပ်သော အရာကို တောင့်တခြင်းသည် “အာသိဋ္ဌ” မည်၏။

ပါဠိ၌ အမိန့်ပေးခြင်း၊ တောင့်တခြင်း နှစ်မျိုး စလုံး၌ အာချာတ် ပဉ္စမိ ဝိဘတ်ကိုပင် သုံးရသည်။ တိုက်ရိုက် အမိန့် ပေးရာ၌ကား မဇ္ဈိမပုရိသ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။

ဤ ပဉ္စမိ ဝိဘတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်၏ အနီးကာလ၌ ဖြစ်စေ၊ ကာလသာမန်၌ ဖြစ်စေ ဖြစ်သည် ဟု ဆို၏။

ပုံစံ

ကေဂုဏ်	မဟုဂုဏ်
ပဌမ (သော) ပစတု (သူ) ချက်လော့၊ ချက်စေသတည်း	(တေ) ပစန္တု၊ (သူတို့) ချက်ကုန်လော့၊ ချက်ကုန်စေသတည်း
မဇ္ဈိမ (တံ) ပစ၊ ပစာဟိ (သင်) ချက်လော့	(တုမေ) ပစထ (သင်တို့) ချက်ကုန်လော့
ဥတ္တမ (အဟံ) ပစာမိ (ကျွန်ုပ်) ချက်ချင်၏	(မယံ) ပစာမ (ကျွန်ုပ်တို့) ချက်ချင်ကုန်၏

ကြိယာပုဒ်များ

ဂစ္ဆတု = သွားလော့၊ သွားစေသတည်း	ဘာသတု = ဆိုလော့၊ ဆိုစေသတည်း
ဘဝတု = ဖြစ်လော့၊ ဖြစ်စေသတည်း	သုဏာတု = နာလော့၊ နာစေသတည်း
ဟောတု = ဖြစ်လော့၊ ဖြစ်စေသတည်း	ဝိဝတု = သောက်လော့၊ သောက်စေသတည်း
ဇယတု = အောင်လော့၊ အောင်စေသတည်း	ဌပေတု = ထားလော့၊ ထားစေသတည်း

ရက္ခတု = စောင့်ရှောက်လော့၊ စောင့်ရှောက်စေသတည်း
ဤသို့ စသည်တို့ကို၎င်း၊ ဤမှ တပါးသော များစွာသော ကြိယာ
တို့ကို၎င်း သုံးနိုင်လေသည်။

တားမြစ်ခြင်း

Negative.

မာ-ဟူသည် နိပါတ် ပုဒ်တည်း။ ၎င်းသည် တားမြစ်ခြင်း
အနက်ကို ဟော၏။ ကာလ သုံးပါး၌ပင် ဖြစ်၏။

ပုံစံ

မာ ဂစ္ဆာဟိ = (မည်သည့်အခါမှ) မသွားလင့်။

မာ တေ ဘဝန္တန္တရာယာ။ တေ = သင့်အား။ အန္တရာ-
ယာ = ဘေးရန် အန္တရာယ်တို့သည်။ မာ ဘဝန္တု = (ဘယ်
အခါမှ) မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။

ရှေးက ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အတိတ် ကြိယာ တို့နှင့် တွဲ၍
လည်း မာ နိပါတ် ပုဒ်ကို သုံးနိုင်၏။ ထို မာ နိပါတ်ပုဒ်နှင့်
ယှဉ်သောအခါ ထိုကြိယာတို့ ဟောနေကျ အတိတ် အနက်
သက်သက်ကို ပယ်ဖျက်၍ ကာလ သုံးပါး၌ပင် ဖြစ်ရသည်။

ပုံစံ

မာ အကာသိ = (ဘယ်အခါမှ) မပြုလင့်

မာ ဂမိ = (ဘယ်အခါမှ) မသွားလင့်

ဘော ပုရိသ, ပရဿ ဓနံ မာ ဟရိ။

အို ယောက်ျား-သူတပါး၏ ဥစ္စာကို (ဘယ်အခါမှ)
မခိုးယူလင့်။

အခက်- ၂၁

အာလုပ် အနက်

Vocative Case.

အာလုပ် အနက်လည်း ပဌမာဝိဘတ်နှင့်ပင် သက်ဆိုင်၏။

အာလုပ် ဆိုသည်ကား အို ယောက်ျား ဤသို့ စသည်
ဖြင့် ရှေးရှုခေါ်ငင်သည်ကို ဆိုသည်။

ပုလ္လိင်

ကေဝုဇ်

ဗဟုဝုဇ်

ပုရိသ, ပုရိသာ

= အို ယောက်ျား

အဂ္ဂိ = အို မီး

ဒဏ္ဍိ = အို တုတ်ရှိသူ

ဘိက္ခု = အို ရဟန်း

ဝိညူ = အို ပညာရှိ

ပုရိသာ

= အို ယောက်ျားတို့

အဂ္ဂိ, အဂ္ဂယော

= အို မီးတို့

ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော

= အို တုတ်ရှိသူတို့

ဘိက္ခု, ဘိက္ခုဝေ, ဘိက္ခုဝေဝါ

= အို ရဟန်းတို့

ဝိညူ, ဝိညူနော

= အို ပညာရှိတို့

ဣတ္ထိလိင်

ကေရုဏ်

ဗဟုရုဏ်

ကညေ = အို သတို့သမီး

ကညာ, ကညာယော

= အို သတို့သမီးတို့

ရတ္တိ = အို ညဉ့်

ရတ္တိ, ရတ္တိယော

= အို ညဉ့်တို့

နဒိ = အို မြစ်

နဒိ, နဒိယော = အို မြစ်တို့

ယာဂု = အို ယာဂု

ယာဂူ, ယာဂူယော

= အို ယာဂူတို့

(နပုန်းလိင်၌ စိတ္တ, စိတ္တာ, စိတ္တာနိ စသည် ဖြစ်၏။)

ဂိုဏ်းထူး နာမ်များ

အတ္တ, အတ္တာ = အို မိမိ

အတ္တာနော = အို မိမိတို့

ရာဇ, ရာဇာ = အို မင်း

ရာဇာနော = အို မင်းတို့

ပိတ, ပိတာ = အို အဘ

ပိတရော = အို အဘတို့

မာတ, မာတာ = အို အမိ

မာတရော = အို အမိတို့

အာလုပ် စကား၌ ဘော, ဘောန္တော စသော ပုဒ်များကို ထည့်၍ သုံးနိုင်၏။

ပုလ္လိင်

ဘော ပုရိသ = အို ယောက်ျား

ဘောန္တော ပုရိသာ = အို ယောက်ျားတို့

ဣတ္ထိလိင်

ဘောတိ ကညေ = အို သူငယ်မ

ဘောတိယော ကညာယော = အို သူငယ်မတို့

မှတ်ချက်။ ။ ဤ ဘော, ဘောန္တော စသော ပုဒ်တို့ကား- ခြံနိမာ စကား အို, ဟယ် စသော ပုဒ်တို့ကဲ့သို့ အာလုပ် အနက် ထင်ရှား

စေရန် အပို သက်သက် ထည့်ထားသော ပုဒ်များဖြစ်ကြသည်။
 ၎င်းပုဒ်များ မပါသော်လည်း အာလုပ် အနက် မပျက် ဟု မှတ်လေ။

ဤ အာလုပ်သည် ကြိယာနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်သွယ်ခြင်း
 မရှိ၍ ကာရက ဟူသော အမည်ကို မရနိုင်၊ ခေါ်ငင် ရှေးရှု
 ပြုပြီးသော်ကား “အို ယောက်ျား၊ သင် သွားလော့”
 စသည်ဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍သာ ကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ် နိုင်သည်။

လွေကျင့်ရန်
 မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

- ၁။ ဘန္တေ၊ မယံ အနုကမ္ပံ ကရေထ။
- ၂။ ဥပါသက၊ ဒါနံ ဒေဟိ သီလံ ရက္ခာဟိ ဘာဝနံ
ဘာဝေဟိ။
- ၃။ သဟာယက၊ မမ သန္တိကံ အာဂစ္ဆာဟိ။
- ၄။ အာရုသော၊ တံ ပါဠိဘာသာယ ကထေဟိ။
- ၅။ အာမ အာရုသော၊ ကထေမိ။
- ၆။ ဘောန္တော ပုရိသ၊ ဂစ္ဆထ တုမေ၊ အာပဏာမ္ဘာ
တဏှုလံ အာဟရထ။
- ၇။ ဘော ပုရိသ၊ ပရဿ ဓနံ မာ ဟရိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ လူကလေး၊ မိမိ၏ နေရာ၌ နေလော့။
- ၂။ ငါ့ရှင်၊ သင်သည် အဘယ်အရပ်မှ လာခဲ့သနည်း။
- ၃။ ငါ့ရှင်တို့၊ သင်တို့သည် အဘယ်အရပ်မှ လာခဲ့ကြ
သနည်း။
- ၄။ သူငယ်ချင်း၊ ကျွန်ုပ်၏ အထံသို့ လာလော့။
- ၅။ နွားကျောင်းသား၊ သူဆင်းရဲအား နို့ကို ပေးလော့။
- ၆။ သား၊ သူတောင်းစားတို့အား ထမင်းကို ပေးလော့။
- ၇။ သူယုတ်၊ မကောင်းမှုကို မပြုလင့်။

အခန်း-၂၂

အတိတ်ကာလ

Past Tense.

ပစ္စုပ္ပန် ကာလသည် မည်သည့် အရာ ဖြစ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ သိခဲ့ကြလေပြီ။ ၎င်းပြင် အခြား ကာလများလည်း ရှိလေသည်။ လောကဝေါဟာရ၌ “သူ သွားခဲ့၏” ဆိုသော အခါ သွားခြင်း ကြိယာ ပြီးစီးကြောင်း အဓိပ္ပါယ် ရသည်။ ၎င်း သွားခြင်းသည် လွန်ခဲ့လေပြီ။ ထို လွန်ခဲ့သော ကာလ ကို ပြဆိုသော ကြိယာကို အတိတ်ကြိယာ ဟု ခေါ်၏။

ပစ္စုပ္ပန်၏ အတိတ်ကာလ (ကတ္တား အနက်၌) အောက်ပါ အတိုင်း ပဒမာလာ စဉ်ရသည်။

ပုံစံ

ကေုုုုု

မဟုုုုု

ပဌမ (သော) ပစိ
(သူ) ချက်ပြီ

(တေ) ပစိံသု
(သူတို့) ချက်ကုန်ပြီ

မဇ္ဈိမ (တံ) ပစိ

(တုမေ) ပစိတ္ထ

(သင်) ချက်ပြီ

(သင်တို့) ချက်ကုန်ပြီ

ဥတ္တမ (အဟံ) ပစိံ

(မယံ) ပစိမှ, ပစိမှာ

(ကျွန်ုပ်) ချက်ပြီ

(ကျွန်ုပ်တို့) ချက်ကုန်ပြီ

မှတ်ချက်။ ။ ဤ အတိတ် ကြိယာ ပုဒ်တို့၏ အစ၌ အ အက္ခရာကို ထည့်သွင်း၍ အပစိ, အပစိံသု-စသည်ဖြင့်လည်း ရှင် စီရင်နိုင်၏။ သို့ ရာတွင် အာဂစ္ဆိ စသော ရှေ့က သရရှိသော ပုဒ်တို့၏ အစ၌မူ အ- အက္ခရာ လာမှု မရှိချေ။

နောက်ထပ် ပုံစံ အချို့

ဂစ္ဆိ = သွားပြီ	ဆိန္ဒိ = ဖြတ်ပြီ
အာဂစ္ဆိ = လာပြီ	ခါဒိ = ခဲပြီ (စားပြီ)
ဂမိ = သွားပြီ	ဘုံဒ္ဓိ = စားပြီ
ဘဝိ = ဖြစ်ပြီ	စရိ = လှည့်လည်ပြီ
ကရိ = ပြုပြီ	သယိ = အိပ်ပြီ
ဂဏှိ = ယူပြီ	ဓာဝိ = ပြေးပြီ
ယာစိ = တောင်းပြီ	နိသိဒိ = ထိုင်ပြီ
ပဟရိ = ရိုက်ပြီ	ဝိက္ကိဏိ = ရောင်းပြီ
ဒိဒိ = ပေးပြီ	ကိဏိ = ဝယ်ပြီ
ဟရိ = ဆောင်သွားပြီ	ဥံသိ = ကိုက်ပြီ
အာဟရိ = ဆောင်လာပြီ	အာရုဟိ = တက်ပြီ

ပဌမပုရိသ်၌

ကေဝုဇ်

ဗဟုဝုဇ်

ဂမု-ဓာတ်ဖြင့် အဂမာသိ
= သွားပြီ

အဂမံသု
= သွားကုန်ပြီ

ကရ-ဓာတ်ဖြင့် အကာသိ
= ပြုပြီ

အကံသု
= ပြုကုန်ပြီ

ဒါ-ဓာတ်ဖြင့် အဒါသိ
= ပေးပြီ

အဒံသု
= ပေးကုန်ပြီ

ဌာ-ဓာတ်ဖြင့် အဌာသိ
= ရပ်နေပြီ

အဌံသု
= ရပ်နေကုန်ပြီ--

ဟူသော ပုဒ်များလည်း ပြီးနိုင်ကြောင်းကို မှတ်လေ။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ မယံ ပုတ္တော တံ ဂါမံ အဂန္တိ။
- ၂။ အမှံ မိတ္တာ စောရံ ပဟရိံသု။
- ၃။ အဟံ မယံ ပုတ္တဿ အဿံ အဒဒိ။
- ၄။ တုမေ မုနီနံ အာဟာရံ ဒဒိတ္ထ။
- ၅။ အမှံ ဒါဿ အဿေ အာဟရိံသု။
- ၆။ တုမှာကံ သုနခါ မဂ္ဂေ သယိံသု။
- ၇။ အဟိ ဂဟပတိနော ဟတ္ထံ ခုသိ။
- ၈။ ဝါနရာ ဟတ္ထေဟိ ရုက္ခေ အာရုဟိံသု။
- ၉။ မာတာ ဒါရကာနံ ဘတ္ထံ အဒါသိ။
- ၁၀။ သော အမှာကံ ဂါမံ မဂမာသိ။

မှတ်ချက်။ "ဂါမမဂမာသိ ကို ဂါမံ အဂမာသိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အသရ နှောင်းရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ-ပြု၊ ဂါမမဂမာသိ ပြီး၏။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သူသည် ထိုရွာမှ လာပြီ။
- ၂။ နွားတို့သည် များစွာသော မြက်တို့ကို စားကုန်ပြီ။
- ၃။ ကျွန်ုပ်၏ မြင်းတို့သည် လမ်း၌ ပြေးကုန်ပြီ။
- ၄။ အမတ်၏ သားတို့သည် သူခိုးတို့ကို ရိုက်ကုန်ပြီ။
- ၅။ ထိုသူ၏ မျောက်သည် ကျွန်ုပ်၏ လက်ကို ကိုက်ပြီ။
- ၆။ ထိုယောက်ျားသည် ထိုသစ်ပင်ကို ဖြတ်ပြီ။
- ၇။ သူတို့၏ ကျွန်တို့သည် ရေကို ဆောင်ယူလာကုန်ပြီ။
- ၈။ ဤသူသည် မိမိ၏ နွားတို့ကို ကုန်သည်အား ရောင်းပြီ။

၉။ သူဌေးသည် ကိုးကွယ်ရာမဲ့သူတို့အား ထမင်းကို ပေးပြီ။

၁၀။ သူငယ်တို့သည် လမ်း၌ ရပ်နေကုန်ပြီ။

အခက်:- ၂၃

စုရာဒိဂိုဏ်း ကြွယ်ၤမုၤး

အတိတ်၌ ပဒမာလာ စင်ပုံ

ကေ့ဝ်

မဟုတ်

[illegible]

မဏိမ ဒေသေသိ, ဒေသယိ ဒေသယိတ္ထ
= (သင်)ဟောကြားပြီ = (သင်တို့) ဟောကြား
ကုန်ပြီ

[illegible]

၎င်းနှင့် တူသော အချို့ကြိယာများ

စောရေသိ = ခိုးပြီ

$$8635 = 35$$

ပူဇော် = ပူဇော်ပြီ

မာရေသိ = သတ်ပြီ

ပဂါလေသိ = စောင့်ရှောက်ပြီ

၌ပေသိ = ထားပြီ

သြလောကေသိ = ကြည့်ပြီး

အာမန္တယ် = ခေၵ်း

မန္တလေး = တိုင်ပင်ပြီ

ကထေသိ = ပြောဆိုပြီး

ဆာဒေသိ = ဖုံးလွှမ်းပြီး

အာနော်သိ = ယူလာပြီ

နေသိ = ယူသွားပြီ

လွေကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။
- ၂။ အဟံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒေ ပူဇေသိ။
- ၃။ ပါပကာရီ ဒဏ္ဍေန အဟိံ မာရေသိ။
- ၄။ မာတာ ပုတ္တဿ မုခံ ဩလောကေသိ။
- ၅။ မယံ အာကာသေ စန္ဒံ ဩလောကယိမှ။
- ၆။ ဘဂဝါ ဘိက္ခု အာမန္တေသိ ဘိက္ခဝေါ' တိ။
- ၇။ သော ပါဠိဘာသာယ ကထေသိ။

မှတ်ချက်။ ။ ၆-နံပါတ် ပုံစံ၌ ဘိက္ခဝေါတိ ကို ဘိက္ခဝေါ ဣတိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သရန္တလုံး အသွင်မတူက နောက်သရ ကြွေပျောက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဩသရမှ နောက် ဣသရကိုချေ၊ ဘိက္ခဝေါတိ ပြီး၏။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ သူခိုးသည် ကျွန်ုပ်၏ ပတ္တမြားကို ခိုးယူပြီ။
- ၂။ ရဟန်းတို့သည် လူတို့အား တရား ဟောကုန်ပြီ။
- ၃။ လူတို့သည် ပန်းတို့ဖြင့် ဖေတီကို ပူဇော်ကုန်ပြီ။
- ၄။ ခြင်္သေ့သည် ထိုတော၌ သမင်တို့ကို သတ်ပြီ။
- ၅။ မင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ တိုင်ပင်ပြီ။
- ၆။ သူသည် သူ၏ မကောင်းမှုကို ဖုံးလွှမ်းပြီ။
- ၇။ ကျွန်ုပ်၏ သားသည် လကို ကြည့်ပြီ။

အခန်း-၂၄

အနာဂတ် ကာလ

Future Tense.

ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်ကာလနှင့် အတိတ်ကာလများကို သိနားလည်ခဲ့ကြပြီ။ ၎င်းပြင် သိအပ်သော အခြားကာလမျိုးလည်း ကျန်ရှိ၏။ ၎င်း ကာလမှာ အနာဂတ်ကာလ ဖြစ်၏။ လောကဝေါဟာရ၌ “သူ သွားလိမ့်မည်” ဆိုသော အခါ သွားခြင်းကြိယာ မဖြစ်သေးကြောင်း အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ မြန်မာဘာသာ၌ ဤ ကာလကို ပြရန် “လိမ့်မည်” သို့မဟုတ် “မည်” ဟူသော စကားကို သုံးရသည်။

ပါဠိသဒ္ဒါ ကျမ်းများ၌ “ဿတိ” “ဿန္တိ” စသည်ဖြင့် အနာဂတ် ဝိဘတ်ကို ပြဆိုကြ၏။ ဝတ္ထုမာန် ကြိယာပုဒ်တို့၏ အလယ်၌ “ဣဿ” ဟူသော အစိတ် အပိုင်းကို ပေါင်းစပ်သဖြင့် အနာဂတ် ကြိယာ ပြီးစီးသည်-ဟု မှတ်ယူလျှင် သင်ယူရာ၌ သာ၍ လွယ်ကူစရာ ရှိပေသည်။

ပစ္စ-ဓာတ်၏ အနာဂတ်ကာလ (ကတ္တား အနက်၌) အောက်ပါအတိုင်း ပဒေမာလာ စဉ်ရသည်။

ပုံစံ

ကေရုဏ်	မဟုရုဏ်
ပဌမ (သော) ပစိဿတိ	(တေ) ပစိဿန္တိ
(သူ) ချက်လတ္တံ့	(သူတို့) ချက်ကုန်လတ္တံ့
မဒ္ဒိမ (တွံ) ပစိဿသိ	(တုမေ) ပစိဿထ
(သင်) ချက်လတ္တံ့	(သင်တို့) ချက်ကုန်လတ္တံ့
ဥတ္တမ (အဟံ) ပစိဿာမိ	(မယံ) ပစိဿာမ
(ကျွန်ုပ်) ချက်လတ္တံ့	(ကျွန်ုပ်တို့) ချက်ကုန်လတ္တံ့

နောက်ထပ် ပုံစံ အချို့

ဂစ္ဆိဿတိ = သွားလတ္တံ့	ဆိန္ဒိဿတိ = ဖြတ်လတ္တံ့
အာဂစ္ဆိဿတိ = လာလတ္တံ့	ဇာနိဿတိ = သိလတ္တံ့
ဘဝိဿတိ = ဖြစ်လတ္တံ့	ဒဒိဿတိ, ဒဿတိ
ကရိဿတိ = ပြုလတ္တံ့	= ပေးလတ္တံ့
ဝသိဿတိ = နေလတ္တံ့	ပတိဿတိ = ကျလတ္တံ့
လဘိဿတိ = ရလတ္တံ့	သုဏိဿတိ = နာလတ္တံ့
ပသိဿတိ = မြင်လတ္တံ့	ဘုဉ္ဇိဿတိ = စားလတ္တံ့
ဝိက္ခိဏိဿတိ = ရောင်းလတ္တံ့	မာရေဿတိ
ကိဏိဿတိ = ဝယ်လတ္တံ့	= သတ်လတ္တံ့
ဥဂ္ဂဏိဿတိ = သင်ယူလတ္တံ့	ပူဇေဿတိ = ပူဇော်လတ္တံ့
ဝန္တိဿတိ = ရှိခိုးလတ္တံ့	ဩလောကေဿတိ
အာရဟိဿတိ = တက်လတ္တံ့	= ကြည့်လတ္တံ့

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ သော ပုရိသော ဩဒနံ ပစိဿတိ။
- ၂။ အဟံ တဿ ဂါမံ ဂမိဿာမိ။
- ၃။ တွံ အမှာကံ ဂါမံ ဂမိဿသိ။
- ၄။ မမ ပုတ္တာ တဿ ဂါမေ ဝသိဿန္တိ။
- ၅။ ရုက္ခော မဂ္ဂေ ပတိဿတိ။
- ၆။ မယံ ဩဒနံ ဘုဉ္ဇိဿာမ။
- ၇။ သီဟော မိဂေ မာရေဿတိ။
- ၈။ မယံ ဗုဒ္ဓံ ပူဇေဿာမ။
- ၉။ ဂေါပါလော ဂေါဏေ ဝိက္ခိဏိဿတိ။
- ၁၀။ တုမေ ဓမ္မံ သုဏိဿထ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ သင်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ ရွာသို့ လာကုန်လတ္တံ့။
 ၂။ မျောက်သည် သစ်ပင်သို့ တက်လတ္တံ့။
 ၃။ ကျွန်ုပ်၏ သားသည် သစ်ပင်ကို ဖြတ်လတ္တံ့။
 ၄။ သင်သည် ကျွန်ုပ်၏ သားအား မျောက်ကို ပေး
 လတ္တံ့။
 ၅။ ကျွန်ုပ်တို့သည် သင်၏ လက်ကို ကြည့်ကုန်လတ္တံ့။
 ၆။ မျောက်သည် ထိုသစ်ပင်မှ ကျလတ္တံ့။
 ၇။ ထိုယောက်ျားသည် ငှက်ကို သတ်လတ္တံ့။
 ၈။ သူ၏ သားသည် တရားကို သင်ယူလတ္တံ့။
 ၉။ သူတို့သည် ကောင်းကင်၌ လကို ကြည့်ကုန်လတ္တံ့။
 ၁၀။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘုရားကို ရှိခိုးကုန်လတ္တံ့။

အခဏ်း- ၂၅

နာမဝိသေသန

Attribute and Subject.

ဤဝိသေသန အရာ၌ ဝိသေသန, ဝိသေသျှ နှစ်ပါးကို ရှေးဦးစွာ ခွဲခြား၍ သိရမည်။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အထူးပြုအပ်သော ပုဒ်ကို ဝိသေသျှ ဟု ဆိုသည်။ အထူးပြုတတ်သော ပုဒ်ကို ဝိသေသန ဟု ဆိုသည်။

ပုံစံ

ပုရိသော

အာဂစ္ဆတိ။

ယောက်ျားသည်

လာ၏။

ဤ၌ ယောက်ျား တယောက် လာသည် ဟူ၍သာ ပါရှိ၍ ၎င်း လာသော ယောက်ျားသည် ရဲရင့်သော ယောက်ျား

လော၊ ကြောက်တတ်သော ယောက်ျားလော-စသည်ဖြင့်
 ၎င်းကို အထူးပြုတတ်သော တစုံတခုသော ဂုဏ်ပုဒ် မပါ
 သောကြောင့် ၎င်းနှင့်ဆိုင်ရာ ထူးခြားမှု တစုံတရာ မသိနိုင်၊
 ထို့ကြောင့် ထိုအထူး ပြုအပ်သော ယောက်ျား၌ ရှိသော
 ဂုဏ်ထူးနှင့် လျော်စွာ-

ဝီရော	ပုရိသော	အာဂစ္ဆတိ။
ရဲရင့်သော	ယောက်ျားသည်	လာ၏။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသန ပုဒ်တို့ကို
 ထည့်သွင်း၍ သုံးစွဲရသည်။

ထို ဝိသေသန ဝိသေသျှ နှစ်ပုဒ်တို့တွင် ဝိသေသျှ ပုဒ်သည်
 ပြဇာန်း၏၊ ဝိသေသန ပုဒ်ကား ထို ဝိသေသျှ ပုဒ်၏ ဂုဏ်ပုဒ်
 မျှသာ ဖြစ်၍ မပြဇာန်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန ပုဒ်သည်
 ဝိသေသျှ ပုဒ်၏ လိင်၊ ဝိဘတ်၊ သင်္ချာတို့ကို များသောအား
 ဖြင့် ယူတတ်လေသည်၊ ဝိသေသန ပုဒ်သည် ဝိသေသျှ ပုဒ်နှင့်
 လိင်၊ ဝိဘတ်၊ သင်္ချာအားဖြင့် တူညီစေရမည် ဟု ဆိုလိုသည်။

အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ

ပုလ္လိင်

ပဌမာ

ဧကဝုဇ်	ဝီရော	ပုရိသော
	ရဲရင့်သော	= ယောက်ျားသည်
ဗဟုဝုဇ်	ဝီရာ	ပုရိသော
	ရဲရင့်ကုန်သော	= ယောက်ျားတို့သည်

ဒုတိယာ

ကေုရ်	ဝိရံ	ပုရိသံ
	ရဲရင့်သော	= ယောက်ျားကို

မဟုရ်	ဝိရေ	ပုရိသေ
	ရဲရင့်ကုန်သော	= ယောက်ျားတို့ကို

[ဤနည်းအတိုင်း ဝိဘတ် ခုနစ်သွယ်၌ ပုံစံများကို ထုတ်တတ်ရမည်။]

ဣတ္ထိလိင်

ဗဒ္ဒမာ

ကေုရ်	ဝိရာ	ကညာ
	ရဲရင့်သော	= သတို့သမီးသည်

မဟုရ်	ဝိရာယော	ကညာယော
	ရဲရင့်ကုန်သော	= သတို့သမီးတို့သည်

[ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိဘတ် ခုနစ်သွယ်၌ ပုံစံများကို ထုတ်လေ။]

နပုန်းလိင်

ဗဒ္ဒမာ

ကေုရ်	ဝိရံ	စိတ္တံ
	ရဲရင့်သော	= စိတ်သည်

မဟုရ်	ဝိရာနိ	စိတ္တာနိ
	ရဲရင့်ကုန်သော	= စိတ်တို့သည်

[ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိဘတ် ခုနစ်သွယ်၌ ပုံစံများကို ထုတ်လေ။]

ဝိသေသျှ ပုဒ်တပုဒ်ကို များစွာသော ဝိသေသန ပုဒ်တို့က
တပြိုင်တည်း အထူးပြုနိုင်၏။

အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ

ပညဝါ ဓနဝါ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ။
 ပညာရှိသော ဥစ္စာရှိသော ယောက်ျားသည် သွား၏။
 မဟန္တာနိ သေတာနိ ပဒုမာနိ ပုပ္ဖန္တိ။
 ကြီးကုန်သော ဖြူကုန်သော ပဒုမာ (ကြာ)
 တို့သည် ပွင့်ကုန်၏။
 အဘိရူပါ သီလဝတိ ပညဝတိ ကညာ နိသီဒတိ။
 အဆင်းလှသော သီလရှိသော ပညာရှိသော သတို့သမီး
 သည် ထိုင်(နေ) ၏။

နာမဝိသေသန ပုဒ်များ

၁။ မဟန္တ = ကြီးသော	၆။ နီလ = ညိုသော
၂။ သီလဝန္တ = သီလရှိသော	၇။ အဘိရူပ = အဆင်းလှသော
၃။ ဗလဝန္တ = အားရှိသော	၈။ သေတ = ဖြူသော
၄။ ဓာဝန္တ = ပြေးသော	၉။ ပတိတ = ကျသော
၅။ ဥဋ္ဌာရ = မြင့်မြတ်သော	၁၀။ ဗဟု = များစွာသော

လေ့ကျင့်ရန်
 မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ဗလဝါ ပုရိသော အာဂစ္ဆတိ။
- ၂။ သီလဝန္တာနံ ဘိက္ခုနံ ဒေဟိ။
- ၃။ ဝီရေန ပုရိသေန ကမ္မံ ကရိယတိ။
- ၄။ ဓာဝန္တံ ဒါရကံ ပဿ။
- ၅။ ဗဟူနိ ကုလာနိ ဣဓ ဝသန္တိ။
- ၆။ မနုဿာ ဥဋ္ဌာရာနိ ပညာနိ ကရောန္တိ။
- ၇။ မဟန္တံ နီလံ ဥပ္ပလံ ပုပ္ဖတိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ကြီးသော နွားသည် ပြေး၏။
 ၂။ အဆင်းလှသော သတို့သမီးသည် ထိုင် (နေ) ၏။
 ၃။ သတို့သမီးသည် မြူကုန်သော အဝတ်တို့ကို ဝတ်၏။
 ၄။ သစ်ပင်မှ ကျကုန်သော အသီးတို့ကို (ငါတို့) စား
 ကုန်၏။
 ၅။ လူတို့သည် ကြီးသော သစ်ပင်ကို ဖြတ်ကုန်၏။
 ၆။ သူသည် များစွာကုန်သော ပန်းတို့ဖြင့် စေတီတော်
 ကို ပူဇော်၏။
 ၇။ သီလရှိသော ပညာရှိသော ရဟန်းသည် တရားကို
 ဟော၏။

အခဏ်း-၂၆

သင်္ချာဝိသေသန

Numerals.

မြန်မာဘာသာ၌ ရေတွက်ရာတွင် ရေတွက်ကိန်းကို နာမ်
 ၏ နောက်က ထားရသည်။

ပုံစံ

ယောက်ျား တယောက်။

ဘုန်းကြီး နှစ်ပါး။

ပါဠိဘာသာ၌ကား ရေတွက်ကိန်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌
 ကဲ့သို့ နာမ်၏ရှေ့က ထားရသည်။ ယောက်ျား တယောက်
 ဆိုလျှင် ဧကော ပုရိသော = ဘုန်းကြီးနှစ်ပါး ဆိုလျှင် ဒွေ
 ဘိက္ခု ဟု ဆိုရသည်။

ထို့ကြောင့် ပါဠိဘာသာ၌ ရေတွက်ကိန်းကို ဝိသေသန
 သဘော ရှိသည် ဟု ဆိုရ၏။

သင်္ချာဝိသေသန

၉၅

သင်္ချာ ရေတွက်ပုံ

ဂဏန်း

ကေ	(တစ်)	၁
ဆူ	(နှစ်)	၂
တိ	(သုံး)	၃
စတု	(လေး)	၄
ပဉ္စ	(ငါး)	၅
ဆ	(ခြောက်)	၆
သတ္တ	(ခုနစ်)	၇
အဋ္ဌ	(ရှစ်)	၈
နဝ	(ကိုး)	၉
ဒသ	(ဆယ်)	၁၀
ဧကဒသ	(ဆယ့်တစ်)	၁၁
ဒွါဒသ, ဗာရသ	(ဆယ့်နှစ်)	၁၂
တေရသ, တေဠသ	(ဆယ့်သုံး)	၁၃
စုဒ္ဒသ, စတုဒ္ဒသ	(ဆယ့်လေး)	၁၄
ပဉ္စဒသ, ပဉ္စရသ	(ဆယ့်ငါး)	၁၅
သောဠသ	(ဆယ့်ခြောက်)	၁၆
သတ္တရသ	(ဆယ့်ခုနစ်)	၁၇
အဋ္ဌာရသ	(ဆယ့်ရှစ်)	၁၈
ဧကနဝိသတိ	(တစ်ဆယ့်နှစ်ဆယ်)	၁၉
ဝိသတိ	(နှစ်ဆယ်)	၂၀
တိသတိ	(သုံးဆယ်)	၃၀
စတ္တာလီသံ	(လေးဆယ်)	၄၀
ပညာသံ	(ငါးဆယ်)	၅၀

သဠိ	(ခြောက်ဆယ်)	၆၀
သတ္တတိ	(ခုနစ်ဆယ်)	၇၀
အသီတိ	(ရှစ်ဆယ်)	၈၀
နဝတိ	(ကိုးဆယ်)	၉၀
သတံ	(တရာ)	၁၀၀
သဟဿံ	(တထောင်)	၁၀၀၀
ဒသသဟဿံ နဟုတံ	} (တသောင်း)	၁၀,၀၀၀
သတသဟဿံ လက္ခံ		
ဒသသတသဟဿံ	(တသိန်း)	၁၀၀,၀၀၀
ကောဠိ	(တသန်း)	၁၀၀၀,၀၀၀
	(ကုဋေ)	၁၀,၀၀၀,၀၀၀

ကေသဒ္ဓါ

ပုလ္လိင်

	ကေဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
ပဌမာ	{ ကော တယောက်သော သူသည်	{ ကေ အချို့သောသူတို့ သည်
ဒုတိယာ	{ ကံ တယောက်သောသူကို	{ ကေ အချို့သောသူတို့ကို
ဆဋ္ဌမ	{ ကေသ တယောက်သောသူ၏ [အကြွင်းသိသာပြီ။]	{ ကေသံ အချို့သောသူတို့၏

ဣတ္ထိလိင်

	ကေဂုဏ်	မဟုဂုဏ်
ပဌမာ	{ ကော တယောက်သော မိန်းမသည်	{ ကော, ကောယော အချို့သော မိန်းမတို့သည်
ဒုတိယာ	{ ကံ တယောက်သော မိန်းမကို	{ ကော, ကောယော အချို့သော မိန်းမတို့ကို
ဆဋ္ဌမ	{ ကောယ, ကေိဿာ တယောက်သော မိန်းမ၏	{ ကောသံ, ကော သာနံ အချို့သော မိန်းမတို့၏

နပုန်းလိင်

ပဌမာ	{ ကံ တယောက်သော နပုန်းသည်	{ ကော အချို့သော နပုန်းတို့သည်
ဒုတိယာ	{ ကံ တယောက်သော နပုန်းကို	{ ကော အချို့သော နပုန်းတို့ကို
ဆဋ္ဌမ	{ ကေဿ တယောက်သော နပုန်း၏	{ ကောသံ အချို့သော နပုန်းတို့၏

ဒွိသဒ္ဓါ မှာ လိင် သုံးပါး၌ ပင် ဒွေ, ဒုဝေ စသည်ဖြင့်
ရုပ်နေ မထူးခြားပြီ။

တိသဒ္ဓါ ပဌမာ ဝိဘတ် ပုလ္လိင်၌ တယော။

ဣတ္ထိလိင်၌ တိဿော။

နပုန်းလိင်၌ တိဏိ ဟု ဖြစ်၏။

စတုတ္ထိ, ဆဋ္ဌိ ပုလ္လိင်, နပုန်းလိင်၌-တိဏ္ဏံ, တိဏ္ဏန္တံ။

ဣတ္ထိလိင်၌ တိဿန္တံ ဟု ဖြစ်၏။

စတုသဒ္ဓါ ပဌမာ ဝိဘတ် ပုလ္လိင်၌ စတ္တာရော, စတုရော။

ဣတ္ထိလိင်၌ စတဿော။

နပုန်းလိင်၌ စတ္တာရိ ဟု ဖြစ်၏။

စတုတ္ထိ, ဆဋ္ဌိ ပုလ္လိင်, နပုန်းလိင်၌ စတုန္တံ။

ဣတ္ထိလိင်၌ စတဿန္တံ ဟု ဖြစ်၏။

ပဉ္စ အစ အဋ္ဌာရသ အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့သည် လိင်သုံး
ပါး၌ ရုပ်နေ မထူးခြားကြကုန်။

ဧကနဝိသတိ သဒ္ဓါ အစ နဝတိ သဒ္ဓါ အဆုံးရှိသော
သဒ္ဓါတို့သည် ဣတ္ထိလိင် ဧကဝုဏ်တို့ သာတည်း။

သတ သဒ္ဓါမှ စ၍ သတသဟဿ သဒ္ဓါ အထိ နပုန်းလိင်
ဧကဝုဏ်တို့ သာတည်း။

ပုံစံ အချို့

ဧကော ပုရိသော = ယောက်ျားတယောက်

ဧကော ဣတ္ထိ = မိန်းမတယောက်

ဧကံ ဖလံ = အသီးတလုံး

ဒွေ ပုရိသာ = ယောက်ျား နှစ်ယောက်

ဒွေ ဣတ္ထိယော = မိန်းမ နှစ်ယောက်

ဒွေ ဖလာနိ = အသီး နှစ်လုံး

တယော ပုရိသာ = ယောက်ျား သုံးယောက်
 တိဿော ဣတ္ထိယော = မိန်းမ သုံးယောက်
 တိဏိ ဖလာနိ = အသီး သုံးလုံး
 စတ္တာရော ပုရိသာ = ယောက်ျား လေးယောက်
 စတဿော ဣတ္ထိယော = မိန်းမ လေးယောက်
 စတ္တာရိ ဖလာနိ = အသီး လေးလုံး
 ပဉ္စ ပုရိသာ = ယောက်ျား ငါးယောက်
 ပဉ္စ ဣတ္ထိယော = မိန်းမ ငါးယောက်
 ပဉ္စ ဖလာနိ = အသီး ငါးလုံး
 ဝိသတိ ပုရိသာ = ယောက်ျား နှစ်ဆယ်
 ဝိသတိ ဣတ္ထိယော = မိန်းမ နှစ်ဆယ်
 ဝိသတိ ဖလာနိ = အသီး (အလုံး) နှစ်ဆယ်
 သတံ ပုရိသာ = ယောက်ျား တရာ
 သတံ ဣတ္ထိယော = မိန်းမ တရာ
 သတံ ဖလာနိ = အသီး (အလုံး) တရာ

သင်္ချာပူရဏ

ပဌမ = ရှေးဦးစွာသော	ဒသမ = ဆယ်ခုမြောက်
ဒုတိယ = နှစ်ခုမြောက်	ဧကဒသမ = ဆယ့် တခု
တတိယ = သုံးခုမြောက်	မြောက်
စတုတ္ထ = လေးခုမြောက်	ဝိသတိမ = နှစ်ဆယ်မြောက်
ပဉ္စမ = ငါးခုမြောက်	တိသတိမ = သုံးဆယ်
ဆဌ = ခြောက်ခုမြောက်	မြောက်
သတ္တမ = ခုနစ်ခုမြောက်	စတ္တာလိသတိမ = လေး
အဋ္ဌမ = ရှစ်ခုမြောက်	ဆယ်မြောက်
နဠမ = ကိုးခုမြောက်	ပညာသမ = ငါးဆယ်မြောက်

သဠိမ = ခြောက်ဆယ်

အသိတိမ် = ရှစ်ဆယ်

မြောက်

မြောက်

သတ္တဝါတို့ = ခုနစ်ဆယ်

နဂုတိမ = ကိုးဆယ်မြောက်

မြောက်

သတမ = တရာမြောက်

ဤပုဒ်တို့ကား တဒ္ဓိတ် ပုဒ်တို့တည်း။ လိင်သုံးပါး၌ပင်
ဖြစ်ကုန်၏။ ပုလ္လိင်, နပုန်းလိင် တို့၌ အကာရန္တ အားဖြင့်၎င်း၊
ဇုတ္ထိလိင်၌ ပဌမာ, ဒုတိယာ စသည်ဖြင့် အချို့ပုဒ်များ
အကာရန္တအားဖြင့်၎င်း, စတုတ္ထိ, ပဉ္စမိ, ဧကောဒသီ စသည်
ဖြင့် အချို့ပုဒ်များ ဤကာရန္တ အားဖြင့်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။
မ-အက္ခရာဖြင့် ဆုံးသော သဒ္ဒါတို့သည် ပဉ္စမာ, ပဉ္စမိ စသည်
ဖြင့် နှစ်မျိုး ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။

٩٥

ပဌမော ပုရိသော = ရှေးဦးစွာသော ယောက်ျား

ပဌမာ ဒ္ဓိ =

11

၆၆၆

ပဌမံ ဝိဇ္ဇံ =

11

8၈၄

ပန္နရသမော ပုရိသော = ဆယ့်ငါးယောက် ခြောက်သော
ယောက်ျား။

ပစ္စုရသီ တိထိ = ဆယ့်ငါးခု မြောက်သော တိထိရက်
(လပြည့်နေ့)

ပန္နရသမံ ကာရဏံ = ဆယ့်ငါးခုမြောက်သောအကြောင်း။

လေ့ကျင့်ရန်

နေမာသို့ ငြိမ်းပါ

၁။ ကော လူတ္တိံ ဒွေ ပုတ္တေ ဝိဇာယိ။

၂။ သို့သော် ယောကောနံ တဏှုလံ ဒေဝ။

၃။ တယော ဂေါဏာ တိဏံ ခါဒိ။

- ၄။ စတ္တာရော ပုရိသာ စတ္တာရော ရုက္ခေ ဆိန္ဒန္တိ။
 ၅။ တိဿန္တံ ဣတ္ထိနံ ဆ ပုတ္တာ ဆ ဝိတရောစ သန္တိ။
 ၆။ ပဉ္စ ဒါသာ ဒသန္တံ အဿာနံ ဥဒကံ အာဟရိံသု။
 ၇။ တံ ဝိသတိယာ ယာစကာနံ တဏှာလံ ဒေဟိ။
 ၈။ ရာဇဂဟေ ဗဒ္ဓမံ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ အကာသိ။
 ၉။ ဝေသာလိယံ ဒုတိယံ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ အကာသိ။
 ၁၀။ ပါဠိလိပုတ္တေ တတိယံ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ အကာသိ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ကျွန်ုပ်သည် လူတယောက်ကို မြင်၏။
 ၂။ မိန်းမ နှစ်ယောက်တို့သည် ထမင်းကို ချက်ကုန်၏။
 ၃။ သူငယ် သုံးယောက်တို့သည် လမ်း၌ ကစားကုန်၏။
 ၄။ ယောက်ျား လေးယောက်တို့သည် နွားရှစ်ကောင်
 တို့ကို ဆောင်ယူသွားကုန်၏။
 ၅။ နွား ငါးကောင်တို့သည် လယ်၌ မြက်ကိုစားကုန်၏။
 ၆။ ယောက်ျား ခုနစ်ယောက်တို့သည် ထိုင်နေကုန်၏။
 ၇။ ဤ နှစ်ဆယ်သော တပည့်တို့တွင် သုံးယောက်
 မြောက်သည် ပညာရှိ ဖြစ်၏။
 ၈။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ လေးကြိမ်မြောက်သော ဓမ္မသင်္ဂါ
 ယနာကို ပြုတော်မူပြီ။
 ၉။ ဤမြန်မာနိုင်ငံ၌ ငါးကြိမ်မြောက်သော ဓမ္မ သင်္ဂါ
 ယနာကို ပြုတော်မူပြီ။
 ၁၀။ ဤမြန်မာနိုင်ငံ၌ပင် ခြောက်ကြိမ်မြောက်သော ဓမ္မ
 သင်္ဂါယနာကို ပြုတော်မူ၏။

အခန်း-၂၇

ကြိယာဝိသေသန

Words added to Verbs.

ကြိယာပုဒ်ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနသည် ကြိယာ
ဝိသေသန မည်၏။ ကြိယာ ဝိသေသနပုဒ် ပါသင့်သော အရာ
၌ ၎င်းပုဒ် မပါလျှင် ကြိယာ၏ တစုံတရာ ထူးခြားချက်ကို
မသိနိုင်ချေ။

ပုံစံ

ဒါရကော သယတိ။

သုဇယသည အိပ်၏။

ဤ၌ သုဇယတယောက် အိပ်နေသည် ဟူ၍သာ ပါရှိ၍
၎င်းသည် ချမ်းချမ်းသာသာ အိပ်သလော၊ ဆင်းဆင်းရဲရဲ
အိပ်သလော စသည့် တစုံတရာ အထူးကို မသိနိုင်၊ ထို့
ကြောင့် ၎င်းကြိယာနှင့် ဆိုင်ရာ ဝိသေသန ပုဒ်ကိုပါ ထည့်၍-

ဒါရကော

သုခံ

သယတိ။

သုဇယသည

ချမ်းသာစွာ

အိပ်၏။

စသည်ဖြင့် အသုံးပြုရလေသည်။ ဤ၌ သုခံ ဟူသော
ပုဒ်သည် သယတိ ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုတတ်သော
ကြောင့် ကြိယာဝိသေသန မည်၏။

ကြိယာ ဝိသေသန ပုဒ်ကို များသောအားဖြင့် နပုန်းလိင်
ဒုတိယာ ဝိဘတ် ဧကဂုဏ်ဖြင့် ထားရ၏။ ရံခါ တတိယာ
ဝိဘတ်ဖြင့်လည်း ထားရ၏။

ပုံစံ

သော သုခံ ဝသတိ။
 သော သုခေန ဝသတိ။
 သူသည် ချမ်းသာစွာ နေ၏။

ကြိယာဝိသေသန ပုဒ်များ

ဝေဂေန	= အဟုန်ဖြင့်	ထောက်	= အတန်ငယ်
သီဃံ	= လျင်စွာ	အဘိက္ခဏံ	= မပြတ်
ဒိပ္ပံ	= လျင်စွာ	အဘိဏ္ဍံ	= မပြတ်
မဟုတ္တေန	= တမဟုတ်ဖြင့်	နိဗ္ဗံ	= အမြဲ
သနိကံ	= ဖြည်းဖြည်း	သုခံ	= ချမ်းသာစွာ
ကိစ္ဆေန	= ငြိငြင်သဖြင့်	ဒုက္ခံ	= ဆင်းရဲစွာ
သာဓုကံ	= ကောင်းစွာ	သက္ကစ္စံ	= ရှိသေစွာ

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ အဿာ ဝေဂေန ဓာဝန္တိ။
- ၂။ ဝိညူ ဒိပ္ပံ ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ။
- ၃။ အဟံ သုခံ ဇီဝါမိ။
- ၄။ မစ္ဆရိယသေဋ္ဌိံ မဟုတ္တေန ဒမေသိ။
- ၅။ သနိကံ ဥပါယေန ပုစ္ဆိဿာမိ။
- ၆။ တံ ထောက် အာဂမေဟိ။
- ၇။ အဟံ သီဃံ အာဂစ္ဆာမိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ ဤသူသည် မပြတ် လာ၏။
- ၂။ အကျွန်ုပ်သည် ဤ (အရပ်) ၌ အမြဲ စား၏။
- ၃။ သူမသည် ငြိငြိမ်သဖြင့် ကလေးကို မွေးပြီ။
- ၄။ ဒါယကာသည် ရဟန်းကို ရှိသေ့စွာ လုပ်ကျွေးပြီ။
- ၅။ သင်သည် တရားကို ကောင်းစွာ နာလော့။
- ၆။ နေရှင်တို့သည် ခုတင်တို့၌ ချမ်းသာစွာ အိပ်ကုန်၏။
- ၇။ သင်သည် လျင်စွာ သွား၍ ကြည့်လော့။

အခဏ်း-၂၀

သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်များ

Pronouns.

သဗ္ဗနာမ် ဟူသည် နာမ်စားကို ဆိုသည်။ နာမ်စား ဆိုသည်မှာ နာမ်များ မထပ်စေရန် နာမ် အစား ကည့်သွင်းသုံးစွဲရသော ပုဒ်များကို ဆိုသည်။

ပုံစံ

ပုရိသော အဇ္ဇ ဂစ္ဆတိ၊ သော သွေ အာဂမိဿတိ။
 ယောက်ျားသည် ယနေ့ သွား၏။ သူသည် နက်ဖြန် လာလတ္တံ့။

ဤ၌ သော•ဟူသော ပုဒ်သည် ပဌမ ဝါကျ၌ ရှိသော ပုရိသော ဟူသော နာမ်၏အစား သုံးသော ပုဒ်ဖြစ်၍ နာမ်စား မည်၏။

နာမ်စားများကို လိင်သုံးပါး၌ပင် ဝိသေသန သဘောဖြင့်လည်း သုံးရ၏။

ပုံစံ

သဗ္ဗော	ဇနော
အလုံးစုံသော	လူ
သဗ္ဗာ	ဣတ္ထိ
အလုံးစုံသော	မိန်းမ
သဗ္ဗံ	စိတ္တံ
အလုံးစုံသော	စိတ်

သဗ္ဗသဒ္ဓါ ပဒမာလာ စဉ်ပုံ
ပုလ္လိင်

ကေရုဏ်

မဟေရုဏ်

ပဌမာ	သဗ္ဗော = အလုံးစုံ သောသူသည်	သဗ္ဗေ = အလုံးစုံ ကုန် သောသူတို့သည်
ဒုတိယာ	သဗ္ဗံ = အလုံးစုံသော သူကို	သဗ္ဗေ = အလုံးစုံ ကုန် သော သူတို့ကို
တတိယာ	သဗ္ဗေန = အလုံးစုံ သောသူသည်, သူဖြင့်	သဗ္ဗေတိ, သဗ္ဗေဟိ = အလုံးစုံ ကုန်သော သူတို့သည်, သူတို့ဖြင့်
စတုတ္ထိ, ဆဋ္ဌိ	သဗ္ဗဿ = အလုံးစုံ သောသူအား, သူ၏	သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ = အလုံးစုံ ကုန်သော သူတို့အား, သူတို့၏
ပဉ္စမိ	သဗ္ဗမ္မာ, သဗ္ဗဿာ = အလုံးစုံသော	သဗ္ဗေတိ, သဗ္ဗေဟိ = အလုံးစုံ ကုန်သော
သတ္တမိ	သဗ္ဗမိ, သဗ္ဗသ္မိ ^{သူမှ} = အလုံးစုံသောသူ၌	သဗ္ဗေသု = အလုံးစုံ ကုန် ^{သူတို့မှ} သော သူတို့၌

ဣတ္ထိလိင်

ကေရုဏ်

ဗဟုရုဏ်

ပ သဗ္ဗာ = အလုံးစုံသော
သူမသည်ဒု သဗ္ဗံ = အလုံးစုံသော
သူမကိုတ သဗ္ဗာယ = အလုံးစုံသော
သူမသည်, သူမဖြင့်စ-ဆ သဗ္ဗဿာ, သဗ္ဗာယ
= အလုံးစုံသောသူမ
အား, သူမ၏ပ သဗ္ဗာယ = အလုံးစုံသော
သူမမှသ သဗ္ဗဿံ, သဗ္ဗာယံ
= အလုံးစုံသောသူမ၌

(နပုန်းလိင်၌ စိတ္တသဒ္ဓါနှင့် မထူးပြီ။)

သဗ္ဗသဒ္ဓါကဲ့သို့ ပဒမာလာ စဉ်ရသော သဒ္ဓါများ

ကတရ = အဘယ်မည်သော

ကတမ = အဘယ်မည်သော

ဥဘယ = နှစ်ခု

ဣတရ = ဤမှတပါးသော

အည = တပါးသော

အညတရ = မထင်ရှားသော

သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော = အ
လုံးစုံကုန်သော သူမတို့သည်သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော = အ
လုံးစုံကုန်သောသူမတို့ကိုသဗ္ဗာဘိ, သဗ္ဗာဟိ = အ
လုံးစုံကုန်သော သူမတို့

သည်, သူမတို့ဖြင့်

သဗ္ဗာသံ, သဗ္ဗာသာနံ

= အလုံးစုံ ကုန်သော သူမ
တို့အား, သူမတို့၏သဗ္ဗာဘိ, သဗ္ဗာဟိ = အ
လုံးစုံကုန်သောသူမတို့မှသဗ္ဗာသု = အလုံးစုံကုန်
သော သူမတို့၌

ပုဗ္ဗ = အရှေ့

အပရ = ထိုမှ တပါးသော

ဒက္ခိဏ = တောင်

ဥတ္တရ = မြောက်

ယ = အကြင်

ယ-စသော အချို့သော သဗ္ဗနာမ်တို့၌ အာလုပ်ပုဒ်များ မရှိချေ။
ကိသဒ္ဓါကိုလည်း ကသဒ္ဓါကဲ့သို့ မှတ်၍ သဗ္ဗသဒ္ဓါကဲ့သို့ ပဒမာလာ

စဉ်လေ၊ တသဒ္ဓါ၊ တုမှသဒ္ဓါ၊ အမှ သဒ္ဓါတို့ကို နောက်က ပြဆိုခဲ့လေ
ပြီ၊ ကေ၊ ဒွိ၊ တိ၊ စတု-ဟူသော သင်္ချာ သဒ္ဓါတို့ကိုလည်း သဗ္ဗနာမ်၌
သွင်း၍ ပြဆိုကြကုန်၏။

ဣမသဒ္ဓါ ပုလိင်

ကေဂုဏ်

- ပ အယံ = ဤသူသည်
- ဒု ဣမံ = ဤသူကို
- တ ဣမိနာ = ဤသူသည်၊
ဤသူဖြင့်
- စ-ဆ အဿ၊ ဣမဿ = ဤသူ
အား၊ ဤသူ၏
- ပ အသ္မာ၊ ဣမမ္မာ၊ ဣမသ္မာ
= ဤသူမှ
- သ အသ္မိံ၊ ဣမမိံ၊ ဣမသ္မိံ
= ဤသူ၌

ဗဟုဂုဏ်

- ဣမေ = ဤသူတို့သည်
- ဣမေ = ဤသူတို့ကို
- ဣမေဘိ၊ ဣမေဟိ = ဤသူ
တို့သည်၊ ဤသူတို့ဖြင့်
- ဣမေသံ၊ ဣမေသာနံ
= ဤသူတို့အား၊
ဤသူတို့၏
- ဣမေဘိ၊ ဣမေဟိ = ဤသူ
တို့မှ
- ဣမေသု = ဤသူတို့၌

ဣတ္ထိလိင်

- ပ အယံ = ဤသူမသည်
- ဒု ဣမံ = ဤသူမကို
- တ ဣမာယ = ဤသူမသည်၊
ဤသူမဖြင့်

- ဣမာ၊ ဣမာယော = ဤသူ
မတို့သည်
- ဣမာ၊ ဣမာယော = ဤသူ
မတို့ကို
- ဣမာဘိ၊ ဣမာဟိ = ဤသူ
မတို့သည်၊ ဤသူမတို့ဖြင့်

န ပု န်း လိင်

(အကြောင်း ပုလ္လိင်နှင့် မထူးပြီ။)

လေ့ကျင့်ရန်

ဖြန့်မာသို့ ဖြန့်ပါ

၁။ အယံ ပုရိသော တဿိံ ဂါမေ ဝသတိ။
 ၂။ တဿ ကိတ္တိ သဗ္ဗာသု ဒိသာသု ပတ္တဋ္ဌာ။
 ၃။ ဧကော နိဿိဒတိ၊ ဣတရော တိဋ္ဌတိ။
 ၄။ ဣမိဿာ စိတရော ဣမာနိ ဖလာနိ အာဟာရိံသု။
 ၅။ သော ပုရိသော ကတရေန မဂ္ဂေန အဂမာသိ။

- ၆။ အညတရာ ဒေဝတာ ယေန ဘဂဝါ၊ တေနုပ
သင်္ကမိ။
- ၇။ ယသ္မိံ ဂါမေ မမ မိတ္တော ဝသတိ၊ တံ ဂါမံ အဟံ
ဂစ္ဆာမိ။
- ၈။ တံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဝသ၊ အဟံ တသ္မိံ ဌာနေ
ဝသာမိ။
- ၉။ ဥတ္တရာယံ ဒိသာယံ သိနေရ ပဗ္ဗတော အတ္ထိ။
- ၁၀။ မယံ ဣတော အညံ ဌာနံ ဂမိဿာမ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ဤ ရွာ၌ အလုံးစုံသော အပျိုတို့သည် (ယုဝတိ
ယော) အဆင်းလှကုန်၏။
- ၂။ ဤသူမ၏ အားလုံးသော သမီးတို့သည် လာ
ကုန်၏။
- ၃။ အဘယ်သူသည် ဤ ခွေးကို သတ်သနည်း။
- ၄။ အဘယ်သူသည် ထိုသူမ၏ ပန်းကုံးကို ခိုးသနည်း။
- ၅။ အဘယ်သူသည် ဤနွားတို့အား မြက်ကို ပေးလတ္တံ့
နည်း။
- ၆။ ဤ မိန်းမ၏ ဤသမီးသည် ထိုထမင်းကို ချက်ပြီ။
- ၇။ ကျွန်ုပ်သည် ဤ ပန်းတို့ဖြင့် ဘုရားကို ပူဇော်အံ့။
- ၈။ ကုန်သည်တို့သည် သူမအား ထို အဝတ်ကို ရောင်း
ပြီ။
- ၉။ အလုံးစုံသော ဤ အပျိုတို့သည် တရားကို နာကုန်
လတ္တံ့။
- ၁၀။ အကြင်သူတို့သည် မကောင်းမှုကို ပြုကုန်၏၊
ထိုသူတို့သည် ငရဲ၌ ဖြစ်ကုန် လတ္တံ့။

အခန်း-၂၉

သမာသ်ပုဒ်များ

Compounds.

သမာသ် ဆိုသည်မှာ အကျဉ်းချုံးမှုတည်း။ ပုဒ်တို့၏ အဆုံး၌တည်သော ဝိဘတ်တို့ကို ဖျောက်ပစ်၍ ပုဒ်ရင်းများ ကို တပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် တွဲထားမှုတည်း။

ပုံစံ

ဝိရော	ပုရိသော
ရဲရင့်သော	ယောက်ျား

ဤနှစ်ပုဒ်၏ ဝိဘတ်များကို ဖျောက်ပစ်၍ ပြကတွေ့ ပုဒ် ရင်းများကို အသီး အခြား ယူလေ။ ဝိရ ပုရိသ ဟု ဖြစ်၏။ ထိုနောက် ၎င်းနှစ်ပုဒ်ကို တပုဒ်တည်းကဲ့သို့ မှတ်လေ။ ထိုအခါ ဝိရပုရိသ ဟု ဖြစ်၏။ ပါဠိသဒ္ဒါ၌ ဤကဲ့သို့ ဝိသေသန ဝိသေသျှ နှစ်ပုဒ် တွဲစပ်သော သမာသ်ကို ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဟု ခေါ်၏။

တိလောကံ = လောကသုံးပါး

တယော လောကာ၊တိလောကံ စသည်ဖြင့် သင်္ချာပုဒ် တို့နှင့် တွဲသော ကမ္မဓာရည်းကို ဒီရုသမာသ် ဟု ခေါ်၏။

အနုရူပံ = သဘောအားလျော်သည်

ရူပဿ ယောဂ္ဂံ၊အနုရူပံ စသည်ဖြင့် အဗျယ (ဥပသာရ-နိပါတ်) ပုဒ်တို့နှင့် တွဲသော သမာသ်ကို အဗျယိဘော သမာသ် ဟု ခေါ်၏။

ဂါမဂတော = ရွာသို့သွားသည်

ဂါမံ ဂတော၊ ဂါမဂတော စသည်ဖြင့် ဒုတိယာ စသော
ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ကို နောက်ပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ ဖြစ်
သော သမာဿ်ကို တဗျုရိဿ်သမာဿ် ဟု ခေါ်၏။

ကတပုညော = ပြုအပ်သောကောင်းမှုရှိသောသူ

ကတာနိ ပုညာနိ ယေန သောယံ = ကတပုညော စ
သည်ဖြင့် သမာဿ်ပုဒ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သော်
၎င်း၊ အရာဝတ္ထုကို သော်၎င်း ဟောသော သမာဿ်ကို
ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာဿ် ဟု ခေါ်၏။

ဒေဝမနုဿာ = နတ်လူတို့

ဒေဝါ စ မနုဿာ စ = ဒေဝ မနုဿာ စသည်ဖြင့် စ
သုဒ္ဓါနှင့် ပတ်သက်သော ပုဒ်များနှင့် တွဲသော သမာဿ်ကို
ဒွန်သမာဿ် ဟု ခေါ်၏။

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ မြန်ပါ

၁။ ဂါမဂတော ပုရိသော အာဂတော။

၂။ သော အာဂတမဂ္ဂံ ဩလောကေတိ။

၃။ သော မာတာပိတုန္တံ ဝစနံ န အာဒိယိ။

၄။ ကတပါပေါ ပုရိသော နိရယံ ဂစ္ဆတိ။

၅။ ဂုဏဝတာ သိဿေန သဟ အာစရိယော

ဂါမနိ ဂမေသု ဝိစရတိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

၁။ သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်လော့။

၂။ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုရှိသော ယောက်ျားသည်
နတ်ပြည်၌ ဖြစ်၏။

- ၃။ သစ်ပင်မှ ကျကုန်သော (ရုက္ခပတိတာနိ) အသီး
 တို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ စားကုန်၏။
- ၄။ နတ်လူတို့သည် တရားနာရန် စည်းဝေးကုန်ပြီ။
- ၅။ မိဘတို့သည် သား (သမီး) တို့၏ လက်ဦး ဆရာ
 ဖြစ်ကုန်၏။

အခဏ်း-၃၀

တဒ္ဒိတ် ပုဒ်များ

Nominal Derivations.

နာမ်ပုဒ်တို့၏ နောက်၌ ပစ္စည်းတို့ကို ဆက်သွယ်၍ အသုံး
 ပြုသည်ကို တဒ္ဒိတ် ဟု ခေါ်၏။

ပုံစံ

ဝါသိဋ္ဌော = ဝသိဋ္ဌ၏ သား
 (ဝသိဋ္ဌ ပုဒ်နောက် အမျိုးအနွယ် ဟူသော အနက်၌
 ဏပစ္စည်း သက်၏။)

ဘာဂိနေယျော = နှမ၏ သား (တူ)
 (ဘဂိနီ ပုဒ်နောက် အမျိုးအနွယ် ဟူသော အနက်၌
 ဏေယျပစ္စည်း သက်၏။)

နာဝိကော = လှေသူကြီး
 (နာဝါ ပုဒ်နောက် ကူးမြောက်ခြင်း အနက်၌ ဣက
 ပစ္စည်း သက်၏။)

ပစ္ဆိမော = နောက်၌ ဖြစ်သော
 (ပစ္ဆာ ပုဒ်နောက် ဖြစ်ခြင်းအနက်၌ ဣမ ပစ္စည်း
 သက်၏။)

သုန္ဒရတရံ = အလွန်ကောင်းသော

(သုန္ဒရ ပုဒ်နောက် အလွန် ဟူသော အနက်၌ တရ ပစ္စည်းသက်၊ တမ ပစ္စည်း သက်လျှင် “အလွန် အလွန်” ဟူသော အနက် ရ၏။)

ဒဏ္ဍိ = တုတ်ရှိသောသူ

(ဒဏ္ဍ သဒ္ဓါနောက် ရှိခြင်း အနက်၌ ဤ ပစ္စည်းသက်။)

မှတ်ချက်။ ။ဏပစ္စည်း စသည်၌ ဏကြီးကား ပုဒ်၏ အစ၌ရှိသော ရဿ သရကို ဒီဃပြုရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ အ-အက္ခရာသာ ပစ္စည်း အဖြစ်ဖြင့် ကြွင်း၏။

ဂုဏဝါ = ဂုဏ်ရှိသူ

(ဂုဏပုဒ်နောက် ရှိခြင်းအနက်၌ ဝန္တပစ္စည်းသက်၏။)

သတိမာ = သတိရှိသူ

(သတိပုဒ်နောက် ရှိခြင်းအနက်၌ မန္တပစ္စည်းသက်၏။)

မနုဿတ္တံ = လူ့အဖြစ်

(မနုဿ ပုဒ်နောက် အဖြစ် ဟူသော အနက်၌ တ္တ ပစ္စည်း သက်၏။)

မနုဿတာ = လူ့အဖြစ်

(မနုဿ ပုဒ်နောက် အဖြစ် ဟူသော အနက်၌ တာ ပစ္စည်းသက်၏။)

ဧကက္ခတ္တံ = တကြိမ်တခါ

(ဧက ဟူသော သင်္ချာ ပုဒ်နောက် အကြိမ် ဟူသော အနက်၌ က္ခတ္တံ ပစ္စည်းသက်၏။)

မှတ်ချက်။ ။တဒ္ဓိတ်သည် သာမညတဒ္ဓိတ်၊ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၊ အပျယ တဒ္ဓိတ် ဟူ၍ အကျဉ်းအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိရာ ဝါသိဋ္ဌော စသည်ကား

သာမည တဒ္ဓိတ်တည်း၊ မနုဿတ္တံ စသည်ကား ဘာဝတဒ္ဓိတ်တည်း၊
ဧကက္ခတ္တံ၊ စသည်ကား အဗျယ တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဤ၌ တဒ္ဓိတ် သဘောကို
သိစေရန် အမြွက်မျှသာ ပြလိုက်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ ဧနီ သုခံ ဝသတိ။
- ၂။ နာဓိကော နာဝါယ နဒိ° တရတိ။
- ၃။ နတ္ထိ ဗာလေ သဟာယတာ။
- ၄။ ဂုဏဝန္တာ ဥပါသကာ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၅။ မရမ္မရဋ္ဌေ တဏှုလံ သုန္ဒရတရံ ဟောတိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ လူ့အဖြစ် မည်သည် ရခဲ၏။
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရဟန်းတို့သည် များသော အားဖြင့်
အဘိဓမ္မာတတ်သူတို့ (အဘိဓမ္မိကာ) ဖြစ်ကုန်၏။
- ၃။ ကျွန်ုပ်၏ ဣသညံ တရားကို နာ၏။
- ၄။ ဣတိရှိသော ယောက်ျားတို့နှင့် တကွ ကျွန်ုပ်တို့
သည် ရွာမှ ထွက်ကုန်ပြီ။
- ၅။ ဂုဏ်ရှိသော တပည့်နှင့်တကွ ဆရာသည် ရွာနိဂုံး
တို့၌ လှည့်လည်ကုန်၏။

အခဏ်း-၃၁

ကိတ်ပုဒ်များ

Verbal Derivations.

ဓာတ်၏ နောက်၌ -ဏ, တဗ္ဗ, တ, တွာ, တုံ စသော ကိတ်ပစ္စည်းများ သက်ထားသော ပုဒ်မျိုးကို ကိတ်ပုဒ် ဟု ဆိုသည်။ ဤ ကိတ်ပုဒ်ဟူသည် နာမ်ပုဒ် အထူးပင် ဖြစ်သည်။

ကတ္တားအနက်၌ စီရင်ထားသော ကိတ်ပုဒ် အချို့တို့ကို အောက်၌ ဖော်ပြပေအံ့။

ဂတ = သွားသော

အာဂတ = လာသော

မတ = သေသော

ဘူတ = ဖြစ်သော

သုတ္တ = အိပ်သော

ဩတိဏ္ဏ = သက်သော

အာရဠ = တက်သော

နဟာတ = ရေချိုးသော

ဌိတ = ရပ်နေသော

နိသိန္ဓ = ထိုင်နေသော

ကုဒ္ဒ = အမျက်ထွက်သော

တိဏ္ဏ = ကူးမြောက်သော

ပတိတ = ကျသော

နိက္ခန္တ = ထွက်သော

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

၁။ ဒွေ မနုဿာ ဣတော ဂတ။

၂။ ဣမသ္မိံ သတ္တာဟေ ပဝတ္တိပဏ္ဏံ နာ'ဂတံ။

၃။ သာ အာဂန္တာ မဂ္ဂေ ဌိတ။

၄။ ပုညံ ကတွာ မတာ သဂ္ဂံ ဂမိဿန္တိ။

၅။ ရုက္ခတော ပတိတော ဝါနရော တသ္မိံ ယေဝ ဌာနေ မတော။

သာမည တဒ္ဓိတ်တည်း၊ မနုဿတ္တံ စသည်ကား ဘာဝတဒ္ဓိတ်တည်း၊
 ဧကက္ခတ္တံ စသည်ကား အဗျယ တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဤ၌ တဒ္ဓိတ် သဘောကို
 သိစေရန် အမြဲမျှသာ ပြလိုက်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
 မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ ဓနီ သုခံ ဝသတိ။
- ၂။ နာဓိကော နာဝါယ နဒိ° တရတိ။
- ၃။ နတ္ထိ ဗာလေ သဟာယတ။
- ၄။ ဂုဏဝန္တာ ဥပါသကာ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၅။ မရမ္မရဋ္ဌေ တဏှုလံ သုန္ဒရတရံ ဟောတိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ လူ့အဖြစ် မည်သည် ရခဲ၏။
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရဟန်းတို့သည် များသော အားဖြင့်
 အဘိဓမ္မာတတ်သူတို့ (အဘိဓမ္မိကာ) ဖြစ်ကုန်၏။
- ၃။ ကျွန်ုပ်၏ ဣသံသည် တရားကို နာ၏။
- ၄။ တုတ်ရှိသော ယောက်ျားတို့နှင့် တကွ ကျွန်ုပ်တို့
 သည် ရွာမှ ထွက်ကုန်ပြီ။
- ၅။ ဂုဏ်ရှိသော တပည့်နှင့်တကွ ဆရာသည် ရွာနိဂုံး
 တို့၌ လှည့်လည်ကုန်၏။

အခဏ်း-၃၁

ကိတ်ပုဒ်များ

Verbal Derivations.

ဓာတ်၏ နောက်၌ -ဏ, တဗ္ဗ, တ, တွာ, တုံ စသော ကိတ်ပစ္စည်းများ သက်ထားသော ပုဒ်မျိုးကို ကိတ်ပုဒ် ဟု ဆိုသည်။ ဤ ကိတ်ပုဒ်ဟူသည် နာမ်ပုဒ် အထူးပင် ဖြစ်သည်။

ကတ္တားအနက်၌ စီရင်ထားသော ကိတ်ပုဒ် အချို့တို့ကို အောက်၌ ဖော်ပြပေအံ့။

ဂတ = သွားသော

အာဂတ = လာသော

မတ = သေသော

ဘူတ = ဖြစ်သော

သုတ္တ = အိပ်သော

ဩတိဏ္ဏ = သက်သော

အာရဠ = တက်သော

နဟာတ = ရေချိုးသော

ဌိတ = ရပ်နေသော

နိသိန္ဒ = ထိုင်နေသော

ကုဒ္ဒ = အမျက်ထွက်သော

တိဏ္ဏ = ကူးမြောက်သော

ပတိတ = ကျသော

နိက္ခန္တ = ထွက်သော

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

၁။ ဒွေ မနုဿာ ဣတော ဂတ။

၂။ ဣမသ္မိံ သတ္တာဟေ ပဝတ္တိပဏ္ဏံ နာ'ဂတံ။

၃။ သာ အာဂန္တာ မဂ္ဂေ ဌိတာ။

၄။ ပုညံ ကတွာ မတာ သဂ္ဂံ ဂမိဿန္တိ။

၅။ ရုက္ခတော ပတိတော ဝါနရော တသ္မိံ ယေဝ ဌာနေ မတော။

၆။ ကုဒ္ဓေါ အတ္တံ န ဇာနာတိ၊ ကုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ န ပဿတိ။

၇။ ရုက္ခတော ဩတိဏ္ဏော ပက္ခိ ဒါရကေန မာရိတော ဟောတိ။

မှတ်ချက်။ ။ ၂-နိပါတ်ဘာသာပြန်ပုံစံ၌ နာဂတံကို န အာဂတံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နောက် အာသရကြောင့် ရှေ့ အသရကို ချေ၊ သရကင်းသော န ဗျည်းကို နောက် အာသရသို့ ကပ် နာဂတံ ပြီး၏။

ပါဠိဆို ဖြန့်ပါ

၁။ သူသည် ရွာသို့ သွား၍ လာသည်။

၂။ လူတို့သည် ထမင်းကိုစားရန် အိမ်သို့ သွားကြသည်။

၃။ မကောင်းမှုပြု၍ သေသော သူတို့သည် ငရဲသို့ သွား ရောက်ကုန်လတ္တံ့။

၄။ မနွေက တောသို့ သွားသော ယောက်ျားသည် မြေ ကိုက်၍ သေပြီ။

၅။ ရွာမှ ထွက်သော နွားမတို့သည် လယ်၌ မြက်တို့ကို စားကုန်ပြီ။

၆။ အိမ်မှ လာသော သူငယ်မတယောက်သည် ထိုင်နေ သော သူငယ်မတယောက်ကို ရိုက်ပြီ။

၇။ အမျက်ထွက်သော မင်းသည် မြို့သို့ ရောက်လာ သော လူအားလုံးတို့ကို သတ်အပ်ကုန်ပြီ။

ကံ အနက်၌ ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်များလည်း ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် အချို့ကို အောက်၌ ဖော်ပြပေအံ့။

ပစိတ = ချက်အပ်သော

ဟဋ္ဌ = ဆောင်အပ်သော

ကတ = ပြုအပ်သော

အာဟဋ္ဌ = ဆောင်ယူအပ်

ဟတ = သတ်အပ်သော

သော

ဘုတ္တ = စားအပ်သော	ဝုတ္တ = ဆိုအပ်သော
ကိတ = ဝယ်အပ်သော	ဝန္တိတ = ရှိခိုးအပ်သော
သုတ = ကြားအပ်သော	ပူဇိတ = ပူဇော်အပ်သော
ဒိန္တ = ပေးအပ်သော	ဘိန္တ = ကွဲသော (ဝါ) ခွဲအပ်သော
ဒဋ္ဌ = ကိုက်အပ်သော	
ခါဒိတ = ခဲအပ်သော	နိတ = ဆောင်သွားအပ်သော
ကထိတ = ပြောဆိုအပ်သော	
ဒေသိတ = ဟောကြားအပ်သော	ပဟဋ္ဌ = ရိုက်အပ်သော
	ဉ္ဇတ = သိအပ်သော
ပက္က = ချက်အပ်သော	ဆိန္တ = ဖြတ်အပ်သော

လွေကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

၁။ ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဒေသိတော။

၂။ တေန သြဒနော ပဓိတော။

၃။ ကညာယ ပဓိတံ ဘတ္တံ သုနခေန ဘုတ္တံ ဟောတိ။

၄။ စောရေဟိ ဟဋ္ဌာ ဂေါဏာ သာမိကေဟိ ပုန အာဟဋ္ဌာ ဟောန္တိ။

၅။ ဣမေဟိ ကထိတကထံ အမ္ပေဟိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။

၆။ ဣမိနာ ဝဗ္ဗကိနာ ဗဟူနိ ဂေဟာနိ ကတနိ။

၇။ ဘဂဝါ ဒေဝမနုဿေဟိ ဝန္တိတော ပူဇိတော စ ဟောတိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ ပညာရှိသည် ပြုအပ်သော အမှုမည်သည် ချီးမွမ်း
အပ်သည် ဖြစ်၏။
- ၂။ မြွေသည် ကိုက်အပ်သော သူငယ်ကို ဆေးဆရာ၏
အထံသို့ ဆောင်အပ်သည် ဖြစ်၏။
- ၃။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပေးရှုအပ်သော အဝတ်တို့ကို
ရဟန်းတို့သည် ဆောင်ယူအပ်ကုန်၏။
- ၄။ ကုန်သည်တို့သည် ဆောင်ယူလာအပ်သော ဘဏ္ဍာ
တို့ကို ကျွန်ုပ်တို့သည် ဝယ်အပ်ကုန်၏။
- ၅။ သတို့သမီးသည် ချက်အပ်သော ထမင်းကို ထိုသူမ၏
မောင်တို့သည် စားအပ်၏။
- ၆။ သူဌေးသည် ပြုလုပ်အပ်သော ပြာသာဒ်သည် မွေ့
လျော်ဘွယ်ရှိ၏။
- ၇။ အစ်ကိုသည် ရိုက်အပ်သော သူငယ်သည် ငို၏။

အခန်း-၃၂

ကိစ္စ ပစ္စည်းများ

တဗ္ဗ, အနိယ ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့သည် များ
သောအားဖြင့် ကံ အနက်, ကာလ သုံးပါးစလုံး၌ ဖြစ်သော
ကိုတ်ပုဒ်များ ဖြစ်ကုန်၏။

ပုံစံများ

ဝန္တိတဗ္ဗ = ရှိခိုးအပ်သော သိက္ခိတဗ္ဗ = သင်ကြားအပ်
ပူဇေတဗ္ဗ = ပူဇော်အပ်သော သော

ပစိတဗ္ဗ = ချက်အပ်သော	ခေဝိတဗ္ဗ = ဆေးအပ်
ဘုဠိတဗ္ဗ = စားအပ်သော	သော (ဖွပ်လျော် အပ်
ဒါတဗ္ဗ = ပေးအပ်သော	သော)
ဒေသေတဗ္ဗ = ဟောကြား	ဩဝဒိတဗ္ဗ = ဆုံးမအပ်
အပ်သော	သော
ကာတဗ္ဗ = ပြုအပ်သော	ဆိန္ဒိတဗ္ဗ = ဖြတ်အပ်သော
ဟရိတဗ္ဗ = ဆောင်သွားအပ်	ကရဂီယ = ပြုအပ်သော
သော	သဝဏီယ = နာအပ်သော
ရက္ခိတဗ္ဗ = စောင့်ရှောက်အပ်	ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗ = လုပ်ကျွေးအပ်
သော	သော
ပါတဗ္ဗ = သောက်အပ်သော	

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

- ၁။ အာစရိယေန သိဿာ ဩဝဒိတဗ္ဗာ။
- ၂။ တုဇ္ဈဟိ ဒါနာနိ ဒါတဗ္ဗာနိ၊ သီလာနိ ရက္ခိတဗ္ဗာနိ၊
ပညာနိ ကာတဗ္ဗာနိ။
- ၃။ ဒဟရကာလေယေဝ သိပ္ပါနိ သိက္ခိတဗ္ဗာနိ။
- ၄။ ဗုဒ္ဓေါ ဒေဝမနုဿေဟိ ဝန္တိတဗ္ဗော ပူဇေတဗ္ဗော စ။
- ၅။ သဗ္ဗေဟေဝ ဓမ္မော သဝဏီယော။
- ၆။ ဣမာနိ ခေဝိတဗ္ဗာနိ ဝတ္ထာနိ ဒါသိယာ
ဒါတဗ္ဗာနိ။
- ၇။ ဣဒံ တေ ဘုဠိတဗ္ဗံ၊ ဣဒံ တေ န ဘုဠိတဗ္ဗံ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ ရဟန်းတို့သည် တရားကို ဟောအပ်၏၊ လူတို့သည် နာအပ်၏။
- ၂။ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ မေတ္တာကို ပွားများအပ်၏။
- ၃။ ယောက်ျားသည် အလုပ်ကို လုပ်အပ်၏။
- ၄။ သား သမီးတို့သည် မိဘတို့ကို လုပ်ကျွေး အပ်ကုန်၏။
- ၅။ ဆရာသမား တို့အား အရိုအသေကို ပြုအပ်၏။
- ၆။ သင်တို့၏ အစာကို သူတောင်းစား အားလည်း ပေးအပ်၏။
- ၇။ ဤ(အရာ)ကို သင်သည် သောက်အပ်၏၊ ဤ(အရာ)ကို သင်သည် မသောက်အပ်။

အခဏ်း-၃၃

မာန, အန္တ ပစ္စည်းများ

Present Participle.

မာန, အန္တ ပစ္စည်းတို့သည် ဝတ္တမာန် ဟူသော ဖြစ်ဆဲ ကာလ၌ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်း ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ သည်လည်း ကိတ်ပုဒ်များ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဤ၌ မာန ဟူသော အစိတ်အပိုင်းသည် ဣတ္ထိလိင်အရာ၌ မာနာ-ဟု ဖြစ်လာ၏။ အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ကဲ့သို့ ပဒမာလာ စဉ်ရသည်။

န္တ ဟူသော အစိတ်အပိုင်းကား န္တိ-ဟု ဖြစ်လာ၏။ ဤ ကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ကဲ့သို့ ပဒမာလာ စဉ်ရသည်။

	ပုံစံ	
ပုရိသော ဂစ္ဆမာနော	}	ယောက်ျားသွားလျက်
ပုရိသော ဂစ္ဆန္တော		
ဂစ္ဆမာနော ပုရိသော	}	သွားသော ယောက်ျားသည်
ဂစ္ဆန္တော ပုရိသော		
ဣတ္ထိ ဂစ္ဆမာနာ	}	မိန်းမသည် သွားလျက်
ဣတ္ထိ ဂစ္ဆန္တိ		
ဂစ္ဆမာနာ ဣတ္ထိ	}	သွားသော မိန်းမသည်
ဂစ္ဆန္တိ ဣတ္ထိ		

နောက်ထပ် ပုံစံများ

ကရောန္တ = ပြုသော၊ ပြုလျက်	ဟသန္တ	}	ရယ်ရွှင်သော၊
	ဟသမာန		ရယ်ရွှင်လျက်
ဒေန္တ = ပေးသော၊ ပေးလျက်	ဓာဝန္တ = ပြေးသော၊ ပြေးလျက်		
ရောဒန္တ	}	ငိုသော၊ ငိုလျက်	ဝိဟရန္တ = နေသော၊ နေလျက်
ရောဒမာန			
ဘုဉ္ဇန္တ	}	စားသော၊ စားလျက်	ဝဒန္တ
ဘုဉ္ဇမာန			
ဝိက္ခိဏန္တ = ရောင်းသော၊ ရောင်းလျက်	ဘာသန္တ	}	ပြောသော၊ ပြောလျက်
	ယာစန္တ = တောင်းသော၊ တောင်းလျက်		

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာ့သို့ မြန်မာ့

- ၁။ ပါပံ ကရောန္တာ ဒုက္ခံ၊ ဝိဒန္တိ။
- ၂။ ဒါနံ ဒေန္တာ သဂ္ဂံ ဂမိဿန္တိ။
- ၃။ ဒါရကာ မဂ္ဂေ ဓာဝန္တာ ကိဋ္ဌန္တိ။

- ၄။ သော ရောဒမာနော ဂစ္ဆတိ။
 ၅။ ယုဝတီ မာလံ ပိဋ္ဌန္တိတွာ ဟသန္တိ တိဋ္ဌတိ။
 ၆။ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော ဓမ္မံ ဒေသေသိ။
 ၇။ ကညာ ဟသမာနာ နဟာယတိ။

ပါဠိဆို ပြန်ပါ

- ၁။ သူသည် ရယ်ရှင်လျက် ရပ်နေ၏။
 ၂။ သူငယ်တို့သည် ငိုကုန်လျက် သွားကုန်၏။
 ၃။ သင်သည် စကားပြောလျက် (စာ) ရေး၏။
 ၄။ သူငယ်သည် လမ်း၌ ပြေးလျက် ကစား၏။
 ၅။ ကုန်သည်တို့သည် ဥစ္စာဘဏ္ဍာတို့ကို ရောင်းကုန်
 လျက် ရွာ၌ လှည့်လည်ကုန်၏။
 ၆။ သူငယ်မသည် ငိုလျက် ထိုင်နေ၏။
 ၇။ သူတောင်းစားတို့သည် အစာကို တောင်းကုန်လျက်
 ရပ်နေကုန်၏။

မာနပစ္စည်းကို ကံ အနက်၌လည်း စီရင်အပ်၏။

ပုံစံ

ဘုဠိယမာန
 = စားအပ်သော

အာဟရိယမာန
 = ဆောင်ယူအပ်သော

နိယမာန
 = ဆောင်သွားအပ်သော

ပဟရိယမာန
 = ရိုက်အပ်သော

ဝုစ္စမာန
 = ဆိုအပ်သော

ပစ္စမာန
 = ချက်အပ်သော

ဝန္တိယမာန
 = ရှိခိုးအပ်သော

ဒိယမာန
 = ပေးအပ်သော

ဤသို့ စသည်တို့တည်း။

ပုံစံ

တုမှေဟိ ဘုဒ္ဓိယမာနော အာဟာရော ယာစကဿပိ
ဒါတဗ္ဗော။

သင်တို့သည် စားအပ်သော အစာကို သူတောင်း
စားအားလည်း ပေးအပ်၏။

ပုရိသေန ဆိန္ဒိယမာနော ရုက္ခော ဂေဟဿ ဥပရိ
ပတိဿတိ။

ယောက်ျားသည် ဖြတ်အပ်သော သစ်ပင်သည် အိမ်
၏ အပေါ်၌ ကျလတ္တံ့။

မယာ ဒီယမာနံ ဘုဒ္ဓိတုံ ဗဟူ ယာစကာ အာဂ-
တာ။

ကျွန်ုပ်သည် ပေးအပ်သည်ကို စားခြင်းငှါ များစွာသော
သူတောင်းစားတို့သည် လာကုန်၏။

အခန်း-၃၄

ပုဗ္ဗကာလကြိယာ

Past Participle.

ကြိယာတို့တွင် အဆုံးဖြစ်သော ကြိယာကို မပြုလုပ်မီ
ရှေးက ပြုနှင့်သော ကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ဟု ခေါ်၏။

ပုံစံ

သော ဓမ္မံ သုတွာ အာဂစ္ဆတိ။

သူသည် တရားကို နာ၍ လာ၏။

ဤ၌ နာ၍ ဟူသော ကြိယာကို သူ မရောက်လာမီ ရှေး
က ပြုနှင့်သော ကြိယာ ဖြစ်၍ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာ ဟု ခေါ်၏။

အဆုံးသတ် ကြိယာ မပါဘဲ ပုဗ္ဗကာလကြိယာမျှဖြင့် ဝါကျတစ်ခုကို ပြည့်စုံအောင် မပြုလုပ်နိုင်၊ ဤ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာများကို ကြိယာဟူ၍ ခေါ်ဆိုနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့ကို နိပါတ်ပုဒ်များ၌ ရေတွက်ရသည် ဟု မှတ်လေ။

ပုံစံများ

ကတွာ = ပြု၍	ဒတွာ = ပေး၍
ဂန္ဓာ = သွား၍	ရက္ခိတွာ = စောင့်ရှောက်၍
အာဂန္ဓာ = လာ၍	ဓာဝိတွာ = ပြေး၍
ပစိတွာ = ချက်၍	ဌတွာ = ရပ်နေ၍
ဘုဉ္ဇိတွာ = စား၍	နိဿိတွာ = ထိုင်နေ၍
ခါဒိတွာ = ခဲ့၍	ဥဌဟိတွာ = ထ၍
သယိတွာ = အိပ်၍	ဂဟေတွာ = ယူ၍
နိက္ခမိတွာ = ထွက်၍	လဘိတွာ = ရ၍
ဩစိနိတွာ = ဆုတ်ခူး၍	ဝိဋ္ဌန္တိတွာ = ပန်ဆင်၍
နဟာတွာ = ရေချိုး၍	အာရဟိတွာ = တက်၍

တွာ ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသော ဤ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာ ပုဒ်များကို ကတွာန, ဂန္ဓာန-စသည်ဖြင့် တွာန ပစ္စည်း သက်၍လည်း ပြီးသည် ဟု မှတ်လေ။

အာဂမ္မ = လာ၍	နိက္ခမ္မ = ထွက်၍
ဩရုယု = သက်၍	လဒ္ဓါန } = ရ၍
အာရုယု = တက်၍	လဒ္ဓါ }
အာဒါယ = ယူ၍	ကာတုန = ပြု၍

ဤသို့ စသော ပြယုဂ်များကား ဆိုခဲ့ပြီး လက္ခဏာများထက် ထူးခြားသော ပြယုဂ်များ ဖြစ်ကြသည်။

လေ့ကျင့်ရန်
မြန်မာသို့ မြန်ပါ

- ၁။ တံ့ ဂတိန္ဒာ အာဂစ္ဆတိ။
- ၂။ တုမေ ဝိဟာရံ ဂတိန္ဒာ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တထ။
- ၃။ မနုဿာ ဩဒနံ ပဓိတွာ ဘုဉ္ဇန္တိ။
- ၄။ သော နဟာတွာ အာဂစ္ဆတိ။
- ၅။ သိဟော ဓာဝိတွာ မိဂံ မာရေသိ။
- ၆။ သာ အာဂတိန္ဒာ မဂ္ဂေ အဋ္ဌာသိ။
- ၇။ ဝိတာ ဂေဟာ နိက္ခမိတွာ ဝနံ အဂမာသိ။
- ၈။ ယုဝတီ မာလံ ဝိဇ္ဇန္တိတွာ ဂစ္ဆတိ။
- ၉။ မယံ နဂရံ ဂတိန္ဒာ ဘဏ္ဍာနိ ကိဏိဿာမ။
- ၁၀။ ဒါနံ ဒတွာ သီလံ ရက္ခိတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ သင်သည် စား၍ လာလော့။
- ၂။ သူငယ်သည် ပြေး၍ အိမ်သို့ သွား၏။
- ၃။ နွားတို့သည် မြက်ကို စား၍ ရေကို သောက်ကုန်၏။
- ၄။ သတို့သမီးသည် အိမ်သို့ သွား၍ ထမင်းကို ချက်၏။
- ၅။ ကျွန်ုပ်သည် ရေချိုး၍ ထမင်းကို စား၏။
- ၆။ မြန်မြန် သွား၍ ကြည့်လော့။
- ၇။ သူသည် လေးကို ယူ၍ တောသို့ သွား၏။
- ၈။ သူငယ်သည် သစ်ပင်သို့ တက်၍ သစ်သီးတို့ကို ဆွတ်
ခူး၏။
- ၉။ သီလကို စောင့်၍ ကုသိုလ်ကို ရကုန်၏။
- ၁၀။ ကျွန်ုပ်သည် ပန်းတို့ကို ဆွတ်ခူး၍ စေတီတော်ကို
ပူဇော်အံ့။

အခန်း-၃၅

တုံပစ္စယန္တပုဒ်များ

Infinitive Mood.

တစုံတခု ပြုလိုကြောင်းကို ပြဆိုရန်အတွက် တုံပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ကြိယာပုဒ်များကို ထည့်၍ သုံးရလေသည်။

ပုံစံ

အဟံ ပါဠိဘာသံ ဥဂ္ဂဏှာမိ။
ကျွန်ုပ်သည် ပါဠိဘာသာကို သင်ယူ၏။

ဤဝါကျဖြင့် ကျွန်ုပ် ပါဠိဘာသာ သင်ယူနေကြောင်းကို ပြဆို၏။ ယခု ပါဠိဘာသာ မသင်ရသေး၍ သင်ယူလိုကြောင်းကို ပြောဆိုရာ၌-

အဟံ ပါဠိဘာသံ ဥဂ္ဂဏှိတုံ ဣစ္ဆာမိ။
ကျွန်ုပ်သည် ပါဠိဘာသာကို သင်ယူခြင်းငှါ အလိုရှိ၏-
ဟု တုံပစ္စယန္တပုဒ်ကို ထည့်၍ သုံးရလေသည်။

ပုံစံများ

ပစိတုံ = ချက်ခြင်းငှါ	သောတုံ	} = နာခြင်းငှါ
ကာတုံ	သုဏှိတုံ	
ကတ္တံ	ဥပဋ္ဌာတုံ = လုပ်ကျွေးခြင်းငှါ	
ဂန္တံ = သွားခြင်းငှါ	ဟိရိတုံ = ဆောင်သွား	
ဒါတုံ = ပေးခြင်းငှါ		ခြင်းငှါ
ဘုဋ္ဌိတုံ	အာဟရိတုံ = ဆောင်လာ	
ဘောတ္တံ		ခြင်းငှါ
ဝိက္ခိဏှိတုံ = ဧရင်းခြင်းငှါ	ကထေတုံ = ပြောဆိုခြင်းငှါ	

ပါတုံ	} = သောက်	လဒ္ဓါ	} = ရခြင်းငှါ	
ဝိဝိတုံ		ခြင်းငှါ		လဘိတုံ
လိဝိတုံ = ရေးခြင်းငှါ		ဝန္ဒိတုံ = ရှိခိုးခြင်းငှါ		

ဤသို့ စသော တုံ ပစ္စယန္တ ပုဒ်များကို နိပါတ်ပုဒ်၌ ထည့်သွင်း၍ ရေတွက်ရသည်။

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ တုံ ဝန္တံ ဣစ္ဆာသိ။
- ၂။ အဟံ ဝန္တံ န ဣစ္ဆာမိ။
- ၃။ ကိံ တုံ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆာသိ။
- ၄။ အာမ အဟံ ဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆာမိ။
- ၅။ တုံ ပါဠိဘာသာယ ကထေတုံ သက္ကောသိ။
- ၆။ အဟံ ထောက် ကထေတုံ သက္ကောမိ။
- ၇။ တုံပိ ကထေတုံ သက္ကောသိ။
- ၈။ အဟမ္ပိ ကထေတုံ သက္ကောမိ။
- ၉။ တေ ဓမ္မံ သုဏီတုံ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၁၀။ မယံ တိဂုဗ္ဗစေတိယံ ဝန္ဒိတုံ ဂစ္ဆာမ။

မြန်မာသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သူသည် သွားခြင်းငှါ အလိုရှိ၏။
- ၂။ ကျွန်ုပ်သည် သောက်ခြင်းငှါ အလိုရှိ၏။
- ၃။ ကျွန်ုပ်သည် နွားကို ဆောင်လာရန် ရွာသို့ သွား၏။
- ၄။ သူတို့သည် တရားကို နာရန် ကျောင်းသို့ သွားကုန်၏။

- ၅။ သင်သည် ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းငှါ အလိုရှိသလော။
 ၆။ သင်တို့သည် ဥစ္စာတို့ကို ရောင်းရန် မြို့၌ လှည့်လည်
 ကုန်လော့။
 ၇။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အလှူဒါနကို ပေးခြင်းငှါ အလိုရှိ၏။
 ၈။ ကျွန်ုပ်သည် တရားကို နာရန် ကျောင်းသို့ သွား၏။
 ၉။ သူတို့သည် ရဟန်း သံဃာကို လုပ်ကျွေးရန် အရံ
 (ကျောင်း)သို့ လာကုန်၏။
 ၁၀။ ကျွန်ုပ်သည် စာကို ရေးခြင်းငှါ အလိုရှိ၏။

အခဏ်း-၃၆

ကာရိတ်

Causal Form.

ပြုစေသည်၊ ချက်စေသည် စသည်ဖြင့် တဆင့်ခိုင်း၍ပြု
 သော ကြိယာမျိုးကို ကာရိတ် ဟု ခေါ်၏။

ထို ကာရိတ် ကြိယာများကို ဓာတ်နှင့်ဝိဘတ် အကြား
 ဧက၊ ဧယ၊ ဧာပေ၊ ဧာပယ ဟူသော ပစ္စည်း လေးပါး
 တို့တွင် တပါးပါးကို သက်၍ ပြီးစေရသည်။ ပုဒ်ပြီးသော
 အခါ ဧ၊ အယ၊ အာပေ၊ အာပယ မျှသာ ကြွင်း၍ အနုဗန်
 ဖြစ်သော ဣကြီးကား ပျောက်ပျက်၏။ (ဣ အနုဗန်ကား
 ဓာတ်၏ အစ သရ ဝုဒ္ဓိရောက်သည်ကို သိစေရန် အတွက်သာ
 ဖြစ်၏။)

ကရောတိ ဟူသော ကြိယာပုဒ်ဖြင့် ကာရေတိ၊ ကာရယ-
 တိ၊ ကာရာပေတိ၊ ကာရာပယတိ-ဟူ၍ ကာရိတ်ပုဒ် လေးမျိုး
 ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုလေးမျိုးစလုံး၌ပင် ပြုစေ၏-ဟူသော အနက်
 တခုသာ ထွက်သည်။

ပုံစံ အချို့

ပါစေတိ = ချက်စေ၏ ဂဏှာပေတိ = ယူစေ၏
 နဟာပေတိ = ရေချိုးစေ၏ သယာပေတိ = အိပ်စေ၏
 ဘောဇေတိ = စားစေ၏ ဟရာပေတိ = ဆောင်သွား
 နိသိဒါပေတိ = ထိုင်စေ၏ စေ၏
 ဆိန္ဒာပေတိ = ဖြတ်စေ၏ အာဟရာပေတိ = ဆောင်
 ဒါပေတိ = ပေးစေ၏ လာစေ၏

စောရေတိ စသောကြိယာပုဒ်များသည်လည်း ကာရေတိ စသော ကြိယာပုဒ်များနှင့် မခြားနား သကဲ့သို့ ထင်ရသော် လည်း၎င်းတို့ကား စုရာဒိဂိုဏ်း ဧက၊ ဣယ ပစ္စည်းများသက် ခြံပြီးသော သက်သက်သော ကတ္တုရုပ်များသာ ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းတို့၏ ကာရိုတ် ပုဒ်များကို ဣာပေ၊ ဣာပယ နှစ် ပစ္စည်းဖြင့်သာ ပြီးစေ၏။

ပုံစံ

စောရာပေတိ၊ စောရာပယတိ = ခိုးယူစေ၏
 မာရာပေတိ၊ မာရာပယတိ = သတ်စေ၏
 ဒေသာပေတိ၊ ဒေသာပယတိ = ဟောကြားစေ၏
 ပါတာပေတိ၊ ပါတာပယတိ = ကျစေ၏
 ဌပါပေတိ၊ ဌပါပယတိ = ထားစေ၏
 ယောဇာပေတိ၊ ယောဇာပယတိ = ယှဉ်စေ၏

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

- ၁။ သေဋ္ဌိ ဝဗျကိံ ဂေဟာနိ ကာရာပေတိ။
- ၂။ မာတာ ဒါရကံ ပေါက္ခရဏိံ နေတွာ နဟာပေတိ။
- ၃။ အမှာကံ ပိတာ ပိဟာရံ ဂန္ဓာ ဘိက္ခူ ဘောဇာ-
ပေတိ။

- ၄။ တာ ဣတ္ထိယော ဒါသိယော ဘတ္တံ ပစာပေန္တိ။
 ၅။ ပါပကာရိနော ပုရိသာ အတ္တနော ဒါသေဟိ ဗဟူ
 မိဂေ မာရာပေန္တိ။
 ၆။ ဂရု သိဿေ ဓမ္မံ ဥဂ္ဂဏှာပေတိ။
 ၇။ သာမိကော ဒါသေဟိ ဥယျာနေ ဗဟူ ရုက္ခေ ဆိန္ဒာ-
 ပေတိ။
 ၈။ တုမေ ဘာတရေဟိ ဘဏ္ဍာနိ ဂါမံ ဟရာပေထ။
 ၉။ မယံ တေဟိ ပုရိသေဟိ အမှာကံ ခေတ္တာနိ ကသာ-
 ပေဿာမ။
 ၁၀။ သဗ္ဗေသု သတ္တေသု မေတ္တာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။

ပါဠိသို့ ပြန်ပါ

- ၁။ သူကြွယ်သည် ရဟန်းတို့ကို တရားကို ဟောစေ၏။
 ၂။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လယ်သို့ သွား၍ နွားတို့ကို မြက်ကို
 စားစေကုန်၏။
 ၃။ သူတို့သည် လူတို့ကို တော၌ များစွာသော ကြံပင်တို့
 ကို ဖြတ်စေကုန်၏။
 ၄။ လက်သမားသည် အလုပ်သမားတို့ကို များစွာသော
 ဘဏ္ဍာတို့ကို လုပ်စေ၏။
 ၅။ ရထားထိန်းသည် ကျွန်တို့ကို မြင်းနှစ်ကောင်ကို
 ယူဆောင်စေ၏။
 ၆။ ဥစ္စာရှင်တို့သည် သူတို့၏ သားတို့ကို အလှူကို ပေး
 စေကုန်၏။
 ၇။ သင်၏ အဘသည် ကြီးသော သစ်ပင်ကို ဖြတ်၍
 ကျစေ၏။

- ၈။ သူဌေးသည် သူဆင်းရဲတို့ကို ဥစ္စာကို ပေးစေ၏။
 ၉။ ဆရာသည် များစွာသော တပည့်တို့ကို တရားကို သင်ယူစေ၏။
 ၁၀။ ကျွန်ုပ်သည် ထိုသတို့သမီးတို့ကို ဈေးမှ ဘဏ္ဍာတို့ကို ယူဆောင်စေအံ့။

အခန်း-၃၇

ဥပသာရပုဒ်များ

Prefixes.

ဓာတ်နှင့် တွဲနေ၍ ဓာတ်၏ အနက်ကို စီရင်တတ်သော သဒ္ဒါကို ဥပသာရပုဒ် ဟု ဆိုသည်။ ထို ဥပသာရပုဒ်သည် အရေအတွက်အားဖြင့် ၂၀-ရှိ၏။

ဥပသာရပုဒ် ၂၀-ကား

ပ, ပရာ, နိ, နီ, ဥ, ဒု, သံ, ဝိ, အဝ, အနု,
 ပရိ, အဓိ, အဘိ, ပတိ, သု, အာ, အတိ, အဝိ, အပ, ဥပ-
 ဟူသော ဤ ၂၀-တည်း။

ဓာတ်နှင့် တွဲနေပုံ ပုံစံများ

ပဘဝတိ (= ပ-ဘူ-တိ) = အမွန်အစဖြစ်၏
 အပ္ပမာဒေါ (= အ-ပမာဒေါ) = မမေ့မလျော့ခြင်း
 (ပ-ဒွေးဘော်ပြုထားသည်)
 ပရာဇေတိ (= ပရာ-ဇိ-တိ) ရှိ၏
 ပရက္ကမတိ (= ပရာ-ကမု-တိ) = အားထုတ်၏ (ပရာ၌
 အာကို ရသပြုထားသည်)
 နိက္ခမတိ = (နိ-ကမု-တိ) = ထွက်သွား၏

နိဟရတိ = (နိ-ဟရ-တိ) = ထုတ်ဆောင်၏
 ဥဂ္ဂစ္ဆတိ = (ဥ-ဂမု-တိ) = အထက်သို့သွား၏
 (တက်၏)

ဒုက္ကရံ (= ဒု-ကရ) = ပြုနိုင်ခဲ့၏
 သင်္ဂစ္ဆတိ (= သံ-ဂမု-တိ) = ပေါင်းဆုံ၏ (သံ၌ နိဂ္ဂ
 ဟိတ်ကို ငပြု)

ဝိဂစ္ဆတိ (= ဝိ-ဂမု-တိ) = ပျောက်ကွယ်၏
 အဝဟရတိ (= အဝ-ဟရ-တိ) = ခိုးယူ၏
 ဩက္ကမတိ (= အဝ-ကမု-တိ) = သက်၏ (အဝကို
 ဩပြုထားသည်)

အနုဘဝတိ (= အနု-ဘူ-တိ) = ခံစား၏
 ပရိ ဘုဉ္ဇတိ (= ပရိ-ဘုဇ-တိ) = သုံးဆောင်၏
 အဓိ ဂစ္ဆတိ (= အဓိ-ဂမု-တိ) = ရ၏
 အဘိက္ကမတိ (= အဘိ-ကမု-တိ) = ရွှေ့သို့တက်၏
 (ကကို ဒွေးဘော် ဆင့်ထားသည်)

ပတိဋ္ဌာတိ (= ပတိ-ဋ္ဌာ-တိ) = တည်၏
 ပဋိက္ကမတိ (= ပတိ-ကမု-တိ) = နောက်သို့ ဆုတ်၏
 (ပတိကို ပဋိ ပြုထားသည်)

သုကရံ (= သု-ကရ) = ပြုလွယ်၏
 အာဂစ္ဆတိ (= အာ-ဂမု-တိ) = လာ၏
 အတိက္ကမတိ (= အတိ-ကမု-တိ) = လွန်မြောက်၏
 မေရုဗ္ဗိ (= မေရုံ-အပိ) = မြင်းမိုရ်တောင်ကို သော်
 လည်း

(ဤ၌ အပိ-သဒ္ဒါ နာမ်ပုဒ်နောက်က နေသည်။ ဤ အပိ သဒ္ဒါကို
 ဥပသာရ ဟု ဆိုရသော်လည်း အခြား ဥပသာရ ပုဒ်များကဲ့သို့ ဓာတ်
 နှင့်တွဲ၍ နေသည်ကို မတွေ့ရချေ။)

အပဂစ္ဆတိ (= အပ-ဂမု-တိ) = ဖဲသွား၏

ဥပဂစ္ဆတိ (= ဥပ-ဂမု-တိ) = ချဉ်းကပ်၏

လွေကျင့်ရန်
မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

- ၁။ ပါပကာရီ အသိနာ မိဂံ ပဟရတိ။
- ၂။ ပဏ္ဍိတာ ပုညကိရိယာသု အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ။
- ၃။ အန္တေဝါသိက တံ ပါဠိဘာသံ ဥဂ္ဂဏှာဟိ။
- ၄။ ပါပံ အရိယေဟိ ဒုက္ကရံ။
- ၅။ ဒေဝမနုဿာ ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မံ သောတုံ သန္တိပတိံ သု။
- ၆။ ဗုဒ္ဓေါ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ ဝိဟရတိ။
- ၇။ ရုက္ခဿ မူလေ ဝါလိကံ ဩကိရထ။
- ၈။ သုနခေါ သုနခိယာ သဟ သိဂါလံ အနုဗန္တိ။
- ၉။ မာရော ဗုဒ္ဓသ္မာ အပဂန္တိ။
- ၁၀။ ဗဟူ ဒေဝတာယော ရတ္တိယာ မဇ္ဈိမေ ယာမေ ဗုဒ္ဓံ ဥပသင်္ကမိံ သု။

ပါဠိသို့ မြန်ပါ

- ၁။ သူခိုးသည် တုတ်ဖြင့် သူကြွယ်ကို ရိုက်၏။
- ၂။ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝကတို့နှင့် တကွ အရံမှ ထွက်တော်မူ၏။
- ၃။ ကောင်းမှုကို ပြုကုန်သော သူတို့သည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။
- ၄။ ပုဏ္ဏား၏ သားသည် အတတ်ကို သင်ယူ၏။
- ၅။ သူသည် ရထားဖြင့် မြို့၌ လှည့်လည်၏။
- ၆။ သူငယ်တို့သည် သစ်ပင်ရင်း၌ သဲကို ဖြန့်ကြဲကုန်၏။

- ၇။ သူယုတ်သည် မကောင်းမှုကို ပြုလွယ်၏။
 ၈။ သင်တို့သည် သွားကြံကုန်၊ ဈေးမှ ဆန်ကို ဆောင်
 လာကြကုန်။
 ၉။ သင်သည် အဘယ်ကျမ်းကို သင်ယူသနည်း။
 ၁၀။ သူသည် မိဘတို့၏ စကားကို မနာယူ။

အခဏ်း-၃၀

နိပါတ်ပုဒ်များ

Particles.

နာမ်, အာချာတ်, ဥပသာရ ဟူသော ပုဒ် သုံးမျိုးတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော လိင် သုံးပါး, ဝိဘတ် ခုနစ်သွယ်, ဝုဏ် နှစ်ပါးတို့ကြောင့် ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း မရှိဘဲ ပြကတေ့ အတိုင်း တည်ရှိသော ပုဒ်မျိုးကို နိပါတ်ပုဒ် ဟု ခေါ်သည်။ ထို နိပါတ်ပုဒ်တို့သည် အရေအတွက် သင်္ချာအားဖြင့် လွန်စွာ များလှ၏။

အသုံးများသော အချို့ နိပါတ်ပုဒ်များ

စ = ပေါင်းစုခြင်း (လည်း-၎င်း)	ဧဝ = သာလျှင်
ဝါ = အထူးကြံခြင်း (တနည်းကား)	ပန = အထူး
န,မာ = တားမြစ်ခြင်း (မ,မဟုတ်)	အာဝုသော = ငါ့ရှင်
အထ = ထို့နောက်	ဣတော = ဤမှ၊ ဤအခါမှ
အထဝါ = တနည်း	တတော = ထိုမှ
	ယတော = အကြင်အရပ်မှ
	ကုတော = အဘယ်မှ
	ဣဒါနိ = ယခု အခါ၌

တဒါ = ထိုအခါ၌	ပုရာ	} = ရှေ့၌
ယဒါ = အကြင်အခါ၌	ပုရတော	
ကဒါ = အဘယ်အခါ၌	ပစ္ဆာ	} = နောက်၌
သဒါ	ပစ္ဆတော	
သဗ္ဗဒါ } = အခါခပ်သိမ်း	ဥပရိ = အထက်၌	
ဣဓ = ဤအရပ်၌	ဟေဌာ = အောက်၌	
ယတ္ထ = အကြင်အရပ်၌	ဗဟိ = အပ၌	
တတ္ထ = ထိုအရပ်၌	အာမ = ဪဟုတ်၏	
ကတ္ထ = အဘယ်အရပ်၌	ယာဝ = အကြင်မျှလောက်	
ယသ္မာ = အကြင်ကြောင့်	တာဝ = ထိုမျှလောက်	
တသ္မာ = ထို့ကြောင့်	ယထာ = အကြင်ကဲ့သို့	
ကသ္မာ = အဘယ်ကြောင့်	တထာ = ထိုကဲ့သို့	
အဇ္ဇ = ယနေ့	ဧဝံ = ဤကဲ့သို့	
သ္မေ }	ပုန = တဖန်	
သုဝေ }	ပုနပ္ပုနံ = အဖန်ဖန်	
ပရသုဝေ = သဘက်ခါ	သစေ = တကယ်၍	
ဟိယော, ဟိယျော	အဝိ }	} = လည်း-သော်
	ဝိ }	
		လည်း
သာယံ = ညချမ်းအခါ၌	မုသာ = မဟုတ်မမှန်စကား	
ပါတော = နံနက်အခါ၌		

လေ့ကျင့်ရန်

မြန်မာ့သို့ မြန်ပါ

၁။ သော ကေန သဒ္ဓိံ အာဂစ္ဆတိ၊ သော တဿ ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ အာဂစ္ဆတိ။

၂။ ပုန ကထေဟိ၊ ပုနပ္ပုနံ မာကထေဟိ။

- ၃။ သီဃံ မာဂစ္ဆာဟိ၊ သနိကံ ဂစ္ဆာဟိ။
 ၄။ တုံ ပါတော အာဂမိဿသိ၊ အာမ အာဂမိဿာမိ။
 ၅။ အဇ္ဇ တုံ ဂမိဿသိ၊ အဇ္ဇာဟံ နဂမိဿာမိ၊ သွေ
 ဂမိဿာမိ။
 ၆။ ကဒါ တုံ အာဂမိဿသိ၊ အဟံ ပရသုဝေ အာဂ-
 မိဿာမိ။
 ၇။ ယထာ အဟံ လိခါမိ၊ တထာ လိခါဟိ။
 ၈။ သစေ တုံ နဂစ္ဆသိ၊ အဟမ္မိ န ဂစ္ဆာမိ။
 ၉။ ဣမံ ပေါတ္ထကံ ဥပရိ ဌပေဟိ။
 ၁၀။ ဧတံ ကစဝရံ ဗဟိ ဆဇ္ဇေဟိ။

ပါဠိဆို ဖြန့်ပါ

- ၁။ အကယ်၍ သင် သွားလတ္တံ့၊ ကျွန်ုပ်လည်း သွားအံ့။
 ၂။ မြင်းသည် လျင်စွာ သွား၏၊ ဆင်သည် ဖြည်းဖြည်း
 သွား၏။
 ၃။ ညဉ့်သည် လနှင့် ကင်း၍ မတင့်တယ်။
 ၄။ သင် ဘယ်အခါ လာသနည်း၊ ကျွန်ုပ် ယခုပင်
 လာ၏။
 ၅။ သင်သည် ရှေ့မှ သွားနှင့်၊ ကျွန်ုပ်သည် နောက်မှ
 လာအံ့။
 ၆။ သင်သည် ဘယ်အခါ သွားရန် အလိုရှိသနည်း။
 ကျွန်ုပ်သည် နောက်မှ သွားရန် အလိုရှိပါသည်။
 ၇။ ယနေ့၌၎င်း၊ နက်ဖြန်၌၎င်း၊ သဘက်ခါ၌၎င်း
 ကျွန်ုပ်သေရလိမ့်မည် ဟူ၍ မသိနိုင်ပါ။

- ၈။ မနေ့က ဘယ်သူ လာသနည်း၊ မနေ့က ရဟန်းတပါး လာ၏။
- ၉။ အို ယောက်ျား၊ မုသား မပြောပါလင့်။
- ၁၀။ အခါခပ်သိမ်း ညနံနက်တိုင်း ဘုရားကို ရှိခိုးအပ်၏။

အခန်း-၃၉

အမေး ပုစ္ဆာများ

(Conversational) Questions.

- ၁။ ကောသိ တွံ?
သင် အဘယ်သူပါနည်း?
- ၂။ တဝ နာမံ ကိ?
သင်၏ နာမည် အဘယ်နည်း?
- ၃။ တဝ အာယု ကိတ္တကံ?
သင်၏ အသက် မည်မျှနည်း?
- ၄။ တွံ ကုဝော အာဂတောသိ?
သင် ဘယ်က လာသနည်း?
- ၅။ ကာ တုယံ ဇာတဘူမိ?
သင် မွေးသော ဇာတိအရပ် အဘယ်နည်း?
- ၆။ တွံ ကတ္ထ ဝသသိ?
သင် ဘယ်မှာ နေသနည်း?
- ၇။ ကသ္မာ ဣဇာဂတောသိ?
ဘာကြောင့် ဤအရပ်သို့ လာသနည်း?
- ၈။ တွံ ကုဟိ ဂစ္ဆသိ?
သင် ဘယ်ကို သွားမည်နည်း?

- ၉။ တွံ ကဒါ အာဂမိဿသိ?
သင် ဘယ်တော့ လာမည်နည်း?
- ၁၀။ ကဟံ တေ မာတာဝိတရော?
သင်၏ မိဘများ ဘယ်မှာနည်း?
- ၁၁။ ကော တဝ အာစရိယော?
သင်၏ ဆရာ မည်သူနည်း?
- ၁၂။ တွံ ကိံ ကမ္မံ ကရေသိ?
သင် ဘာအလုပ် လုပ်သနည်း?
- ၁၃။ ကတ္ထ တွံ ကမ္မံ ကရေသိ?
သင် ဘယ်မှာ အလုပ် လုပ်သနည်း?
- ၁၄။ ကေန ဣဒံ ကမ္မံ ကတံ?
ဤအမှုကို မည်သူ ပြုသနည်း?
- ၁၅။ ကုဟိံ တဝ ပေါတ္ထကာ?
သင်၏ စာအုပ်များ ဘယ်မှာနည်း?
- ၁၆။ ဟိယော တွံ ကုဟိံ ဂတောသိ?
မနေ့က သင် ဘယ်သွားသနည်း?
- ၁၇။ အဇ္ဇ ကုဟိံ ဂမိဿသိ?
ယနေ့ ဘယ် သွားမည်နည်း?
- ၁၈။ သော ကတ္ထ ဝသတိ?
သူ ဘယ်မှာ နေသနည်း?
- ၁၉။ ကော ဧတ္ထ ဝသတိ?
ဤအရပ်၌ မည်သူ နေသနည်း?
- ၂၀။ တွံ ကိံ ကာတုံ သက္ကောသိ?
သင် ဘာလုပ်နိုင်သနည်း?

- ၂၁။ ကိ° ဧတံ?
ဤဟာ ဘာတုံး?
- ၂၂။ ကော ဧသော?
ဤသူ ဘယ်သူတုံး?
- ၂၃။ သော ကိ° ကထေတိ?
သူ ဘာ ပြောသနည်း?
- ၂၄။ သော ကိ° ဣစ္ဆတိ?
သူ ဘာ အလိုရှိသနည်း?
- ၂၅။ တံ ပုဂ္ဂလံ ဇာနာသိ?
ထို သူကို သိသလား?
- ၂၆။ ကဿှာ ဧဝံ ကရောသိ?
အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ပြုသနည်း?
- ၂၇။ ဣဒါနိ ဂန္တံ ဣစ္ဆသိ?
ယခု သွားလိုသလား?
- ၂၈။ ကဒါ တံ အာဂမိဿသိ?
သင် ဘယ်တော့ ပြန်လာမည်နည်း?
- ၂၉။ ဣဒါနိ ကိ° ကာတဗ္ဗံ?
ယခု အဘယ်ကို ပြုသင့်သနည်း?
- ၃၀။ ကဒါ မယံ ပုန သမ္ပုဒါဘဝိဿာမ?
ကျွန်ုပ်တို့ နောင် ဘယ်တော့ တွေ့ကြမည်နည်း?

အခန်း-၄၀

စကား ပြောခန်း

General Conversation.

- ၁။ တွံ ပါဠိဘာသာ ဇာနည်သိ?
သင် ပါဠိစကား တတ်ပါသလား?
- ၂။ အာမ၊ အဟံ ထောက် ဇာနည်မိ။
ဟုတ်ကဲ့၊ ကျွန်ုပ် အနည်းငယ် တတ်ပါ၏။
- ၃။ တွံ ကုတော အာဂစ္ဆသိ?
သင် ဘယ်က လာသနည်း?
- ၄။ အဟံ သီဟဠဒီပတော အာဂစ္ဆာမိ။
ကျွန်ုပ် သီဟိုဠ်ကျွန်းက လာပါသည်။
- ၅။ တွံ ဣမံ ရဋ္ဌံ ကတိက္ခတ္ထံ အာဂတပုဗ္ဗောသိ?
သင် ဤနိုင်ငံသို့ ဘယ်နှစ်ကြိမ် ရောက်ဘူးပါသနည်း?
- ၆။ အဟံ သင်္ကမ္ပိ န အာဂတပုဗ္ဗော။
ကျွန်ုပ် တကြိမ်မျှ မရောက်ဘူးပါ။
- ၇။ ဣဒါနိ နိဝါသော တေ ကဟံ ဂဟိတော?
ယခု သင် တည်းခိုစရာနေရာ ဘယ်မှာ ယူအပ်ပါ
သနည်း?
- ၈။ န တာဝ နိဝါသဌာနံ အတ္ထိ။
ယခုအထိ တည်းခိုစရာနေရာ မရှိသေးပါ။
- ၉။ လဇ္ဈေ၊ တေ ဘိက္ခာဟာရော?
သင် စားသုံးရန် အစာ ရပြီလော?
- ၁၀။ အာမ၊ လဇ္ဈေ။
ဟုတ်ကဲ့ ရပါပြီ။

- ၁၁။ ကဟံ လဒ္ဓေါ?
ဘယ်မှာ ရပါသနည်း?
- ၁၂။ နဂရဝါသိကဿ ဧကဿ ဥပါသကဿ ဃရေ။
မြို့နေ ဒါယကာတယောက်၏ အိမ်၌ ရပါသည်။
(မရသေးလျှင် န တာဝ လဒ္ဓေါ၊ မရသေးပါ-ဟု
ဆိုရမည်)
- ၁၃။ တံ ကဿ သိဿောသိ?
သင် ဘယ်သူ့ တပည့်ပါနည်း?
- ၁၄။ အဟံ ဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဿ သိဿောမိ။
ကျွန်ုပ် ဓမ္မရက္ခိတမထေရ်၏ တပည့် ဖြစ်ပါသည်။
- ၁၅။ ကောနာမော တေ ဥပဇ္ဈာယော?
သင်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် အဘယ်အမည် ရှိပါ
သနည်း?
- ၁၆။ ဥပဇ္ဈာယော မေ အာယသ္မာ ဗုဒ္ဓရက္ခိတတ္ထေရော
နာမ။
ကျွန်ုပ်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် အရှင်ဗုဒ္ဓရက္ခိတ
ထေရ် မည်ပါသည်။
- ၁၇။ တံ ကောနာမောသိ?
သင် အဘယ်အမည် ရှိပါသနည်း?
(တံ ကိန္နာမောသိ၊ ကိံ ပန တေ နာမံ-စသည်
တခုခုဖြင့်လည်း မေးနိုင်၏)
- ၁၈။ အဟံ သံဃရက္ခိတော နာမ။
ကျွန်ုပ် သံဃရက္ခိတ မည်ပါသည်။
(အဟံ သံဃရက္ခိတနာမော' မိ- စသည်ဖြင့်လည်း
သုံးနိုင်၏)

- ၁၉။ တုယံ အာယုပ္ပမာဏံ ကိတ္တကံ?
သင့် အသက် မည်မျှနည်း?
- ၂၀။ အဟံ ပဉ္စဝိသတိဝဿောမိ အာယုနာ။
ကျွန်ုပ် အသက်အားဖြင့် နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ် ရှိပါသည်။
- ၂၁။ တုယံ မာတာပိတရော ဇီဝန္တိ?
သင့် မိဘများ (အသက်ရှင်လျက်) ရှိပါသလား?
- ၂၂။ မယံ မာတာ မတာ၊ ပိတာ ဇီဝတိ။
ကျွန်ုပ်၏ အမိ သေလေပြီ၊ အဘကား ရှိပါသည်။
- ၂၃။ တုယံ ဘာတု-ဘဂိနိယောပိ သန္တိ?
သင့် ညီအစ်ကို-အစ်မနှမများ ရှိကြပါသလား?
- ၂၄။ အာမ၊ မယံ တိဿော ဘဂိနိယော ဒွေ စ ဘာတ
ရော သန္တိ။
ဟုတ်ကဲ့၊ ကျွန်ုပ်မှာ အစ်မနှမသုံးယောက်၊ ညီအစ်
ကို နှစ်ယောက် ရှိကြပါသည်။
- ၂၅။ တံ သီဟဠဒီပတော ကဒါ နိက္ခန္ဓောသိ?
သင် သီဟိုဠ်ကျွန်းက ဘယ်နေ့ ထွက်လာခဲ့သနည်း?
- ၂၆။ အဟံ ဂတမာသဿ ကောဒသိယံ တတော
နိက္ခန္ဓောမိ။
ကျွန်ုပ် လွန်ခဲ့သော လ ၁၁-ရက်နေ့ ထို (သီဟိုဠ်
ကျွန်း) မှ ထွက်လာခဲ့ပါသည်။
- ၂၇။ နာဝါယံ ကတိဒိဝဿေ ဝိတိနာမေသိ?
သင်ဘော၌ ရက်မည်မျှ လွန်စေပါသနည်း?
- ၂၈။ အဟံ တတ္ထ စတ္တာရော ဒိဝဿေ ဝိတိနာမေသိ။
ကျွန်ုပ် ထို (သင်ဘော) ၌ လေးရက် လွန်စေခဲ့ပါသည်။

- ၂၉။ တယာ သဒ္ဓိံ အညေဝိ အာဂတာ သဒ္ဓိံ?
သင်နှင့်အတူ လာသော တပါးသူတို့လည်း ရှိကြပါ
သလော?
- ၃၀။ အာမ,အညော ဧကော မယာ သဟ အာဂဓော။
ဟုတ်ကဲ့, ကျွန်ုပ်နှင့်တကွ အခြားတယောက်လည်း
ပါလာပါသည်။
- ၃၁။ ကဟံ သော ဧတရဟိ?
သူ ယခု ဘယ်မှာနည်း?
- ၃၂။ သော ပန ညောင်တုံးနဂရံ ဂတော ကေနစိဒေဝ
ကရဏီယေန။
သူကား ကိစ္စတခုဖြင့် ညောင်တုံးမြို့သို့ သွားပါသည်။
- ၃၃။ သော ကဒါ အာဂမိဿတိ?
သူ ဘယ်အခါ ပြန်လာမည်နည်း?
- ၃၄။ အဇ္ဇ ဝါ သုဝေ ဝါ အာဂမိဿတိတိ မညာမိ။
ယနေ့ နက်ဖြန် လာလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။
- ၃၅။ တုမှာကံ သိဟဋ္ဌဒီပေ ဥတုသပ္ပါယာဒီနိ ကိဒိသာနိ?
သင်တို့၏ သိဟိုဋ္ဌကျွန်း၌ ရာသီဥတုလျောက်ပတ်ခြင်း
စသည်တို့သည် အဘယ်သို့ သဘောရှိကြပါသနည်း?
- ၃၆။ တတ္ထ ဥတုသပ္ပါယာဒိ သဗ္ဗမေဝ သုန္တရံ။
ဟိုမှာ ဥတုလျောက်ပတ်ခြင်း စသော အားလုံးပင်
ကောင်းပါသည်။
- ၃၇။ တုမှေ တတ္ထ ကသ္မိံ ပဒေသေ ဝသထ?
သင်တို့ ဟိုမှာ ဘယ်မြို့၌ နေကြပါသနည်း?

- ၃၈။ မယံ ကောလဗ္ဗနဂရေ ဝဿာမ။
ကျွန်ုပ်တို့ ကိုလဗ္ဗမြို့၌ နေကြပါသည်။
- ၃၉။ ကိမတ္ထာယ တုမေ ဣဓာဂတာ?
ဘယ်အတွက် သင်တို့ ဤအရပ်သို့ လာကြသနည်း?
- ၄၀။ တိဂုဗ္ဗစေတိယာဒိနံ ဝန္တနတ္ထာယ စေဝ မဟာထေ
ရာနံ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှနတ္ထာယ စ။
ရွှေတိဂုံဘုရား စသည်တို့ကို ရှိခိုး ဖူးမျှော်ရန် ၎င်း
မထေရ်ကြီးတို့ထံ စာသင်ရန်၎င်း လာကြပါသည်။
- ၄၁။ ကဒါ ဝန္တနတ္ထာယ ဂမိဿထ?
ဘယ်အခါ ရှိခိုးဖူးမျှော်ရန် (ဘုရားဖူး) သွားကြ
မည်နည်း?
- ၄၂။ ဒွိဟ တိဟစ္စယေန ဂမိဿာမ။
နှစ်ရက်၊ သုံးရက် လွန်လျှင် သွားကြပါမည်။
- ၄၃။ အဇ္ဇ တုမေ ကုဟိံ ဂစ္ဆထ?
ယနေ့ သင်တို့ ဘယ်သွားကြမည်နည်း?
- ၄၄။ အဇ္ဇ မယံ နဂရံ ပဿိတုံ ဂစ္ဆာမ။
ယနေ့ ကျွန်ုပ်တို့ မြို့ကြည့်ရှုရန် သွားကြပါမည်။
- ၄၅။ ပုန တုမေ ကုဟိံ ဂစ္ဆထ?
နောက် သင်တို့ ဘယ် သွားကြမည်နည်း?
- ၄၆။ မန္တလေးနဂရံ ဂစ္ဆာမ။
မန္တလေးမြို့သို့ သွားကြပါမည်။
- ၄၇။ တတ္ထ ဂန္တာ ကိံ ကရိဿထ?
ထိုမန္တလေး သွားပြီး ဘာ လုပ်ကြမည်နည်း?

၄၈။ မဟာထေရာနံ သန္တိကေ ဓမ္မဝိနယံ ဥဂ္ဂဏှိဿာမ။
မထေရ်ကြီးတို့ထံ သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်း စာများ
သင်ယူကြပါမည်။

၄၉။ ကဒါ ပုန သကရဋ္ဌံ ဂမိဿထ?
ဘယ်အခါ မိမိနိုင်ငံသို့ ပြန် သွားကြမည်နည်း?

၅၀။ ဣတော တိဏှံ ဝဿာနံ အစ္စယေန ဂမိဿာမ။
ယခုမှ သုံးနှစ် ကျော်လျှင် ပြန်ကြပါမည်။

၅၁။ သာဓု သာဓု အပ္ပမတ္တာ ဟောထ။
ကောင်းစွာ ကောင်းစွာ မမေ့မလျော့ ဖြစ်ကြကုန်လော့။

အခြေမြူ ပါဠိဘာသာ ဤတွင် ဖြီးပြီ။

နိဂုံး

ဣတိ မေ ပါဠိပါမောက္ခ-ဆရာဥာဏ် နာမိနာ ကတော။
ပါဠိဘာသာဝတဏှာရေ'ယံ၊ နိဋ္ဌာနံ သမုပါဂတော။

ပါဠိပါမောက္ခ ဆရာဥာဏ် နာမိနာ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း ကန္ဒီမြို့
တော်၌ သိုက်မြိုက်ကျော်ဟီး၊ မဟာသံဃအဖွဲ့ကြီးမှ၊ ချီးမြှင့်
ပေးအပ်၊ မြင့်မြတ်လှသည့်၊ ပါဠိပါမောက္ခဘွဲ့ပုံ၊ သရေဂုဏ်လျှံ၊
ပါဠိပါမောက္ခဆရာဥာဏ်ဟု၊ ခေါ်မှုတွင်ဘိ၊ အမည်ရှိသော။
မေ-မယာ၊ အကျွန်ုပ်သည်။ ကတော၊ လောကသာသနာ၊
နှစ်ဖြာအကျိုး၊ ရည်မြော်ကိုး၍၊ ကြိုးစားတည်ထွင်၊ ပြုစီရင်အပ်
သော။ အယံ ပါဠိဘာသာဝတဏှာရေ၊ ပါဠိဘာသာသို့၊
ကောင်းစွာသက်ဝင်၊ ဉာဏ်ကြည်လင်ရောအခြေခံပေးသည့်၊

အခြေပြု ပါဠိဘာသာ၊ ဤကျမ်းစာသည်။ ဣတိ၊ ဤတွင်။ နိဋ္ဌာနံ၊ လက်စသိမ်း၍၊ ပြီးငြိမ်းခြင်းသို့။ သမုပါဂတော၊ ဘေးရန်မနှောက်၊ ကင်းဝေးပျောက်လျက်၊ ကောင်းစွာရောက်ပေပြီ။

ဝါ-နိဋ္ဌာနံ သမုပါဂတော၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၅၀၀-လည်းပြည့်၍ ကမ္ဘာ့သမိုင်းဝင် **ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်ပွဲကြီး** လည်း အောင်မြင်ပြီးမြောက်သော ၁၃၁၈-ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့သို့ မရောက်မီ ၃-လလောက်လိုချိန်တွင် ဘေးရန်ခပ်သိမ်း မလိမ်းမရောက် ကင်းဝေးပျောက်လျက် ပြီးမြောက်အောင် မြင်ပါသတည်း။

အက္ခရာစဉ် အဘိဓာန်

Vocabulary.

ဤ၌ သုံးထားသော သင်္ကေတများ

- ပ - ပုလ္လိင်
- ဣ - ဣတ္ထိလိင်
- န - နပုန်းလိင်
- ၃ - လိင်သုံးပါး
- ပ-ကြိ - ပုဗ္ဗကာလကြိယာ
- နိ - နိပါတ်ပုဒ်

(အလိင် သဒ္ဒါများနှင့် ကြိယာပုဒ်များအတွက် တစုံတရာ အမှတ်အသား မပြုတော့ပြီ)

ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

အကာသိ=ပြုပြီ
အက္ခိ(န)=မျက်စိ
အဂစ္ဆိ=သွားပြီ
အဂမာသိ=သွားပြီ
အဂ္ဂိ(ပု)=မီး
အင်္ဂုလိ(ဣ)=လက်ချောင်း
အဇ္ဇ(နိ)=ယနေ့
အည(၃)=တပါးသော
အညတရ(၃)=မထင်ရှားသော
အဋ္ဌ(၃)=ရှစ်ခု
အဋ္ဌမ(၃)=ရှစ်ခုမြောက်
အဋ္ဌာရသ(၃)=ဆယ့်ရှစ်ခု
အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ
အဋ္ဌိ(န)=အရိုး
အတ္တ(ပု)=မိမိ

အတ္ထိ(နိ)=ရှိ၏,ရှိကုန်၏
အထ(နိ)=ထို့နောက်
အထဝါ(နိ)=တနည်း
အဒဒိ=ပေးပြီ
အဒါသိ=ပေးပြီ
အဓော(နိ)=အောက်၌
အနုဘဝတိ=ခံစား၏
အနုရူပ(၃)=သဘောအား
လျော်သည်
အပရ(၃)=ထိုမှ တပါးသော
အပိ(နိ)=လည်း,သို့သော်လည်း
အဘိက္ခဏံ } (နိ)=မပြတ်
အဘိဏ္ဍိ }
အဘိရူပ(၃)=အဆင်းလှသော
အဗ္ဗ(ပု)=သရက်ပင်

အယံ(ပု,ဣ)=ဤသူ
 အရည(န)=တော
 အရိ(ပု)=ရန်သူ
 အလံ(နိ)=အကျိုးမရှိ၊ တန်ပြီ
 အသိ(ပု)=သန်လျက်
 အသိတိ(ဣ)=ရှစ်ဆယ်
 အသိတိမ(၃)=ရှစ်ဆယ်မြောက်
 အဿ(ပု)=မြင်း
 အဿု(န)=မျက်ရည်
 အဟိ(ပု)=မြွေ
 အဟံ=ကျွန်ုပ်သည်
 အာကမုတိ=ဆွဲငင်၏
 အာကမိယတိ=ဆွဲငင်အပ်၏
 အာကာသ(ပု)=ကောင်းကင်
 အာဂစ္ဆတိ=လာ၏
 အာဂတ(၃)=လာသော
 အာဂန္တာ(ပု-ကြိ)=လာ၍
 အာဂန္တု(နိ)=လာခြင်းငှါ
 အာဂမိ=လာပြီ
 အာဂမ္မ(ပု-ကြိ)=လာလတ်၍
 အာစရိယ(ပု)=ဆရာ
 အာဒါယ(ပု-ကြိ)=ယူ၍
 အာပဏ(ပု)=ဈေး၊ဆိုင်
 အာမ(နိ)=ဪ-ဟုတ်ပါ၏
 အာမန္တတိ=ခေါ်၏
 အာယု(န)=အသက်
 အာရာမ(ပု)=ကျောင်းအရံ
 အာရဟတိ=တက်၏
 အာရဟိ=တက်ပြီ
 အာရဟိတွာ(ပု-ကြိ)=တက်၍

အာရဠ(၃)=တက်သော
 အာရောစေတိ=ပြောကြား၏
 အာလောက(ပု)=အရောင်
 အလင်း
 အာဝါဠ(ပု)=တွင်း
 အာဝုသော(နိ)=ငါ့ရှင်
 အာဟဠ(၃)=ယူဆောင်အပ်
 သော
 အာဟရတိ=ဆောင်လာ၏
 အာဟရာပေတိ=ဆောင်လာစေ
 ၏
 အာဟရိ=ဆောင်လာပြီ
 အာဟရိတုံ(နိ)=ဆောင်လာ
 ခြင်းငှါ
 အာဟရိယမာန(၃)=ဆောင်
 လာအပ်သော
 အာဟရိယတိ=ဆောင်လာ
 အပ်၏
 အာဟာရ(ပု)=အစာ
 ဣစ္ဆတိ=အလိုရှိ၏
 ဣတရ(၃)=ဤမှ တပါးသော
 ဣတော(နိ)=ဤမှ
 ဣတ္ထိ(ဣ)=မိန်းမ
 ဣဒါနိ(နိ)=ယခုအခါ၌
 ဣဓ(နိ)=ဤအရပ်၌
 ဣသိ(ပု)=ရသေ့
 ဥဂ္ဂဏိတုံ(နိ)=သင်ယူခြင်းငှါ
 ဥစ္ဆါ(ပု)=ကြံ
 ဥတ္တရ(၃)=မြောက်
 ဥဒက(န)=ရေ

ဥဒ္ဓံ(နိ) = အထက်၌
 ဥပဂစ္ဆတိ = ချဉ်းကပ်၏
 ဥပဒိသတိ = ညွှန်ကြား၏
 ဥပဋ္ဌာတုံ(နိ) = လုပ်ကျွေးခြင်းငှါ
 ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗ(၃) = လုပ်ကျွေး
 အပ်သော

ဥပရိ(နိ) = အထက်၌
 ဥပါသက(ပု) = ရတနာသုံးပါး
 ဆည်းကပ်သူ

ဥပ္ပဇ္ဇတိ = ဖြစ်၏
 ဥပ္ပလ(န) = ကြာ
 ဥဘယ(၃) = နှစ်ခု
 ဥဠာရ(၃) = မြင့်မြတ်သော
 ကေ(၃) = တစ်
 ကောဒသ(၃) = ဆယ့်တစ်
 ကောဒသမ(၃) = ဆယ့်တစ်
 မြောက်

ကေုနဝိသတိ(ဣ) = တခုယုတ်
 နှစ်ဆယ်(၁၉)

ဧတ္ထ(နိ) = ဤမှာ
 ဧဝ(နိ) = သာလျှင်
 ဧဝံ(နိ) = ဤကဲ့သို့
 ဩစိနာတိ = ဆွတ်ခူး၏
 ဩစိနိတွာ(ပု-ကြိ) = ဆွတ်ခူး၍
 ဩတရတိ = သက်ဆင်း၏
 ဩတိဏ္ဏ(၃) = သက်သော
 ဩဒန(ပု) = ထမင်း
 ဩရုယု(ပု-ကြိ) = သက်၍
 ဩလောကေတိ = ကြည့်၏
 ဩလောကေသိ = ကြည့်ပြီ

ဩဝဒတိ = ဆုံးမ၏
 ဩဝဒိတဗ္ဗ(၃) = ဆုံးမအပ်သော
 ကညာ(ဣ) = သတို့သမီး
 (မိန်းကလေး)

ကဏ္ဍု(ဣ) = ယားယံခြင်း
 ကတ(၃) = ပြုအပ်သော
 ကတညူ(ပု) = ကျေးဇူးသိတတ်
 သော

ကတမ } (၃) = အဘယ်မည်
 ကတရ } သော

ကတ္တု(နိ) = ပြုခြင်းငှါ
 ကတ္တု(ပု) = ပြုတတ်သူ
 ကတ္ထ(နိ) = အဘယ်၌
 ကတွာ(ပု-ကြိ) = ပြု၍
 ကထေတိ = ပြောဆို၏
 ကထေသိ = ပြောဆိုပြီ
 ကထေတုံ(နိ) = ပြောဆိုခြင်းငှါ

ကဒလီ(ဣ) = ငှက်ပျော
 ကဒါ(နိ) = အဘယ်အခါ၌
 ကပိ(ပု) = မျောက်

ကမ္မ(န) = အလုပ်
 ကမ္မကာရ(ပု) = အလုပ်သွား
 ကရဏီယ(၃) = ပြုအပ်သော
 ကရိ = ပြုပြီ

ကရိဿတိ = ပြုလတ္တံ့
 ကရိယတိ = ပြုအပ်၏
 ကရောတိ = ပြု၏
 ကရေန္တ(၃) = ပြုသော၊
 ပြုလျက်

ကဝိ(ပု) = ပညာရှိ

ကသတိ=လယ်ထွန်၏
 ကဿက(ပု)=လယ်သွား
 ကသီယတိ=လယ်ထွန်အပ်၏
 ကာက(ပု)=ကျီး
 ကာတဗ္ဗ(၃)=ပြုအပ်သော
 ကာတုံ(နိ)=ပြုခြင်းငှါ
 ကာသု(ဣ)=တွင်း
 ကိ°(နိ)=အဘယ်
 ကိဏာတိ=ဝယ်၏
 ကိဏီယတိ=ဝယ်အပ်၏
 ကိမတ္ထံ(နိ)=အဘယ် အကျိုးငှါ
 ကိ°(နိ)=အဘယ်နည်း
 ကိဠတိ=ကစား၏
 ကုတော(နိ)=အဘယ်မှ
 ကုဒ္ဓ(၃)=အမျက်ထွက်သော
 ကုမာရ(ပု)=သူငယ်(ကလေး)
 ကုမာရီ(ဣ)=သူငယ်မ(သတို့
 သမီးငယ်)
 ကုလ(န)=အမျိုး
 ကုဟိ°(နိ)=အဘယ်မှာနည်း
 ကောဋိ(ဣ)=ကုဋေ
 ကောဓ(ပု)=အမျက်ဒေါသ
 ခန္တိ(ဣ)=သည်းခံခြင်း
 ခါဒတိ=ခဲ၏(စား၏)
 ခါဒိ=ခဲပြီ(စားပြီ)
 ခါဒိတ(၃)=ခဲအပ်သော
 ခါဒိတွာ(ပု-ကြိ)=ခဲ၍
 ခီရ(န)=နီရည်
 ခေတ္တ(န)=လယ်
 ဂစ္ဆတိ=သွား၏

ဂစ္ဆိ=သွားပြီ
 ဂစ္ဆိဿတိ=သွားလတ္တံ့
 ဂဏှာတိ=ယူ၏
 ဂဏှိ=ယူပြီ
 ဂဏှိတုံ(နိ)=ယူခြင်းငှါ
 ဂတ(၃)=သွားသော
 ဂန္တိ(နိ)=သွားခြင်းငှါ
 ဂန္တာ(ပု-ကြိ)=သွား၍
 ဂမိ=သွားပြီ
 ဂမိဿတိ=သွားလတ္တံ့
 ဂရု(ပု)=ဆရာ
 ဂဟပတိ(ပု)=သူကြွယ်
 ဂဟေတုံ(နိ)=ယူခြင်းငှါ
 ဂဟေတွာ(ပု-ကြိ)=ယူ၍
 ဂါမ(ပု)=ရွာ
 ဂုဏဝန္တိ(၃)=ဂုဏ်ရှိသူ
 ဂေဟ(ပု,န)=အိမ်
 ဂေါဏ(ပု)=နွား
 ဂေါပါလ(ပု)=နွားထိန်း
 ဃာန(န)=နှာခေါင်း
 ဃာယတိ=နမ်းရှုပ်၏
 စက္ခု(န)=မျက်စိ
 စတု(၃)=လေးခု
 စတုတ္ထ(၃)=လေးခုမြောက်
 စတုဒ္ဓသ(၃)=ဆယ့်လေး
 စတ္တာလီသ(ဣ)=လေးဆယ်
 စတ္တာလီသတိမ(၃)=လေးဆယ်
 မြောက်
 စန္ဒ(ပု)=လ
 စရတိ=လှည့်လည်၏

စရိ = လှည့်လည်ပြီ
 စိတ္တ (န) = စိတ်
 စိန္တတိ = ကြံ၏
 စိန္တသိ = ကြံပြီ
 စိရံ (နိ) = ကြာမြင့်စွာ
 စိဝရ (န) = သက်န်း
 စုဒ္ဓသ (၃) = ဆယ့်လေး
 စေ (နိ) = အကယ်၍
 စေတိယ (န) = စေတီ
 စောရ (ပု) = ခိုးသူ
 စောရာပေတိ = ခိုးစေ၏
 စောရေတိ = ခိုး၏
 စောရေသိ = ခိုးပြီ
 ဆ (၃) = ခြောက်ခု
 ဆဋ္ဌ (၃) = ခြောက်ခုမြောက်
 ဆာဒေတိ = ဖုံးလွှမ်း၏
 ဆာဒေသိ = ဖုံးလွှမ်းပြီ
 ဆိန္ဒတိ = ဖြတ်၏
 ဆိန္ဒာပေတိ = ဖြတ်စေ၏
 ဆိန္ဒတဗ္ဗ (၃) = ဖြတ်အပ်သော
 ဆိန္ဒယတိ = ဖြတ်အပ်၏
 ဆိန္ဒ (၃) = ဖြတ်အပ်သော
 ဇန္တု (ပု) = သတ္တဝါ
 ဇမ္ဗုဒိပ (ပု) ဇမ္ဗုဒိပကျွန်း
 ဇာနာတိ = သိ၏
 ဇာနိဿတိ = သိလတ္တံ့
 ဇာလေတိ = (မီး) ထွန်း၏
 ဇာလေသိ = (မီး) ထွန်းပြီ
 ဇာလေတုံ (နိ) = (မီး) ထွန်း
 မြင်းငှါ

ဇိနာတိ = အောင်၏
 ဇိဂါ (ဣ) = လျှာ
 ဉာဏ (န) = အသိဉာဏ်
 ဉာတ (၃) = သိအပ်သော
 ဉာတိ (ပု) = ဆွေမျိုး
 ဌပေတိ = ထား၏
 ဌပေသိ = ထားပြီ
 ဌပါပေတိ = ထားစေ၏
 ဌတွာ (ပု-ကြိ) = ရပ်၍
 ဌိတ (၃) = ရပ်သော
 ဌံသတိ = ကိုက်၏
 ဌံသိ = ကိုက်ပြီ
 တဏှာလ (ပု, န) = ဆန်
 တတ္ထ (နိ) = ထိုအရပ်၌
 တတိယ (၃) = သုံးခုမြောက်
 တတော (နိ) = ထိုမှ
 တထာ (နိ) = ထိုကဲ့သို့
 တဒါ (နိ) = ထိုအခါ၌
 တိဌတိ = ရပ်နေ၏
 တိဏှာ (၃) = ကူးမြောက်သော
 တိ (၃) = သုံးခု
 တိံသတိ (ဣ) = သုံးဆယ်
 တိံသတိမ (၃) = သုံးဆယ်
 မြောက်
 တုမှေ = သင်တို့သည်
 တေ = သူတို့သည်
 တေဌသ (၃) = ဆယ့်သုံးခု
 တွံ = သင်သည်
 ထောကံ (နိ) = အတန်ငယ်
 ဒက္ခိဏ (၃) = တောင်

ဒက္ခိ(ပု)=တုတ်ရှိသူ

ဒဒါတိ=ပေး၏

ဒဒိ=ပေးပြီ

ဒဒိဿတိ } =ပေးလတ္တံ့

ဒဿတိ }

ဒဿ (၃)=ဆယ်ခုမြောက်

ဒဿတဿဟဿ (န)=တသန်း

ဒဿဟဿ(န)=တသောင်း

ဒဿတိ=ပေးလတ္တံ့

ဒါတဗ္ဗ (၃)=ပေးအပ်သော

ဒါန (န)=ပေးကမ်းခြင်း

ဒါပေတိ=ပေးစေ၏

ဒါယက(ပု)=ပေးသူ(ဒါယကာ)

ဒါသ (ပု)=ကျေးကျွန်

ဒါသိ (ဣ)=ကျွန်မ

ဒိန္န (၃)=ပေးအပ်သော

ဒိဝါ (နိ)=နေအခါ

ဒိဿာ (ပု-ကြိ)=မြင်၍

ဒိပ (ပု)=ဆီမီး (ကျွန်း)

ဒိယတိ=ပေးအပ်၏

ဒိယမာန (၃)=ပေးအပ်သော

ဒုတိယ (၃)=နှစ်ခုမြောက်

ဒုဟိတု (ဣ)=သမီး

ဒေန္တ (၃)=ပေးလျက်

ဒေဝ (ပု)=နတ်

ဒေဝတာ (ဣ)=နတ်

ဒေဝီ (ဣ)=မိဖုရား

ဒေသေတိ=ဟောကြား၏

ဒေသေသိ=ဟောပြီ

ဒေသာပေတိ=ဟောစေ၏

ဒေသိယတိ=ဟောအပ်၏

ဒေသေတဗ္ဗ (၃)=ဟောအပ်

သော

ဒေသိတ (၃)=ဟောအပ်သော

ဒွါဒသ (၃)=ထဆယ့်နှစ်

ဒွိ (၃)=နှစ်ခု

ဓန (န)=ဥစ္စာ

ဓနဝါ } (ပု)=ဥစ္စာရှိသူ

ဓနီ

ဓန (န)=လေး

ဓမ္မ (ပု)=တရား

ဓာတု (ဣ)=ဓာတ်

ဓာဝတိ=ပြေး၏

ဓာဝန္တ (၃)=ပြေးလျက်

ဓာဝိ=ပြေးပြီ

ဓာဝိတွာ (ပု-ကြိ)=ပြေး၍

ဓိတု (ဣ)=သမီး

ဓေန (ဣ)=နွားမ

ဓောဝတိ=ဖွတ်လျော်၏

ဓောဝိတဗ္ဗ (၃)=ဖွတ်လျော်

အပ်သော

ဓောဝိယတိ=ဖွတ်လျော်အပ်၏

န (နိ)=မ,မဟုတ်

နဂရ (န)=မြို့

နတ္ထ (ပု)=မြေး

နဒိ (ဣ)=မြစ်

နရ (ပု)=လူ

နဝ (၃)=ကိုးခု

နဝမ (၃)=ကိုးခုမြောက်

နဝုတိ (ဣ)=ကိုးဆယ်

နဂုတိမ (၃) = ကိုးဆယ်မြောက်
 နဟာတ (၃) = ရေချိုးသော
 နဟာတွာ (ပု-ကြိ) = ရေချိုး၍
 နဟာပေတိ = ရေချိုးစေ၏
 နာဝါ (ဣ) = လှေ
 နာဝိက (ပု) = လှေသူကြီး
 နိက္ခမတိ = ထွက်၏
 နိပဉ္စံ (နိ) = အမြဲ
 နိသိန္ဓ (၃) = ထိုင်နေသော
 နိသီဒတိ = ထိုင်၏
 နိသီဒါပေတိ = ထိုင်စေ၏
 နိသီဒိ = ထိုင်ပြီ
 နိသီဒိတွာ (ပု-ကြိ) = ထိုင်၍
 နိတ (၃) = ဆောင်အပ်သော
 နိဟရတိ = ထုတ်ဆောင်၏
 နိဟရိယတိ = ထုတ်ဆောင်အပ်၏
 နေတိ = ဆောင်ယူသွား၏
 ပက္ခ (၃) = ချက်အပ်သော၊
 ကျက်သော

ပက္ခိ (ပု) = ငှက်
 ပစတိ = ချက်၏
 ပစိ = ချက်ပြီ
 ပစိတဗ္ဗ (၃) = ချက်အပ်သော
 ပစ္စမာန (၃) = ချက်အပ်သော
 ပစ္ဆတော, ပစ္ဆာ (နိ) = နောက်၌
 ပစ္ဆိမ (၃) = နောက်၌ဖြစ်သော
 ပဗ္ဗိယတေ } = ချက်အပ်၏
 ပစ္စတေ. }
 ပဉ္စ (၃) = ငါးခု
 ပဉ္စဒသ (၃) = ဆယ့်ငါး

ပဉ္စမ (၃) = ငါးခုမြောက်
 ပညာ (ဣ) = အသိပညာ
 ပညာသမ (၃) = ငါးဆယ်မြောက်
 ပညာသ (ဣ) ငါးဆယ်
 ပဌမ (၃) = ရှေးဦးစွာသော
 ပတတိ = ကျ၏
 ပတိတ (၃) = ကျသော
 ပတိဿတိ = ကျလတ္တံ့
 ပတ္တိ (ဣ) = ခြေလျင်တပ်
 ပထဝီ (ဣ) = မြေကြီး
 ပထိက (ပု) = ခရီးသည်
 ပန (နိ) = အထူး
 ပရ (၃) = တပါးသော
 ပရသုဝေ (နိ) = သဘက်
 ပရိဘုဉ္ဇတိ = သုံးဆောင်၏
 ပဝတ္တိပတ္တ (န) = သတင်းစာ
 ပဝိသတိ = ဝင်၏
 ပဿတိ = မြင်၏
 ပဿိဿတိ = မြင်လတ္တံ့
 ပဟဋ (၃) = ရိုက်အပ်သော
 ပဟရတိ = ရိုက်၏
 ပဟရိဿတိ = ရိုက်လတ္တံ့
 ပဟရိ = ရိုက်ပြီ
 ပဟရိယမာန (၃) = ရိုက်အပ်
 သော

ပါစေတိ = ချက်စေ၏
 ပါတဗ္ဗ (၃) = သောက်အပ်သော
 ပါတော (နိ) = နံနက်အခါ၌
 ပါဒ (ပု) = ခြေ
 ပါပ (နိ) = မကောင်းမှု

ပါလေတိ = စောင့်ရှောက်၏
 ပါလေသိ = စောင့်ရှောက်ပြီ
 ပါသာဒ (ပု) = ပြာသာဒ်
 ပိတု (ပု) = အဘ
 ပိဝတိ = သောက်၏
 ပိဠန္တိတွာ (ပု-ကြိ) = ပန်ဆင်၍
 ပိတိ (ဣ) = ဝမ်းမြောက်ခြင်း
 ပီဠေတိ = နှိပ်စက်၏
 ပီဠေသိ = နှိပ်စက်ပြီ
 ပုစ္ဆတိ = မေး၏
 ပုစ္ဆိယတိ = မေးအပ်၏
 ပုတ္တ (ပု) = သား
 ပုန (နိ) = တဖန်
 ပုနပ္ပုနံ (နိ) = အဖန်ဖန်
 ပုပ္ဖ (န) = ပန်း
 ပုပ္ဖ (၃) = အရှေ့
 ပုရတော (နိ) = ရွှေမှ
 ပုရိသ (ပု) = ယောက်ျား
 ပူဇေတိ = ပူဇော်၏
 ပူဇေသိ = ပူဇော်ပြီ
 ပူဇိတ (၃) = ပူဇော်အပ်သော
 ပူဇေတဗ္ဗ (၃) = ပူဇော်အပ်သော
 ဖရသု (ပု) = ပုဆိန်
 ဖလ (န) = အကျိုး၊ သစ်သီး
 ဗန္ဓိယတိ = နှောင်ဖွဲ့အပ်၏
 ဗဟိ (နိ) = အပ၌
 ဗာလ (၃) = မိုက်သော
 ဗိဠာရ (ပု) = ကြောင်
 ဗုဒ္ဓ (ပု) = ဘုရား
 ဘဂိနီ (ဣ) = နှမ

ဘဏ္ဍ (န) = ဥစ္စာ
 ဘတ္တ (န) = ထမင်း
 ဘတ္တု (ပု) = လင်
 ဘဝတိ = ဖြစ်၏
 ဘဝိ = ဖြစ်ပြီ
 ဘဝိဿတိ = ဖြစ်လတ္တံ့
 ဘာဂိနေယျ (ပု) = နှမ၏သား
 (တူ)

ဘာတု (ပု) = အစ်ကို
 ဘာယတိ = ကြောက်၏
 ဘိက္ခု (ပု) = ရဟန်း
 ဘိက္ခုသံဃ (ပု) = ရဟန်းသံဃာ
 ဘိက္ခုနီ (ဣ) = ရဟန်းမိန်းမ
 ဘိန္ဒု (၃) = ကွဲသော
 ဘုဉ္ဇတိ = စား၏
 ဘုဉ္ဇိဿတိ = စားလတ္တံ့
 ဘုဉ္ဇိယတိ = စားအပ်၏
 ဘုတ္တ (၃) = စားအပ်သော
 ဘူပတိ (ပု) = မင်း (ရှင်ဘုရင်)
 ဘူမိ (ဣ) = မြေ
 ဘော (နိ) = အိုအချင်း
 ဘောဂီ (ပု) = မြွေ၊ စည်းစိမ်ရှိသူ
 ဘောဇိယမာနေသု (ပု) = ဆွမ်း
 ကျွေးအပ်ကုန်သည်ရှိသော်
 ဘောဇေတိ = ကျွေး၏
 မဂ္ဂ (ပု) = ခရီး (လမ်း)
 မတ (၃) = သေသော
 မနုဿ (ပု) = လူ
 မနုဿတ္တ (န) } = လူ အဖြစ်
 မနုဿတာ (ဣ) }

မန္တေတိ=တိုင်ပင်၏
 မယံ=ကျွန်ုပ်တို့သည်
 မရတိ=သေ၏
 မဟန္တ(၃)=ကြီးသော
 မာ(နိ)=တားမြစ်ခြင်း
 မာတု(ဣ)=အမိ
 မာရေတိ=သတ်၏
 မာရေသိ=သတ်ပြီ
 မာရိယတိ=သတ်အပ်၏
 မာရာပေတိ=သတ်စေ၏
 မာလာ(ဣ)=ပန်း
 မိဂ(ပု)=သား, သမင်
 မိဂိ(ဣ)=သမင်မ
 မိတ္တ(ပု)=မိတ်ဆွေ
 မိနာတိ=ချိန်၏
 မုသာ(နိ)=မဟုတ်မမှန် စကား
 မုဟုတ္တေန(နိ)=တမုဟုတ်ဖြင့်
 ယ(၃)=အကြင်
 ယတော(နိ)=အဘယ်မှ
 ယတ္ထ(နိ)=အကြင်အရပ်၌
 ယထာ(နိ)=အကြင်ကဲ့သို့
 ယဒါ(နိ)=အကြင်အခါ၌
 ယဒိ(နိ)=အကယ်၍
 ယာဂု(ဣ)=ယာဂု(ရတ်မန်း)
 ယာစန္ဒ(၃)=တောင်းသော
 ယာစိ=တောင်းပြီ
 ယာစိယတိ=တောင်းအပ်၏
 ယာဝ(နိ)=အကြင်မျှလောက်
 ယုဝတိ(ဣ)=အပျို
 ယောဇာပေတိ=ယှဉ်စေ၏

ယောဓ(ပု)=စစ်သား
 ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏
 ရက္ခိတဗ္ဗ(၃)=စောင့်ရှောက်
 အပ်သော
 ရက္ခိတွာ(ပု-ကြိ)=စောင့်
 ရှောက်၍
 ရက္ခိယတိ=စောင့်ရှောက် အပ်၏
 ရဇ္ဇ(ဣ)=ကြီး
 ရတ္ထိ(ဣ)=ညဉ့်
 ရာဇာ(ပု)=မင်း(ရှင်ဘုရင်)
 ရုက္ခ(ပု)=သစ်ပင်
 ရူပ(န)=ရုပ်
 ရောဒတိ=ငို၏
 ရောဒန္တ
 ရောဒမာန } (၃)=ငိုလျက်
 လက္ခ=တသိန်း
 လဒ္ဓါ
 လဒ္ဓါန } (ပု-ကြိ)=ရ၍
 လဘတိ=ရ၏
 လဘိတွာ(ပု-ကြိ)=ရ၍
 လဘိတုံ(နိ)=ရခြင်းငှါ
 လဘိဿတိ=ရလတ္တံ့
 လိခတိ=ရေး၏
 လိခိတုံ(နိ)=ရေးခြင်းငှါ
 လောက(ပု)=စာရေး
 လောက(ပု)=သုံးပါးသော
 လောက
 ဝတ(နိ)=စင်စစ်
 ဝတ္ထု
 ဝဒိတုံ } (နိ)=ဆိုခြင်းငှါ

ဝက္ခာ(ပု-ကြိ)=ဆို၍
 ဝဒတိ=ပြော၏
 ဝဒန္တ(၃)=ပြောသော
 ဝရ(ဣ)=ချွေးမ
 ဝနိတာ(ဣ)=မိန်းမ
 ဝန္တတိ=ရှိခိုး၏
 ဝန္တယတိ=ရှိခိုးအပ်၏
 ဝန္တတုံ(နိ)=ရှိခိုးခြင်းငှါ
 ဝသတိ=နေ၏
 ဝသိဿတိ=နေလတ္တံ့
 ဝါ(နိ)=အထူးကြံခြင်း
 ဝါဏိဇ(ပု)=ကုန်သည်
 ဝါနရ(ပု)=မျောက်
 ဝါသိဋ္ဌ(ပု)=ဝါသိဋ္ဌ၏သား
 ဝိက္ခိဏာတိ=ရောင်း၏
 ဝိက္ခိဏိ=ရောင်းပြီ
 ဝိက္ခိဏိတုံ (နိ)=ရောင်းခြင်းငှါ
 ဝိက္ခိဏိယတိ=ရောင်းအပ်၏
 ဝိဇ္ဇာ (ဣ)=အတတ်ပညာ
 ဝိနာ (နိ)=ကင်း၍
 ဝိပတ္တိ (ဣ)=ပျက်စီးခြင်း
 ဝိဟရတိ=နေ၏
 ဝိဟရန္တ (၃)=နေသော
 ဝိဟာရ(ပု)=ကျောင်း
 ဝီရ(၃)=ရဲရင့်သော
 ဝိသတိ (ဣ)=နှစ်ဆယ်
 ဝိသတိမ (၃)=နှစ်ဆယ်မြောက်
 ဝုစ္စမာန (၃)=ဆိုအပ်သော
 ဝုတ္တ(၃)=ဆိုအပ်သော
 ဝေ (နိ)=စင်စစ်

ဝေဂေန (နိ)=အဟုန်ဖြင့်
 ဝေဠု (ပု)=ဝါးပင်
 သံဃ (ပု)=ရဟန်းသံဃာ
 သက္ကစ္ဆံ (ကြိ-ဝိ)=ရိုသေစွာ
 သကုဏ=(ပု) ငှက်
 သစေ (နိ)=အကယ်၍
 သဠိ (ဣ)=ခြောက်ဆယ်
 သဠိမ (၃)=ခြောက်ဆယ်
 မြောက်
 သတ (န)=တရာ
 သတမ (၃)=တရာမြောက်
 သတသဟဿ=(န) တသိန်း
 သတိ (ဣ)=အောက်မေ့ခြင်း
 သတိမန္တု (၃)=သတိရှိသော
 သတ္တ (၃)=ခုနစ်ခု
 သတ္တတိ (ဣ)=ခုနစ်ဆယ်
 သတ္တတိမ (၃)=ခုနစ်ဆယ်
 မြောက်
 သတ္တမ (၃)=ခုနစ်ခုမြောက်
 သတ္တရသ (၃)=ဆယ့်ခုနစ်ခု
 သတ္တာဟ (န)=ခုနစ်ရက်
 သတ္ထု (ပု)=ဆရာ,ဘုရား
 သဒါ (နိ)=အခါခပ်သိမ်း
 သဒ္ဓ (ပု)=အသံ
 သဒ္ဓိ (နိ)=အတူတကွ
 သနိကံ (နိ)=ဖြည်းဖြည်း
 သပ္ပိ (န)=ထောပတ်
 သဗ္ဗ (၃)=အလုံးစုံ
 သဗ္ဗဒါ (နိ)=အခါခပ်သိမ်း
 သမ္မာ (နိ)=ကောင်းစွာ

သယတိ=အိပ်၏
သယာပေတိ=အိပ်စေ၏
သယိ=အိပ်ပြီ
သယိတွာ (ပု-ကြံ)=အိပ်၍
သဝဏီယ (၃)=နာအပ်သော
သဟ (နိ)=အတူတကွ
သဟဿ (န)=တထောင်
သဟာယက(ပု)=သူငယ်ချင်း
သာမာ (ဣ)=ရွှေအဆင်းရှိ
သော မိန်းမ

သာမီ (ပု) = အရှင်
 သာယံ (နီ) = ညချမ်းအခါ
 သိဂါလ (သိဂီလ) (ပု) = မြေ
 သွေး

သိဿ (ပု) = တပည့်
သိဿာ (ဣ) = တပည့်မ
သိဃံ (နိ) = လျင်စွာ
သိလ (န) = အကျင့်
သိလဝန္တ (ဉ) = သိလရှိသော
သိဟ (ပု) = ခြင်္သေ့
သိဟိ (ဣ) = ခြင်္သေ့မ
သုခ (န) = ချမ်းသာ
သုတ (ဉ) = ကြားအပ်သော
သုတ္တ (ဉ) = အိပ်သော
သုတွာ (ပု-ကြိ) = ကြားနာ၍
သုဏာတိ = နာ၏၊ ကြား၏
သုနခ (ပု) = ခွေး
သုနခိ (ဣ) = ခွေးမ
သုဝေ, သွေ (နိ) = နက်ဖြန်
သုရိယ (ပု) = နေ

သေဌိ (ပု) = သူဌေး
 သေတ (၃) = ဖြူသော
 သေတု (ပု) = တံတား
 သေနာ (ဣ) = စစ်သည်
 သေနာပတိ (ပု) = စစ်သူကြီး
 သော (ပု) = ထိုသူသည်
 သောဘတိ = တင့်တယ်၏
 သောတုံ { (နိ) = ကြားနာ
 သုဏိတုံ { ခြင်းငှါ
 သောဠသ (၃) = ဆယ့်ခြောက်
 ဟဋ (၃) = ဆောင်သွားအပ်

သော

ဟတ (၃) = သတ်အပ်သော
 ဟတ္ထ (ပု) = လက်
 ဟတ္ထိ (ပု) = ဆင်
 ဟရတိ = ဆောင်သွား၏
 ဟရာပေတိ = ဆောင်သွားစေ၏
 ဟရိ = ဆောင်သွားပြီ
 ဟရိယတိ = ဆောင်သွားအပ်၏
 ဟရိတဗ္ဗ (၃) = ဆောင်သွား
 အပ်သော
 ဟရိတုံ (နိ) = ဆောင်သွား
 ခြင်းငှါ

ဟသတိ = ရယ်၏
 ဟသန္တ } (၃) = ရယ်လျက်
 ဟသမာန }
 ဟိယော (ဟိယှော) (နိ) သမန်
 နေ့ဉ်

ဟေဋ္ဌာ (နိ) = အောက်၌
ဟောတိ = ဖြစ်၏

မြန်မာ-ပါဠိ အဘိဓာန်

အကယ်၍=သစေ,စေ (နိ)
 အကျင့်သီလ=သီလ (န)
 အကျိုး=ဖလ (န)
 အကြင်=ယ (၃)
 အကြင်ကဲ့သို့=ယထာ (နိ)
 အကြင်အခါ=ယဒါ (နိ)
 အကြင်အရပ်၌=ယတ္ထ (နိ)
 အကြင်မျှလောက်=ယာဝ (နိ)
 အကြိမ်ကြိမ်=ပုနပ္ပုနံ (နိ)
 အခါခပ်သိမ်း=သဒါ (နိ)
 အချို့=အညတရ (၃)
 အခြားသော=အည, ပရ (၃)
 အစာ=အာဟာရ (ပု)
 အစ်ကို=ဘာတု (ပု)
 အဆင်း=ရူပ (န)
 အတူတကွ=သဒ္ဓိ, သဟ (နိ)
 အထက်၌=ဥပရိ (နိ)
 အတန်ငယ်=ထောကံ (နိ)
 အပ၌=ဗဟိ (နိ)
 အပျို=တရုဏီ,ယုဝတီ (ဣ)
 အပွင့်=ပုပ္ဖ (န)
 အဘ=ပိတု (ပု)
 အဘယ်မှာနည်း=ကတ္ထ (နိ)
 အဘယ်မှ=ကုတော (နိ)
 အဘယ်မည်သော=ကတရ,
 ကတမ (၃)
 အဘယ်အခါ၌=ကဒါ (နိ)
 အမိ=မာတု (ဣ)

အမြဲ=နိဗ္ဗန္တံ (ကြိ-ဝိ)
 အရိုး=အဋ္ဌိ (န)
 အရောင် အလင်း=အာလောက
 (ပု)
 အရှင်=သာမီ (ပု)
 အရွက်=ပဏ္ဏ (န)
 အလုပ်=ကမ္မ (န)
 အလုပ်သမား=ကမ္မကာရ (ပု)
 အလုံးစုံ=သဗ္ဗ (၃)
 အလိုရှိ၏=ဣစ္ဆတိ
 အလှူဒါန=ဒါန (န)
 အသက်=အာယု (န)
 အသံ=သဒ္ဓ (ပု)
 အသီး=ဖလ (န)
 အဟုန်ဖြင့်=ဝေဂေန (ကြိ-ဝိ)
 အိပ်၏=သယတိ
 အိပ်ပြီ=သယံ
 အိမ်ရှင်=ဂဟပတိ (ပု)
 အောက်အရပ်=ဟေဠာ (နိ)
 အောက်မေ့ခြင်း=သတိ (ဣ)
 အောင်၏=ဇိနာတိ
 ဤမှ=ဣတော (နိ)
 ဤ၌=ဣဓ,ဧတ္ထ (နိ)
 ဤသူသည်=အယံ (ပု)
 ဤသူမသည်=အယံ (ဣ)
 ဤသို့=ဧဝံ (နိ)
 ဥစ္စာ=ဓန (န)
 ဥစ္စာရှိသူ=ဓနီ,ဓနဝါ (ပု)

ဥပါသကာ=ဥပါသက(ပု)
 ဥယျာဉ်=ဥယျာန(န)
 ဥယျာဉ်မှူး=မာလီ(ပု)
 ဦးခေါင်း=သီသ,သိရ(ပု,န)
 ကေန့်မုချ=နုန(နိ)
 ကံ=ကမ္မ(န)
 ကင်း၍=ဝိနာ(နိ)
 ကစား၏=ကိဠတိ
 ကစားခြင်း=ကိဠာ(ဣ)
 ကုန်သည်=ဝါဏီဇ(ပု)
 ကူး၏=တရတိ
 ကူးအပ်သော=တိဏ္ဏ(၃)
 ကဲ့သို့=ဝိယ(နိ)
 ကောင်းကင်=အာကာသ(ပု)
 ကောင်းစွာ=သမ္မာ,သာဓကံ
 (နိ)
 ကောင်းစွာ=သာဓ(နိ)
 ကောင်းမှု=ပုည(န)
 ကိုက်၏=ခုံသတိ
 ကိုက်ပြီး=ခုံသိ
 ကိုယ်တိုင်=သာမံသယံ(နိ)
 ကိုးခု=နဝ(၃)
 ကျ၏=ပတတိ
 ကျား=ဗျဉ္ဇ(ပု)
 ကျင်နာခြင်း=ဝေဒနာ(ဣ)
 ကျင့်၏=သိက္ခတိ
 ကျောင်း=ဝိဟာရ(ပု)
 ကြည့်၏=ဩလောကေတိ
 ကြည့်ပြီး=ဩလောကေသိ
 ကြံ=ဥစ္ဆါ(ပု)

ကြံ၏=စိန္တေတိ
 ကြံပြီး=စိန္တေသိ
 ကြာမြင့်စွာ=စိရံ (နိ)
 ကြီးသော=မဟန္တ (၃)
 ကြောင်=ဗိဠာရ(ပု)
 ကြိုး=ရဇ္ဇါ(ဣ)
 ကျေးကျွန်=ဒါသ(ပု)
 ကျေးဇူးသိသူ=ကတညူ (ပု)
 ကြား၏=သုဏာတိ
 ကျွန်မ=ဒါသီ (ဣ)
 ကျွန်ုပ်=အဟံ
 ကြွက်=မူသိက (ပု)
 ခဲ၏=ခါဒတိ
 ခဲပြီး=ခါဒိ
 ခရီးလမ်း=ပထ,မဂ္ဂ (ပု)
 ခရီးသည်=ပထိက, မဂ္ဂိက (ပု)
 ခုနစ်ခု=သတ္တ (၃)
 ခေါ်၏=အာမန္တေတိ
 ခေါ်ပြီး=အာမန္တေသိ
 ခိုး၏=စောရေတိ
 ခိုးပြီး=စောရေသိ
 ချက်၏=ပစတိ
 ချစ်ခြင်း=မေတ္တာ (ဣ)
 ချဉ်းကပ်၏=ဥပသက်မတိ
 ချမ်းသာ=သုခ (န)
 ချမ်းသာစွာ=သုခံ (ကြိ-ဝိ)
 ချိန်၏=မိနာတိ
 ခြင်္သေ့=သီဟ (ပု)
 ခြင်္သေ့မ=သီဟီ (ဣ)
 ခြေ=ပါဒ (ပု)

ခြေလျင်တပ်=ပတ္တိ (ဣ)
 ခြောက်ခု=ဆ (၃)
 ခွေး=သုနခ (ပု)
 ချွေးမ=ဝရူ (ဣ)
 ငရဲ=နိရယ (ပု)
 ငါ=အဟံ
 ငါတို့=မယံ
 ငါ့သျှင်=အာဝုသော (နိ)
 ငါးခု=ပဉ္စ (၃)
 ငါးဆယ်=ပညာသ (ဣ)
 ငှက်=သကုဏ, ပက္ခိ (ပု)
 ငှက်ပျော=ကဒလီ (ဣ)
 ငို၏=ရောဒတိ
 ငြိငြင်သဖြင့်=ကိစ္ဆေန (ကြိ-ဝိ)
 စင်စစ်=ဝတ, ဟိ, ခေါ (နိ)
 စစ်သည်=သေနာ (ဣ)
 စစ်သား=ယောဓ (ပု)
 စစ်သူကြီး=သေနာပတိ (ပု)
 စရပ်=သာလာ (ဣ)
 စာ=လောန (န)
 စာရေး=လောက (ပု)
 စားအပ်သော=ဘုတ္တ (၃)
 စား၏=ဘုဉ္ဇတိ
 စားပြီ=ဘုဉ္ဇိ
 စိတ်=စိတ္တ (န)
 စေတီ=စေတီယ (န)
 စောစော=ပါတော (နိ)
 စောင့်ရှောက်၏=ရက္ခတိ, ပါ
 လေတိ
 စောင့်ရှောက်ပြီ=ပါလေသိ

ဆင်=ဟတ္ထိ (ပု)
 ဆင်းရဲ=ဒုက္ခ (န)
 ဆင်းရဲစွာ=ဒုက္ခံ (ကြိ-ဝိ)
 ဆန်=တဏှုလ (ပု)
 ဆရာ=အာစရိယ, ဂရု (ပု)
 ဆီမီး=ဒီပ (ပု)
 ဆုံးမ၏=ဩဝဒတိ
 ဆွေမျိုး=ဉ္ဇတိ, ဗန္ဓု (ပု)
 ဆေးလျော်၏=ဓောဝတိ
 ဆောင်ယူအပ်သော=နိတ (၃)
 ဆောင်လာ၏=အာဟရတိ
 ဆောင်လာပြီ=အာဟရိ
 ဆောင်သွား၏=ဟရတိ
 ဆောင်သွားပြီ=ဟရိ
 ဆို၏=ဝဒတိ
 ဆွတ်ခူး၏=ဩစိနာတိ
 ဆွမ်း, ထမင်း=ဘတ္တ (န)
 ဆွမ်းကျွေးအပ်ကုန်သည် ရှိသော်
 =ဘောဇိယမာနေသု (ပု)
 ဉာဏ်ပညာ=ပညာ (ဣ)
 ဉာဏ်ရှိသူ=ဉာဏီ (ပု)
 ညဉ့်=ရတ္တိ (ဣ)
 ညနေချိန်၌=သာယံ (နိ)
 ညီ=ဘာတု (ပု)
 ညီမ=ဘဂိနီ (ဣ)
 တက်၏=အာရဟတိ
 တက်ပြီ=အာရဟိ
 တက်သော=အာရဉ္ဇ (၃)
 တခဏမျှ=မဟုတ္တိ (နိ)
 တခြားသော=ဣတရ (၃)

တစ်(တခု)=ကေ (၃)
 တစုံတရာ=ကိစ္စ (နိ)
 တဆယ့်=ဒသ (၃)
 တဆယ့်ကိုးခု=ကျေနပ်သတိ(ဣ)
 တဆယ့်ခုနစ်ခု=သတ္တဒသ(၃)
 တဆယ့်ခြောက်ခု=သောဠသ

(၃)

တဆယ့်ငါးခု=ပဉ္စဒသ (၃)
 တဆယ့်တခု=ကောဒသ (၃)
 တဆယ့်နှစ်ခု=ဒွါဒသ (၃)
 တဆယ့်ရှစ်ခု=အဠာဒသ (၃)
 တဆယ့်သုံးခု=တေရသ (၃)
 တင့်တယ်၏=သောဘတိ
 တတ်နိုင်၏=သက္ကာ (နိ)
 တထောင်=သဟဿ (န)
 တန်တော့=အလံ (နိ)
 တပည့်=သိဿ (ပု)
 တပည့်မ=သိဿာ(ဣ)
 တဖန်=ပုန (နိ)
 တမန်=ဒူတ (ပု)
 တမုဟုတ်ဖြင့်=မုဟုတ္တေန

(ကြိ-ဝိ)

တခါတရံ=ကဒါစိ (နိ)
 တရာ=သတ (န)
 တရား=ဓမ္မ(ပု)
 တရားအားထုတ်သူ=ယောဂီ

(ပု)

တံခွန်=ကေတု (ပု)
 တထောင်=သဟဿ (န)
 တသောင်း=ဒသသဟဿ (န)

တသိန်း=သတသဟဿ (န)
 တသန်း=ဒသသတသဟဿ(န)
 တံတား=သေတု(ပု)
 တုတ်ရှိသူ=ဒဏ္ဍီ(ပု)
 တော=အရည(န)
 တောင်း၏=ယာစတိ
 တောင်းပြီ=ယာစိ
 တိုင်ပင်၏=မန္တေတိ
 တိုင်ပင်ပြီ=မန္တေသိ
 တိုင်းပြည်=ရဋ္ဌ(န)
 တွင်း=ကာသု(ဣ)
 ထင်း=ဒါရု(န)
 ထပ်ခါထပ်ခါ=ပုနပ္ပုနံ(နိ)
 ထမင်း=ဩဒန(ပု)
 ထား၏=ဌပေတိ
 ထားပြီ=ဌပေသိ
 ထောပတ်=သပ္ပိ(န)
 ထို့ကြောင့်=တဿာ(နိ)
 ထိုအခါ၌=တဒါ(နိ)
 ထိုအရပ်၌=တတ္ထ,တတြိ(နိ)
 ထိုကဲ့သို့=တထာ(နိ)
 ထိုင်သော=နိသိန္ဓ(၃)
 ထိုင်၏=နိသိဒတိ
 ထိုင်ပြီ=နိသိဒိ
 ထိုနည်းတူ=တထာ(နိ)
 ထိုနောက်=အထ(နိ)
 ထိုမှ=တတော(နိ)
 ထိုမျှလောက်=တာဝ,တာဝတာ

(နိ)

ဒိန်=ဒမိ(န)

ဓာတ်=ဓာတု(ဣ)
 နက်ဖြန်=သွေ(နိ)
 နတ်=ဒေဝ(ပု)၊ ဒေဝတာ(ဣ)
 နတ်လူတို့=ဒေဝမနုဿ(ပု)
 နံနက်=ပါတော(နိ)
 နာ၏=သုဏာတိ
 နား=သောတ(န)
 နေ=သုရိယ၊ ရဝိ(ပု)
 နေ၏=ဝသတိ၊ ဝိဟရတိ
 နေပြီ=အဋ္ဌာသိ
 နေ့အခါ၌=ဒိဝါ (နိ)
 နောက်၌=ပစ္ဆတော၊ ပစ္ဆာ(နိ)
 နောက်၌ဖြစ်သော=ပစ္ဆိမ (၃)
 နောင်အခါ=အနာဂတ (၃)
 နို့ရည်=ခီရ (န)
 နွား=ဂေါဏ (ပု)
 နွားထိန်း=ဂေါပါလ (ပု)
 နွားမ=ဓေန (ဣ)
 နှစ်ခု=ဒွေ၊ ဒွိ၊ ဥဘယ (၃)
 နှစ်ခုမြောက်=ဒုတိယ (၃)
 နှစ်ဆယ်=ဝိသတိ (ဣ)
 နှမ=ဘဂိနီ (ဣ)
 နှမ၏ သား (တူ)=ဘာဂိနေယျ
 (ပု)
 နှစ်သက်ခြင်း=ဝီတိ (ဣ)
 နှာခေါင်း=ဃာန (န)
 နှိပ်စက်၏=ဝိဠေတိ
 ပညာ=ပညာ၊ မတိ (ဣ)
 ပညာရှိ=ဝိည၊ ဝိဒူ၊ ကဝိ (ပု)
 ပတ္တမြား=မဏိ (ပု)

ပန်း } =မာလာ (ဣ)
 ပန်းကုံး }
 ပရိသတ်=ပရိသာ (ဣ)
 ပုဏ္ဏား=ဗြာဟ္မဏ (ပု)
 ပုဆိန်=ဖရသု (ပု)
 ပူဇော်၏=ပူဇေတိ
 ပူဇော်ပြီ=ပူဇေသိ
 ပေး၏=ဒဒါတိ
 ပေးသော=ဒိန္န (၃)
 ပေးခြင်း=ဒါန (န)
 ပေးပြီ=အဒါသိ၊ အဒဒိ
 ပေးကုန်ပြီ=အဒံသု
 ပေးသူ=ဒါယက (ပု)
 ပေါင်=သတ္တိ (န)
 ပျားရည်=မရု (န)
 ပြာသာဒ်=ပါသာဒ (ပု)
 ပြုသူ=ကတ္တာ (ပု)
 ပြုပြီ=အကာသိ၊ အကရိ
 ပြုကုန်ပြီ=အကံသု
 ပြုအပ်ပြီးသော=ကတ (၃)
 ပြုလုပ်၏=ကရေတိ
 ပြုခြင်းငှါ=ကာတုံ (နိ)
 ပြေး၏=ဓာဝတိ
 ပြေးပြီ=ဓာဝိ
 ပြောကြား၏=အာရောစေတိ
 ပြောဆို၏=ကထေတိ
 ပြောဆိုပြီ=ကထေသိ
 ဖုံးလွှမ်း၏=ဆာဒေတိ
 ဖုံးလွှမ်းပြီ=ဆာဒေသိ
 ဖြစ်၏=ဘဝတိ၊ ဟောတိ

ဖြစ်ပြီ = အဘဝိ, ဘဝိ, အဟောသိ
 ဖြည်းဖြည်း = သနိကံ (ကြိ-ဝိ)
 ဖြတ်သော = ဆိန္ဒ (၃)
 ဖြတ်၏ = ဆိန္ဒတိ
 ဖြတ်ပြီ = ဆိန္ဒိ
 ဖွဲ့နှောင်၏ = ဗန္ဓတိ
 ဘုရား = ဗုဒ္ဓ (ပု)
 မကောင်းမှု = ပါပ (န)
 မကောင်းမှုပြုသူ = ပါပကာရီ (ပု)
 မင်း = ရာဇ (ပု)
 မင်းတိုင်ပင်အမတ် = မန္တိ (ပု)
 မင်းသား = ကုမာရ (ပု)
 မထင်ရှားသော = အညတရ (၃)
 မနေ့က = ဟိယျော (နိ)
 မပြတ် = အဘိက္ခဏံ, အဘိဏ္ဍံ
 (ကြိ-ဝိ)
 မဟုတ် = န, နော (နိ)
 မဟုတ်မမှန် = မုသာ (နိ)
 မဟုတ်လော = နနု (နိ)
 မယား = ဘရိယာ (ဣ)
 မိတ်ဆွေ = မိတ္တ (ပု)
 မိန်းကလေး = ကညာ (ဣ)
 မိန်းမ = ဣတ္ထီ (ဣ)
 မိဖုရား = ဒေဝီ, မဟေသီ (ဣ)
 မိဘ = မာတာပိတု (ပု)
 မိမိ = အတ္တာ (ပု)
 မီး = အဂ္ဂိ (ပု)
 မီးထွန်း၏ = ဇာလေတိ
 မုတ်ဆိတ် = မဿု (န)
 မေး၏ = ပုစ္ဆတိ

မိုက်သော = ဗာလ (၃)
 မျက်စိ = စက္ခု, အက္ခိ (န)
 မျက်ရည် = အဿု (န)
 မျောက် = ဝါနရ, ကပိ (ပု)
 မြင်၏ = ပဿတိ
 မြင်၍ = ဒိသ္မာ (ပု-ကြိ)
 မြင်း = အဿ (ပု)
 မြစ် = နဒီ (ဣ)
 မြတ်စွာဘုရား = ဗုဒ္ဓ, သဗ္ဗညု (ပု)
 မြေ = ဘူမိ, မဟီ (ဣ)
 မြေး = နတ္ထု (ပု)
 မြောက် = ဥတ္တရ (၃)
 မြို့ = နဂရ (န)
 မြွေ = အဟိ, ဘောသီ (ပု)
 မှစ၍ = ပဌာယ (နိ)
 မှန်သောစကား = သစ္စ (န)
 ယခုအခါ = ဣဒါနိ (နိ)
 ယနေ့ = အဇ္ဇ (နိ)
 ယာဂ (ရက်မန်း) = ယာဂ (ဣ)
 ယားယံခြင်း = ကဏ္ဍု (ဣ)
 ယူ၏ = ဂဏှာတိ
 ယူပြီ = ဂဏှိ
 ယူလာ၏ = အာနေတိ
 ယူလာပြီ = အာနေသိ
 ယူသွား၏ = နေတိ
 ယူသွားပြီ = နေသိ
 ယောက်ျားမိန်းမသူ = သဿု (ဣ)
 ယောက်ျား = ပုရိသ (ပု)
 ရပြီးသော = လဒ္ဓ (၃)
 ရ၏ = လဘတိ

ရထား=ရထ (ပု)
 ရထားထိန်း=သာရထိ (ပု)
 ရန်သူ=အရိ (ပု)
 ရပ်နေ၏=တိဋ္ဌတိ
 ရပ်နေပြီ=အဋ္ဌာသိ
 ရပ်နေကုန်ပြီ=အဋ္ဌိသု
 ရယ်၏=ဟသတိ
 ရသေ့=ဣသိ (ပု)
 ရဟန်း=ဘိက္ခု (ပု)
 ရဟန်းမိန်းမ=ဘိက္ခုနီ (ဣ)
 ရုပ်=ရူပ (န)
 ရေ=ဇလ, ဥဒက, အမ္ဗ (န)
 ရေး၏=လိခတိ
 ရောင်း၏=ဝိက္ခိဏာတိ
 ရောင်းပြီ=ဝိက္ခိဏိ
 ရိုသေစွာ=သက္ကစ္စံ (ကြိ-ဝိ)
 ရိုက်ပုတ်၏=ပဟရတိ
 ရိုက်ပုတ်ပြီ=ပဟရိ
 ရွာ=ဂါမ (ပု)
 ရှင်ဘုရင်=ရာဇာ (ပု)
 ရှစ်ခု=အဋ္ဌ (၃)
 ရှည်သော=ဒီဃ (၃)
 ရှိ၏=အတ္ထိ
 ရှိခိုး၏=ဝန္တတိ
 ရှေးဦးစွာသော=ပဌမ (၃)
 ရှေးက=ပုရေ (နိ)
 ရှေးဖြစ်သော=ပုဗ္ဗ (၃)
 ရေ=သုဝဏ္ဏ (န)
 ရှိခိုးခိုးရိမိန်းမ=ကာသာ

လ=စန္ဒ (ပု)
 လက်=ဟတ္ထ (ပု)
 လက်ချောင်း=အင်္ဂလိ (ဣ)
 လင်=ဘတ္တ (ပု)
 လမ်း=ပထ, မဂ္ဂ (ပု)
 လယ်=ခေတ္တ (န)
 လယ်ထွန်၏=ကသတိ
 လာ၏=အာဂစ္ဆတိ
 လာပြီ=အာဂစ္ဆိ
 လာသော=အာဂတ (၃)
 လူ=မနုဿ (ပု)
 လူကလေး=ဒါရက, ကုမာရ (ပု)
 လေး=ဓန (န)
 လေးခု=စတု (၃)
 လေးဆယ်=စတ္တာလီသ (ဣ)
 လျင်စွာ=သီဃံ, ခိပ္ပံ (ကြိ-ဝိ)
 လျောင်း၏=နိပဇ္ဇတိ
 လွန်ပြီးသော=အတိတ္တန္တ (၃)
 လှည့်လည်၏=စရတိ
 လှည့်လည်ပြီ=စရိ
 လှည်း=သကဋ (ပု, န)
 လှေ=နာဝါ (ဣ)
 လှေသူကြီး=နာဝိက (ပု)
 လျှင်=စေ (နိ)
 လျှပ်စစ်=ဝိဇ္ဇာ (ဣ)
 ဝက်=သုကရ (ပု)
 ဝင်၏=ပဝိသတိ
 ဝမ်းမြောက်ခြင်း=ဝီတိ (ဣ)
 ဝယ်၏=ကိဏာတိ
 ဝယ်ပြီ=ကိဏိ

သာသနာရေး ဦးစီးဌာန သို့
အရှင်မကာဝိဒ မှ
လှူ ဖါန်းပါသည်။

ဤစာအုပ် ရနိုင်သည့် ဌာန
ဦးဘိုးသာ-ဒေါ်အုန်းခင်
ရွှေတိဂုံဘုရားကြီးဈေး
ရန်ကုန်မြို့

စာအုပ် ၄၈